

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN
AB SİGORTA SEKTÖRÜ KAPSAMINDA
EKONOMİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SAK

Enstitü Ana Bilim Dalı : İKTİSAT

Tez Danışman: Prof. Dr. Salih ŞİMŞEK

HAZİRAN - 2007

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN
AB SİGORTA SEKTÖRÜ KAPSAMINDA
EKONOMİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynep SAK

Enstitü Ana Bilim Dalı : İKTİSAT

Bu tez 25/06/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

(Jüri Başkanı)

(Jüri Üyesi)

(Jüri Üyesi)

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, beyan ederim.

Zeynep SAK

25.06.2007

ÖNSÖZ

“Türk Sigorta Sektörünün AB Sigorta Sektörü Kapsamında Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi” konusu, Avrupa Birliği müzakere sürecinin başlamasıyla değişikliklerin ve iyileştirmelerin hız kazandığı bir alanı oluşturmuştur. “Sektörün yapısı ve ekonomik sistem içindeki yerinin Avrupa Birliği sektörü ve ekonomisi ile karşılaştırılması ” üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Salih ŞİMŞEK’e, Selim İNANÇLI ve Şaban KAYIHAN’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Çalışmanın biçimsel düzenindeki ve araştırma aşamasındaki yardımlarının yanında, manevi desteğini de eksik etmeyen çok değerli İsmail SANDIKÇI’ya ve bu günlere gelmemde emeği olan abilerim Mahmut SAK, K.Şevki SAK ve Yılmaz SAK’a; ablam Hülya SAK ve annem Ayşe SAK ile küçük yaşta kaybettiğim babam Ömer SAK’a minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Zeynep SAK

25 Haziran 2007

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	iv
KISALTMALAR	v
ÖZET	vi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: SİGORTA SEKTÖRÜ; TANIMI, KAPSAMI VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ	2
1.1. Tarihçe.....	2
1.2. Sigorta Sistemi	4
1.2.1. Sigortanın Tanımı ve İşlevleri.....	4
1.2.2. Sigortacılar ve Sigorta Aracıları.....	6
1.2.3. Sigorta Sözleşmesi ve Sigorta Poliçesi	7
1.2.4. Sigorta Türleri	10
1.2.4.1. Yangın Sigortaları	10
1.2.4.2. Nakliyat Sigortaları	13
1.2.4.3. Kaza Sigortaları.....	17
1.2.4.4. Hayat Sigortaları	20
1.3. Ekonomik Etkileri	24
1.3.1. GSMH	25
1.3.2. Dış Ticaret.....	26
1.3.3. İstihdam.....	27
1.3.4. Kişi Başına Milli Gelir	29
1.3.5. Fiyatlar	29
2. BÖLÜM: AB VE TÜRKİYE’DE SİGORTA SEKTÖRÜ VE EKONOMİK ETKİLERİ	31
2.1. Sigorta Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Etkileri	31
2.1.1. Sigorta Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri.....	31
2.1.1.1. Sektördeki Kuruluşların İstatistiği	31
2.1.1.2. Sigorta Prim Hacmi	32
2.1.1.3. Sektörün İstihdam Yapısı	34

2.1.1.4. Sigorta Prim Hacminin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı.....	35
2.1.1.5 Kişi Başına Sigorta Prim Üretimi.....	36
2.1.1.6. Karlılık	38
2.1.2. Ekonomik Etkileri	39
2.1.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla.....	39
2.1.2.2. Dış Ticaret.....	40
2.1.2.3. Nüfus ve İstihdam	41
2.1.2.4. Kişi Başına Milli Gelir	42
2.1.2.5. Yatırımlar	44
2.2. Sigorta Sektörünün AB Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Etkileri.....	46
2.2.1. Sigorta Sektörünün AB Ekonomisindeki Yeri.....	46
2.2.1.1. Sektördeki Kuruluşların İstatistiği	46
2.2.1.2. Sigorta Prim Hacmi.....	47
2.2.1.3. İstihdamın Yapısı	49
2.2.1.4. Prim Hacminin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı	50
2.2.1.5. Kişi Başına Prim Üretimi	51
2.2.1.6. Karlılık	52
2.2.2. Ekonomik Etkileri	53
2.2.2.1. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla.....	53
2.2.2.2. Dış Ticaret.....	55
2.2.2.3. Nüfus ve İstihdam	56
2.2.2.4. Kişi Başına Milli Gelir	57
2.2.2.5. Yatırımlar.....	58

3. BÖLÜM: AB'NE UYUM KAPSAMINDA TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN AB SİGORTA SEKTÖRÜ KAPSAMINDA EKONOMİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ..... 61

3.1. Türkiye ve AB Sigorta Mevzuatının Karşılaştırılması.....	61
3.2. Türkiye ve AB Ülkelerinin Sigorta Sektörü ve Sektörün Ekonomik Etkilerinin Karşılaştırılması	65
3.2.1. Sigorta Sektörlerinin Karşılaştırılması.....	65
3.2.1.1. Sektördeki Kuruluşların Karşılaştırılması.....	65
3.2.1.2. Sigorta Prim Hacminin Karşılaştırılması	68

3.2.1.3. Sektörün İstihdam Yapısının Karşılaştırılması	69
3.2.1.4. Prim Hacminin GSYİH İçindeki Payının Karşılaştırılması	70
3.2.1.5. Kişi Başına Primin Karşılaştırılması	71
3.2.1.6. Karlılığın Karşılaştırılması	73
3.2.2. Sigorta Sektörlerinin Ekonomik Etkilerinin Karşılaştırılması	74
3.2.2.1. GSYİH	74
3.2.2.2. Dış Ticaret	79
3.2.2.3. Nüfus ve İstihdam	82
3.2.2.4. Kişi Başına Milli Gelir	84
3.2.2.5. Yatırımlar	86
3.3. AB'ne Uyum Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar	88
3.4. AB'ne Uyum Sürecinde Verilen Direktifler ve Düzenlemeler	90
3.5. Türkiye ve AB Sigorta Sektörünün Ekonomik Açından Genel Bir Değerlendirmesi	95
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	104
EKLER	112
ÖZGEÇMİŞ	173

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1** : Türkiye - GSMH ve GSYİH Değerleri (2000-2005)
- Tablo 2** : Türkiye - 2004, 2006 Yılları Arası İhracat ve İthalat Sonuçları
- Tablo 3** : AB - Mal ve Hizmet İhracatı/İthalatı (Yıllık % Değişim)
- Tablo 4** : Türkiye-İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (Bin kişi)
- Tablo 5** : AB - İstihdamın Sektörel Dağılımı (2004)
- Tablo 6** : Türkiye – Kişi Başına GSYİH Cari(YTL.) ve GSMH Cari(\$)(2004-06)
- Tablo 7** : Türkiye - 2003 Temel Yılı Tüketici Fiyatları Endeks Rakamları
- Tablo 8** : Türkiye - 2003 Temel Yılı Üretici Fiyatları Endeks Rakamları
- Tablo 9** : Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta ve Reasürans Şirketi Sayısı
- Tablo 10** : Türkiye - Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Üretimi (Hayat Dışı)
- Tablo 11** : Türkiye - 31.12.2006 Tarihi İtibariyle Çalışanlar
- Tablo 12** : Türkiye - Hayat Dışı Direkt Primin GSYİH’ya Oranı (%)
- Tablo 13** : Türkiye - Kişi Başına Prim (Hayat, Hayat Dışı)
- Tablo 14** : Türkiye - Yıllar İtibariyle Teknik Karlılık (YTL.)
- Tablo 15** : Türkiye - Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Sigorta Primleri
- Tablo 16** : Türkiye - 2005 Yılı Sig. Şirk. Mali Sonuçları (000 YTL)(Hayat-Dışı)
- Tablo 17** : Avrupada Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketi Sayısı
- Tablo 18** : Hayat Dışı, Avrupa Sigorta Prim Hacmi (2003)
- Tablo 19** : Avrupa Sigorta Sektörünün İstihdam Yapısı
- Tablo 20** : Avrupa Prim Hacminin GSYİH İçindeki Değeri% (2003)
- Tablo 21** : Avrupa Kişi Başına Prim Üretimi (2003)
- Tablo 22** : AB’nin Bazı Ülkelerinde Ülkelerinde Karlılık
- Tablo 23** : AB Sigorta Sektöründe Yatırımların Gelişimi
- Tablo 24** : Türkiye’de İlk On Şirket Prim Üretimi
- Tablo 25** : Cari Fiyatlarla GSYİH (Milyar Euro)
- Tablo 26** : Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları (000 YTL.)
- Tablo 27** : Sigorta Muhasebesi alanında Yapılan Düzenlemeler
- Tablo 28** : E - Ticaret İle İlgili Düzenleme
- Tablo 29** : Sigorta Grupları ile İlgili Düzenleme
- Tablo 30** : Finansal Birliktelikler ile İlgili Düzenlemeler
- Tablo 31** : Sigorta Aracılarıyla İlgili Düzenlemeler

- Tablo 32** : Reasürans ve Retrosesyon Alanındaki Düzenleme
- Tablo 33** : Sigorta Şirk.Yeniden Yapılanması ve Tasfiyesine İlişkin Düzenleme
- Tablo 34** : Sigorta Komitesine İlişkin Düzenlemeler
- Tablo 35** : Motorlu Taşıtlar Sigortasına İlişkin Düzenlemeler
- Tablo 36** : Solvency-Yükümlülük Karşılabilme Yeterliliğine İlişkin Düzenleme

KISALTMALAR

A.B.	: Avrupa Birliği
A.K.Ç.T.	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
B.S.M.V.	: Banka ve Sigortacılık Muamele Vergisi
D.A.S.K.	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
G.K.R.Y.	: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
I.F.R.S.	: Uluslar Arası Finansal Raporlama Standartları
K.H.K.	: Kanun Hükmünde Kararname
O.E.C.D.	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
S.G.K.	: Sosyal Güvenlik Kurumu
S.P.K.	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.S.R.S.B.	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
Y.K.Y.	: Yükümlülük Karşılama Yeterliliği
Z.D.S.	: Zorunlu Deprem Sigortası

Tezin Başlığı: Türk Sigorta Sektörünün AB Sigorta Sektörü Kapsamında Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi	
Tezin Yazarı: Zeynep SAK	Danışman: Prof. Dr. Salih ŞİMŞEK
Kabul Tarihi: 25 Haziran 2007	Sayfa Sayısı: XII(ön kısım)+111(tez)+62(ekler)
Anabilimdalı: İktisat	Bilimdalı: İktisat
<p>Türkiye'deki sigorta sektöründe, faaliyetlerinin başladığı 1800'lü yıllardan, günümüze kadar gelen süre içinde sürekli bir değişim görülmüştür. Sistemin kendi kendini yenilemesindeki en büyük katkıyı ise Avrupa Birliği'ne giriş çalışmaları yapmıştır.</p> <p>Sigorta sektörünün, ülke ekonomisi ile doğrudan etkileşim içinde olması sebebiyle devletin özel bir ilgi alanı olmuştur. Bu sebeple çalışmanın amacının genel bir görünümü aşağıdaki sorulara verilecek yanıtlar ile oluşacaktır:</p> <ul style="list-style-type: none">- Sigorta sektörünün Türk ve AB ekonomisindeki yeri nedir ?- Sigorta sektöründeki faaliyetlerin ekonomiye etkileri nelerdir?- Türk ve AB sigorta sektörlerinin karşılaştırılması sonuçları nelerdir? <p>Yukarıdaki sorulara cevap aranırken sektör ile ilgili kısıtlı olan literatür taraması yapılmıştır. Güncel gelişmelerin bilgisine, görsel ve yazılı basında verilen rapor ve duyurular ile ulaşılabilmektedir. İlgili kurum ve kuruluşların istatistik çalışmalarının yer aldığı tabloların sayısal verileri ile konu daha kolay anlaşılır bir zemin üzerine oturtulmaya çalışılmıştır. Daha güvenilir bilgi için, anket çalışmasından çok yazılı literatür taraması öncelikli başvuru kaynakları olmuştur.</p> <p>Bu çerçevede yapılan çalışma sonucunda; sektörün ülke ekonomilerinin gelişmişlik düzeyi ile bağlantılı olduğu görülmüştür. Avrupa Birliği'ne uyum için yapılan çalışmalar ekonomiye olumlu yansımış ve sigorta sektörü büyümesini devam ettirmiştir. Bu olumlu gelişmelerin devam ettirilebilmesi için daha çok birey üzerinde sigortacılık bilinci oluşturulmalıdır. Sigortayı, yalnızca zorunlu olduğu için yaptırmasının önüne geçilmelidir. Personelinin, kaliteli bir sigorta hizmetinin yanında ileriye dönük olumlu hasar değerlendirmesi yapabilecek kadar yeterli eğitimi almış olması gerekmektedir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Hayat Dışı Sigorta, Prim Üretimi, Ekonomik Etkiler, Kişi Başına Prim	

Title of the Thesis: Evaluation of Turkish Insurance Sector at The Range of European Union Insurance Sector

Author: Zeynep SAK **Supervisor:** Prof. Dr. Salih ŞİMŞEK

Date: 25 June 2007 **Nu.of pages:** XII(pretext)+111(main body)+62(appendices)

Department: Economics **Sub - field:** Economics

Insurance sector in Turkey, has been seemed soo many changes since was started its operations in the beginning of 1800s. The greatest contribution of the system's renovation is the studies are made for European Union's candidacy.

Government has a special interest in insurance sector, because of its direct relation with the country's economic system. Therefore, the answers of bellow questions could give a general viewpoint for the base of study:

- Where is the Turkish and European Union in this insurance sector?
- What are the influences of the insurance sector's activities to our economy?
- What are the basic results of comparision of Turkish and European Union's Insurance Sectors?

While we have searched for the answers of above questions, gone through all limited literature. Recent updated informations are reached by reports and announcements in newspapers and televisions. Argument is made more understandable with the statistical charts of regarding foundations and institutes. For the more reliable information, printed literatures are become our priority than questionnaire of public survey.

Conclusion of our study, Government is seemed like effective in the sector as an auditor and operator of obligatory insurance activities. All studies for European Union Standardization affect our economy in a positive way and help to development of insurance sector. To continue of this positive changes in insurance sector, individuals' knowledge of insurance must be improved. People has to be encouraged to have not only the obligatory insurances. Insurance sector's employees, who don't only give a high quality services and also must have enough information about claim functions.

Keywords: Non Life Insurance, Premium Volume, Economics Effects, Premiums Per Capita

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı:

Sigortacılık faaliyetlerinin ekonomi içindeki konumu ile ekonomik gelişmişlik düzeyi arasında ilişki bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle, ekonomik gelişmenin önemli bir göstergesi olarak kabul edilen sigorta sektörünün boyutu hakkında araştırmalar yapılmaktadır. Özellikle, Avrupa Birliği müzakerelerinin bizi zorlayacak bir sektör olması istatistiklerin daha önemli olmasına sebep olmaktadır. Dünya prim üretimi içerisindeki payı en son verilere göre %0,17 olan Türk sigorta sektörünün, yasa tasarısının kabul edilmesi ile AB normlarında çalışma ve gelişme olanağına kavuşabileceği ifade edilmektedir (03.06.2007 Tarihli Genel Kurul'un toplantısında Sigortacılık Kanunu yasalaştı).

Sigorta sektöründe gerçekleştirilen faaliyetlerin, tüm dünyada ekonomik gelişmeye paralel bir seyir izlediği düşüncesinden hareketle, bu çalışma; ekonomilerin tetikleyici gücü ve gelişmişlik derecesinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilen sigorta sektörünün Türkiye'deki durumunun, AB kapsamında, ekonomik açıdan karşılaştırılması sonuçlarını görmek amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmanın Önemi :

Sektörün tanımı, kapsamı ve ekonomik etkileri başlıklı 1. bölümünde sigortanın tarihçesi ile birlikte sigorta sistemine deyinilecek olup sektörün ekonomik kapsamda hangi alanları etkilediği incelenecektir. 2. Bölüm'de ise Türk ve AB sigorta sektörünün yapısı ve ekonomik etkilerine yer verilecektir.

3. Bölüm içinde, Türk ve AB sigorta sektörlerinin mevzuat ve ekonomik etkilerinin karşılaştırılması sonucu uyumda ortaya çıkan öncelikli sorunlara ve bunlara karşı sunulan çözüm önerilerine değinilecektir. Çalışma, ilgili bölümün Türk ve AB sigorta sektörünün ekonomik açıdan genel değerlendirilmesi ile sonuçlandırılacaktır.

Çalışmanın Yöntemi :

Türk sigorta sektörüne ilişkin verilerin büyük bölümü, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ile TC. Hazine Müsteşarlığı'nın raporlarından alınmıştır. AB için bunlardan farklı olarak Swiss Re. yayınları kullanılmıştır.

1. BÖLÜM: SİGORTA SEKTÖRÜ; TANIMI, KAPSAMI VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

1.1. Tarihçe

Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalar günümüzden yaklaşık 4000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Hammurabi Kanunları'na dayanmakta olan ve haydutların saldırısına uğrayan kervanların zararlarının bütün diğer kervanlar arasında paylaşılması şeklinde ortaya çıkan uygulama, tehlikenin paylaşılmasının kara taşımacılığındaki ilk örneğini oluşturmaktadır (TSRSB, 02.04.2007, Sigortanın Tarihi).

Bu dönemin sonrasında gelişmesini, karşılıklı sigorta olarak ifade edilen yardımlaşma şeklinde gerçekleştirmiştir. Yani kişilerin bir araya gelerek, belirli rizikoların gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan masrafları karşılamayı amaçlayan birlikler kurmuşlardır (Alabaş, 2002:15). Gerçek anlamda sigorta ise 14.yy.'da İtalyan tacirler tarafından uygulanmış ve asıl gelişimini 20.yy.'da gerçekleştirmiştir (Kayıhan, 2004: 27).

Tarihte ilk sigorta örnekleri deniz ticareti ile ilgili olan Emtea Nakliyat sigortacılığı ile başlamıştır. Ticaretle uğraşanların karşılaştıkları olumsuzluklara bağlı geliştirdikleri tazmin uygulamaları 1384 yılında ilk yazılı nakliyat teminatı ile devam etmiştir. 1688 yılında Lloyd ile nakliyat sigortacılığı kurumsal bir kimlik kazanmıştır (Sergici, 2001:110)

17. yüzyılın ikinci yarısında sigortacılığın gelişmesine yol açan önemli olaylardan biri istatistik metod ve tekniğin (ihtimal hesapları) uygulanmaya başlanmasıdır (TSRSB, 04.02.2007 Sigortanın Tarihi).

Yine dünya sigortacılık tarihindeki diğer önemli olay, 1666 yılında görülen büyük Londra yangını ile yangın sigortalarının gelişmesidir. 19. yüzyılda esen "sanayi devrimi" sonrasında başlayan teknolojik değişikliklerin etkisiyle de Ferdi Kaza, Mühendislik, Sorumluluk gibi sigorta dallarının gelişmesi sağlamıştır. Bu gelişmeler sigorta talebine de yansıyor, sigorta talebini artırmıştır (Nomer ve Yunak, 2000: 29).

Türkiye’de sigortacılık ise; cumhuriyet öncesi dönemde vakıf ve meslek loncalarının tarafından yürütülen sosyal dayanışma şeklindeydi. Sosyal, dini, ekonomik ve mali nedenlerden dolayı 19. yüzyılın sonuna kadar sigortacılık uygulama alanı bulamamıştır (Atalay, 2004:24).

Faaliyetine ancak, 1870 yılında Beyoğlu’nda bir çok işyeri, ev, cami ve kilisenin yanması ile sonuçlanan Büyük Pera Yangı ile başlamıştır. Bölgede, yabancı ve yabancılarla ilişkide olan zenginlerin yerleşik olmaları ve yurtdışında gördüğü sigorta hizmetini ülkemizde de talep etmeleri ile sigortanın gelişme süreci hızlanmıştır. Sigortacılığın ilk aşamalarında olduğumuzdan dolayı poliçelerin İngiliz ve Fransız sigorta şirketlerinden yazıldığı ve doğal olarak İngilizce yada Fransızca düzenlendiği ifade edilmektedir (Sergici, 2001:122-128).

Sigortacılık çalışmalarındaki gelişmeler 1893 yılında, Osmanlı Umum Sigorta Şirketi adı altında ilk yerli sigorta şirketi kurulması ile devam etmiştir. Fakat yabancı sigorta şirketleri de hala faaliyetlerini sürdürmekteydi. Yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin bulunduğu bu faaliyet ortamında; sigortalıların hak ve menfaatlerinin gözetilmesi, millî sigortacılığın korunarak, reasürans yoluyla döviz çıkışının önlenmesi ve tarife uygulamalarının kontrolü amacıyla kanunlar hazırlanmış ve 1927 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu tarihten sonra Türk sigortacılığının hızla geliştiği, tamamı yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısının arttığı ve bu şirketlerin mali yönden de güçlendikleri görülmüştür (Millî Re., Türk Sigorta Sektörü) .

2006 yılına gelindiğinde ise Türkiye sigorta piyasasında önemli değişikliklerle bazı sigorta şirketleri yabancı sigorta şirketleri tarafından ya satın alındı ya da sermayelerinin büyük ortağı oldu. 2006 Temmuz - Ağustos ayları arasında Başak Sigorta’ yı Fransız Groupama, İhlas Sigorta’yı Alman HDI International ve İsviçre Sigorta’ yı Alman Erge şirketleri, 2007 Mart ayında ise Garanti Sigorta’yı Hollandalı Euroke satın aldı. Bu satın alımlarının ilerleyen zamanlarda da devam edeceği öngörülmektedir. Bunda Türk sigorta sektörünün hızla gelişmesi etkeninin yanında

yabancı piyasalarda ki ürün çeşitliliğinin Türkiye'ye taşınarak Türk sigorta pazarının büyümesini sağlamak amacı da yatmaktadır.

Hem yurtdışı sigortacılığının hem de Türk sigortacılığının tarihi sigortacılık faaliyetlerindeki gelişmesinin ana göstergelerini ortaya çıkmaktadır. Bunlar (Nomer ve Yunak, 2000;30):

- Güvence gereksiniminden doğan talep ve toplumsal gelişmenin getirdiği yasal zorunluluklar sigortacılığın gelişmesine ön ayak olmuştur,
- Devlet, toplumsal sorumluluğundaki artışla birlikte, sigortacılığa ilgi göstermiştir,
- Sigorta şirketlerinin birçoğu bir ya da birkaç sigorta dalında çalışmak üzere kurulmuş iken zaman içinde bütün dallarda teminat veren şirketler haline dönüşmüştür,
- Sigorta poliçesi kapsamında, değişik sigorta dallarını ilgilendiren teminatlar artık poliçe ile bir arada verilmeye başlanmıştır,
- Sigortacılığın gelişmesiyle birlikte, sigortacılar, ülke düzeyinde mesleki kuruluşlar bünyesinde işbirliğine giderek ortak bir uygulama yaratmaya ve bilgi alışverişinde bulunmaya başlamışlardır.

1.2. Sigorta Sistemi

1.2.1. Sigortanın Tanımı ve İşlevleri

Sigorta; benzer risklerle karşılaşma olasılığı olan bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları, ödemeyi kabul ettikleri primle de zarara uğrayanların zararını karşıladıkları ekonomik düzenlemedir (Nomer ve Yunak, 2000:14).

Bu tanımdan yola çıkarak sigortanın toplum içinde birlikte hareketi destekleyen bir yapısı olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin tek kamyon içinde parsiyel yükler varsa,

birden fazla kişi kamyona gelecek bir tehlikeyle “birlikte” karşı karşıya kalmış olur. Zararlarını ise önceden ödemiş oldukları küçük miktarlardaki primler yoluyla paylaşmış olacaktadırlar.

Sigorta sisteminin işlevleri ise ekonomik işlev ve girişimci ağıısından işlev ana başlıkları altında ele aldığımızda aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Genç, 2002:5-15):

- a. Sosyo-ekonomik çöküntü ve kayıpları önleyici olarak karşımıza çıkan sigortanın, ana işlevini “Dayanışma” olarak da ifade edebiliriz. Bu sayede bir kişinin maddi zararı, aynı tehlike ile karşı karşıya olan diğer kişiler arasında bölüştürülmüş olmaktadır.
- b. Sigorta, tüccar ve sanayicilerin, karşı karşıya kalabilecekleri tehlikeleri düşünüp, girişimcinin kararını etkileyerek daha ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını sağlar ve riziko karşılığı dondurduğu sermaye miktarını en aza indirerek sağladığı teminat ile kredi olanakları oluşturur.
- c. Çağdaş ekonomik yaşamın sürdürülebilmesi için, sigorta kurumu tarafından sağlanan güvence yaşamsal bir öneme sahiptir. Örneğin, bankalar ve diğer bazı ticari kuruluşlar, işletmeleri ve dış ticaret işlemlerini finanse etmek için nakliyat sigortası isterler. Demek ki; yalnızca ulusal değil uluslar arası ekonomik ilişkileri ve ticareti genişletici bir etkende olmaktadır.
- d. Sigortacılar, zaman içinde elde ettikleri geniş bilgi ve deneyim sonucu, hasarların azalması için alınması gereken önlemler konusunda, poliçe sahiplerine önerilerde bulunurlar. İyi durumdaki rizikolar için primde indirim yapılmasına karşılık, tatminkar olmayan durumlarda prim artışı ve poliçede özel koşul uygulanması olabilir.
- e. Sigortacıların elinde toplanan büyük fonların sermaye piyasasında yatırıma yönlendirilmesi yoluyla ülke ekonomisine katkıda bulunmakta ve piyasanın gelişmesini sağlamaktadır.

- f. Önemli bir tasarruf kaynağı olduğu gibi vergi kaynağı olarak da sigorta işaret edilmektedir.
- g. Sigorta, uluslar arası bir niteliğe sahip bulunduğundan, yurt dışı sigortalarından elde edilen kazançlar, ülkenin ihracatında görünmeyen işlemler kalemi altında büyük bir rol oynayabilir. Dikkate değer husus, sermaye faktörünün mobilizasyonunda sigortanın etkili bir yeri olduğudur.
- h. Sigorta, bir yandan ayrı bir sektör oluşturup yeni iş alanları yaratarak, bir yandan da önemli felaketlerin çalışma yaşamında asgari kesintiyle atlatılmasını sağlayarak, istihdama katkıda bulunur.

1.2.2. Sigortacılar ve Sigorta Aracıları

Sigorta teminatının alınıp satıldığı bir sigorta piyasasının taraflarını, sigortalı(alıcı)lar ve sigortacı(satıcı)lar oluşturmaktadır. Diğer piyasalarda olduğu gibi sigortacılık işlemine aracılık eden sigorta aracıları da bulunmaktadır.

Sigorta işlemlerinin bizzat sigorta şirketleri tarafından yapılması zor bir durumdur. Bu yüzden sigorta şirketleri bütün dünya uygulamasında sigorta sözleşmelerinin kurulması aşamasını sigorta aracıları ile gerçekleştirirler. Sigorta aracıları, sigorta hizmetlerini halka arz etmekte ve bu arzı en geniş sınırlara ulaştırdıkları gibi bu işlemlerinin yanında sigortalılar için bir çeşit danışmanlık görevini de üstlenmiş durumdadırlar (Memiş, 24.04.2007:1).

Toplumda güvenlik arayışı içinde olan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi alıcı olabilir. Bu korumayı veren taraf olan sigortacılar ise aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir (Gediz, 2007:9):

- a. Sermaye Şirketleri: Kar amacı ile kurulmuş, genellikle Anonim ve Limited Şirket biçiminde faaliyet gösteren birimlerdir. Ortakların sorumluluğu, taahhüt edilen sermaye miktarı ile sınırlıdır.

- b. Mütuel (Kooperatif) Şirketler: Doğrudan doğruya sigortalıların sahip olduğu ve işlettiği bir ticari şirket tipidir. Şirketin amacı, üyesi olan sigortalılara maliyetine sigorta güvencesi sağlamaktır.
- c. Lloyd's: Uluslar arası bir sigorta piyasası ve denizcilik üzerine haber ve bilgi alışverişi merkezi olan Lloyd's bünyesinde çalışan sigortacılar, sendika adı verilen gruplar oluşturarak iş kabul etmektedirler.
- d. Devlet: Özellikle işsizlik, hastalık, emeklilik sigortaları gibi toplumsal yönü ağır basan alanlarda Devletin sigortacı işlevini yüklediği görülmektedir.

Sigorta sözleşmesi, doğrudan şirket genel merkezi ile temasa geçerek kurulabileceği gibi sigorta aracılara başvurularak da gerçekleştirilebilir. Acente bağlı bulunduğu sigorta şirketini temsil ederken brokerler müşteri yararına, herhangi bir sigorta şirketiyle çalışabilirler.

Sigorta şirketlerinin, acente ve brokerlerine komisyondan başka çıkar sağlamaları ile bunların alacakları komisyondan sigortalılara iskonto yapmaları yasaklanmıştır. Bunun yanında sigorta şirketlerinin çeşitli kampanyalar ile acente ve brokerlere motivasyon sağlaması gibi sosyal organizasyonları da mevcuttur.

1.2.3. Sigorta Sözleşmesi ve Sigorta Poliçesi

Sigorta sözleşmesi taraflardan biri sigortacının; diğer taraf sigorta ettirenin sahip olduğu bir menfaati gelecekte gerçekleşmesi belli olan veya olmayan bir olayın rizikosuna karşı üzerine aldığı sigorta himayesi, diğer taraf sigorta ettirenin bu himaye karşılığında bir miktar para ya da buna denk bir karşılığı (prim) sigortacıya ödemeyi taahhüt ettiği bir sözleşmedir (Kayıhan, 2004:33).

Bu tanımlama ışığında sigorta sözleşmesinin bazı unsurlarına aşağıda değinebiliriz (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004a:5):

- Sigortacı: Sigorta sözleşmesinin taraflarından birisidir.

- Sigorta Ettiren: Sigorta sözleşmesinin karşı tarafıdır. Medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip ve reşit olan herkes sigorta sözleşmesi yapabileceği belirtilir.
- Sigorta Menfaati: Menfaat sigorta hukukunda, bir kimse ile bir şey arasında bulunan iktisadi ilişki anlamını taşıyan bir kavramdır. Yine bir sonraki bölümde yer vereceğim sigortanın temel ilkelerinden birisi, sigortalı kıymet üzerinde, sigortalanabilir menfaati olan kimsenin sigorta yaptırabileceğidir. Bu kurala aykırı olarak yapılan sigorta sözleşmesi geçersizdir. Örneğin bir emtia sigortasını mal sahibi ya da alıcısı yaptırabilir. Nakliyatçı firmanın yaptırması şekil olarak yanlıştır. Çünkü nakliyatçı firmanın menfaati sorumluluk sigortası adı altında sigortalanır.
- Tehlike (Riziko): Riziko konusu sigortacılık içinde üzerinde ayrıntılı durulması gereken konulardan biri olup burada birkaç noktaya değinilecektir. Tarafların, bilhassa sigorta ettirenin iradesine bağlı bir olay tehlike olarak kabul edilmemektedir. Tehlikenin gerçekleşmesi iki bakımdan muhtemel olabilir; ya gerçekleşip gerçekleşmeyeceği veya ne zaman gerçekleşeceği belli değildir. Gerçekleşme zamanı belli olmayan tehlikelerde hayat sigortalarında söz konusudur, ölüm gibi gerçekleşmiş bir tehlike için normal olarak sigorta yaptırılmaz.
- Sigorta Bedeli (Sigorta Tazminatı): Sigortalının ödeyeceği sigorta priminin tespitini sağlayan unsurlardan biri olan sigorta bedeli; mutabakatlı değer olmayıp, sigortalının beyanına istinaden belirlenmiştir. Hasar olduğunda; aşkın sigortanın belirlenmesi halinde T.T.K.nun 1283.maddesi, eksik sigortanın belirlenmesi halinde de T.T.K.'nun 1288. maddesi, hükümleri uygulanır.

“Sigorta Değeri” kavramı ise özellik arz etmektedir. Sigorta değeri, sigorta edilen menfaatin değeridir ve objektif değeri olarak tanımlanmaktadır. Sigortalı, malının fatura değerini isterse yüzde on fazlasıyla artırarak sigortalayabilir. İşte bu sebeple sigorta değeri, sigorta sözleşmesinin süresi içinde değişebilir. Poliçede ise başlangıçtaki değer gösterilmesi gerekir.

- Sigorta Ücreti (Prim): Ortada bir sigorta sözleşmesi varsa sigorta ettirene düşen yükümlülüklerden en önemlisi, sigorta ücretini ödemek olacaktır. Sigortacının sigorta sözleşmesi ile taşımayı taahhüt ettiği tehlikeye karşılık, sigortalının ödediği ücrete prim denir.

Sigorta sözleşmesi Borçlar Kanunu'nun ilkeleri çerçevesinde icap ve kabul ile kurulur. Herhangi bir şekilde bağlanmamış olup sözleşmenin ispatı için yazılı delil niteliği aranmaktadır. Sigorta şirketi tarafından hazırlanan teklif formu sigorta ettiren tarafından doldurularak sigortacıya verilmesi icap niteliğindedir. Sigortacının bunu kabulü ile sözleşme kurulmuş olur. Herhangi bir şekilde şartına bağlanmayan kabul beyanı, yazılı olarak yapılırsa ispat açısından kolaylık sağlar (Kayıhan, 2004:37).

Sigorta poliçesi Türk Ticaret Kanununda;

“Sigortacı, Sigorta Ettirene sigorta mukavelesi gereğince her iki tarafın haiz olduğu hak ve borçları gösteren ve kendi tarafından imza edilen bir sigorta poliçesi veya onun yerine geçmek üzere bir muvakkat sigorta ilmühaberinin ekleriyle vermeye mecburdur” (Türk Ticaret Kanunu, Md.1265)

şeklinde ifade edilmiştir.

Poliçe, biçim olarak sigorta türlerine göre farklılık gösterir fakat özünde şu hususların yer alması gerekmektedir (Baykal, 2007:4):

- Sigorta ettiren veya sigortalının gerçek kişi ise adı ve soyadı,
- Tüzel kişi ise ticaret ünvanı ve ikâmetgah adresi,
- Sigorta konuları (Bina, Eşya, Araç vb.),
- Sigorta Bedeli,
- Primin tutarı ile ödeme zamanı ve yeri,

- Sigortacının üstüne aldığı rizikoların hakiki mahiyetlerini tayine yaracak bütün haller,
- Tanzim tarihi (Sigorta poliçesinde tanzim tarihi ile başlama tarihi farklı olabilir. Başlama tarihi tanzim tarihinden önce ise, tanzim tarihine kadar hiçbir hasarın vuku bulmamış olması gerekir. Bu durum poliçede özel bir notla belirtilir.),
- Geçerli olan genel şartlara göre taraflar arasında aksi kararlaştırılmadıkça sigorta, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde Türkiye saati ile öğleyin saat 12:00'de başlar ve yine saat 12:00'de sona erer.

Poliçede, bunlardan başka her sigorta dalının özelliklerine göre hazırlanmış Genel ve Özel şartlarda yer almaktadır. Bunlar sigortacı ile sigorta ettiren üzerine düşen görevleri göstermektedir. Her poliçede hasar halinde izlenecek yolları belirten açıklamalarda yer alır. Poliçenin hazırlık aşamasında istenilen bilgilerde eksiklik varsa teminatın başlayabilmesi için müşteriye geçici poliçe düzenlenirken, kati poliçeler üzerinde değişiklik zeyilname¹ ile yapılmaktadır.

1.2.4. Sigorta Türleri

Sigorta, sosyal sigortalar ve özel sigortalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sosyal sigortalar kanunda öngörülmüş ve zorunlu nitelikteki sigortalar iken özel sigorta ise bireylerin özel menfaatlerini koruyan ve kendi özgür iradeleri ile sigorta sözleşmesi yaparak oluşturdukları bir güvencedir (Kayıhan, 2004:30).

Tarım ve sağlık sigortalarının geniş bir uygulama alanı bulduğu özel sigorta sektörünü yangın, nakliyat, kaza ve hayat sigortaları genel başlıkları altında açıklayacağız.

1.2.4.1. Yangın Sigortaları

Sigortacılığın tarihi bölümünde bahsettiğimiz üzere Türkiye'de, Beyoğlu yangını sigortacılığın başlangıcı olmuştur. Bu sebeple yangın sigortası günlük yaşamda bilinen

¹ Zeyilname: Mevcut sigorta poliçesine ek olarak düzenlenen ve riziko yada poliçe koşullarına ilişkin değişiklikleri gösteren belge.

bir sigorta türü olarak uygulama alanı bulmaktadır. Küçük bir bina ve muhteviyatı sigortalanabildiği gibi trilyonlar değerinde tesis ve işletmelerde mevcut rizikolar da teminat altına alınabilmektedir.

Yangın, yanma olayı sonucu oluşur. Yanma, yanıcı madde, oksijen ve ısının bir araya gelmesi ile ortaya çıkan kimyasal bir reaksiyondur. Cisim yanarken alevin olmaması kavrulmanın olduğunun bir göstergesidir. Bu tip hasarlar yangın sigortalarında genel olarak teminat haricidir (Baykal, 2007:20).

Yangın teminatı; yangın, infilak ve yıldırımın veya yangın ve infilak sonucu meydana gelen buhar ve hararetin sigortalı mallarda doğrudan neden olacağı maddi zararları sigorta bedeline kadar teminat altına almaktadır. Birçok sigorta branşında olduğu gibi yangın sigorta genel şartlarında da teminat dışı olan; grev-lokavt-kargaşalık ve halk hareketleri, terör-sabotaj, deprem ve yanardağ püskürmesi, kar ağırlığı, seylap, yer kayması, fırtına, dahili su, duman, taşıt çarpması ile kötü niyetli hareketler ek bir prim ile teminata dahil edilebilmektedir (Bayındır Sigorta, 1995:15).

Yangın sigortalarında küçük iş olarak nitelendirilen işlerde yapı tarzları teminat fiyatını etkilemektedir. Büyük işlerde de aynı durum vardır fakat sigortacı bu tarz işlerde ön ekspertiz yapmaktadır. Muafiyet konusunda ise riskin derecesi ve teminatın çeşidine göre karar verilebilecektir. Bu kapsamda sivil rizikolar, ticari rizikolar, sınai ve diğer özellik arz eden riziko türleri yangın sigortalarında fiyatlandırmayı etkilemektedir.

Yangın sigortacılığında bir çok teminat ve poliçe türleri karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bazılarını değinecek olursak:

Mal Stoklarının Sigortası: Depolar yangın sigorta teminatı ile sigortalandığında içindeki stok değerleri de sigortalanmaktadır. Fakat stoklar sürekli değişim göstermektedir. Yani verilen teminat tutarı belirlendiği aşamada stok değerindeki bir artış sigortalının teminatsız kalması sonucunu doğurabilir. Bu tarz bir sorunla

karşılaşmamak içinse Abonman Poliçe²leri uygulaması geliştirilmiştir. Bu tarz bir işlem ile diğer bazı branşlarda da karşımıza çıkacaktır (Nomer ve Yunak, 2000:92).

Konut ve İşyeri Paket Poliçeleri: Konut ya da işyeri sahibinin karşı karşıya kalabileceği yangın, kira kaybı, hırsızlık, sorumluluk gibi çeşitli tehlikelerin tek poliçede teminat altına alınmasıdır (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004a:34).

Yenileme Sigortaları: Normal şartlar altında yangına maruz kalan bina ve makinelerin yangın sigorta poliçesi kapsamında “eskime ve yıpranma payı” düşülerek hasar ödemesi yapılır. Fakat yeni bir makinenin değeri ile kullanılmış makinenin piyasa değeri arasındaki fark gerektiği biçimde yansıtılamaz ise sorun çıkacaktır ki bunu gidermek için yenileme sigortaları çıkartılmış. Böylece sigortalı eskisi yerine yeni bir mala sahip olabilecektir (Nomer ve Yunak, 2000:93).

Değişken Sigortalar: Aynı sigortalıya ait çeşitli sigorta konularının tür ve yer bakımından değerlerinin ayrı ayrı belirlenme olanağı yoksa bunların hepsinin tek bir sigorta bedeli altında teminata alınması yoluna gidilir. Çünkü aynı yerde farklı sigorta fiyatlarına konu malların bulunduğu ya da malların farklı konumdaki yerlere dağıldığı durumlar ortaya çıkabilir. Bu tür poliçelerde, fiyatlandırma, mal cinsi ve yer bakımından toplam sigorta bedeli içindeki yaklaşık ağırlıklar göz önüne alınarak yapıldığına işlem daha sağlıklı olur (Atalay, 2004:18).

Mutabakatlı Değer Sigortaları: Hasardan sonrasında, sigortacı ile sigortalının, sigorta konusunun gerçek değeri üzerinde anlaşmazlığa düşmelerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple, taraflar sigorta konusunun değerini sigorta sözleşmesinin başlangıcında ortaklaşa belirleyerek, hasar halinde tazminatın bu belirlenmiş değer üzerinden ödenmesi konusunda mutabık kalırlar. Yalnız bu her sigorta branşı için geçerli olmayacaktır. Yani mutabakatlı değer değil de, rayiç değer kabul edilebilecektir (Baykal, 2007:25).

² Genellikle, Yangın ve Nakliyat sigortalarında, sigortalıya belirli bir dönem için otomatik sigorta güvencesi sağlayan poliçe türü.

Kira Kaybı Sigortaları: Kira kaybı sigortaları, sigorta konusu üzerinde sigortalanabilir menfaati olan kişi tarafından yaptırılabilir. Eğer yangın sonucu bina barınılamaz bir hale gelir ve kiracının kira ödeme yükümlülüğü ortadan kalkarsa, sigorta bina sahibi tarafından yaptırılır; kiracının, kira sözleşmesinde yer alan şart uyarınca, yangın sonucu bina barınılamaz hale geldiğinde de kira ödeme yükümlülüğü devam edecekse ve sigorta yaptırma yükümlülüğü sözleşmede öngörülmüşse, kiracı tarafından yaptırılır (Bayındır Sigorta, 1995:17).

Kar Kaybı Sigortaları: Klasik yangın poliçesi maddi zararları tazmin ederken, kaybolan kar ve ek masraflar gibi dolaylı hasarlar Kar Kaybı poliçesinin konusunu oluşturur. Kar kaybı sigortasının işletmeye tatbiki halinde sigortalıya, yangın nedeniyle yoksun kaldığı “kar” ve yaptığı “sabit masraflar” oranında teminat sağlanmaktadır. Kar kaybı sigortacısı, yangın nedeniyle ciroda ortaya çıkan azalmanın brüt kardaki payı ile cirodaki düşüşü önlemek amacıyla yapılmış ek masraflar toplamından sorumludur (Menkü, 2006: 74).

1.2.4.2. Nakliyat Sigortaları

Uluslar arası alım-satım işlemlerinde nakliyat poliçesinin yapılması zorunludur. Sigortayı, eğer varsa aracı banka yaptırabildiği gibi, malın sahibi veya alıcısı da yaptırabilir. Bu ifadeler aşağıdaki ayrıntılarda daha fazla netlik kazanacaktır.

Bir nakliyat sigortasının olabilmesi için ilk önce alıcı ile satıcı arasında ticari bir alım satım sözleşmesi olmalıdır.

Satış Sözleşmesi: Alıcı ile satıcının sorumluluklarının sınırlarını belirleyen bu sözleşmenin çeşitleri aşağıda yer almaktadır (Şen, 2002:8):

- F.O.B : Giderler alıcıya aittir
- C.I.F : Fatura değeri, sigorta ücreti, navlun satıcıya aittir.
- C.F : Fatura değeri, navlun satıcıya aittir.
- C.I : Fatura değeri, sigorta ücreti satıcıya aittir.

İkinci aşamada donatan ile taşıyıcı arasında yapılan **taşıma sözleşmesi** vardır ve bu sözleşmenin ücretine navlun denir. Şartları taraflar belirler ve uluslar arası taşıma usullerine uygunluk şartı aranmaktadır.

Sigorta Sözleşmesi: Sigorta sözleşmesinin oluşması ancak, sigorta edilebilir menfaatin varlığı ile mümkündür. Çünkü kanunların kabul ettiği sistem menfaat sistemi olup, para ile ölçülebilir menfaati olan kimsenin sigorta sözleşmesi yaptırabileceği şekil şartına bağlanmıştır.

Nakliyat sigortalarının uluslar arası bir niteliği vardır. Bu sebeple klozları genellikle İngilizce'dir. Çünkü Londra Sigortacılar Enstitüsü tarafından hazırlanmış ve uluslar arası kabul gören özel şartlardır.

Nakliyat sigortaları çeşitlerine kısaca değinecek olursak:

Emtia Sigortaları: Uluslar arası ticarete, satın alma ve satma evrakının ayrılmaz parçası Emtia Sigorta poliçesidir ve her poliçe, ekinde bakanlıkça onaylanmış genel şartları içermelidir. Emtia özel klozları da mevcut olup üç çeşit teminat verilir:

- Institute Cargo Clauses(FPA) veya yeni adı ile Ins.Cargo Cl.(C)
- W.A Hususi Avaryalar dahil veya yeni adı ile Ins.Cargo Cl. (B)
- Institute Cargo Clauses (All Risks) veya Ins. Cargo Cl. (A)

Emtia Sigortaları, malların bir yerden bir yere herhangi bir nakil aracıyla taşınması sırasında uğrayabileceği ziya ve hasarları güvence altına alan sigorta türüdür. Nakliyat Emtia Sigortalarında, sigortalanacak emtianın bedeli malın fatura kıymetidir. Malın fatura kıymetine navlun, sigorta primi, umulan kar, gümrük resmi ilave edilebilmektedir.

Emtia Sigortalarının fiyatlandırılmasında; malın cinsi, ambalajı ile taşıma biçimi, seferin süresi, taşıma aracı ve teminatın kapsamı rol oynamaktadır. Örneğin deniz yolu

taşınacak çimentonun dökme ya da torbalarda taşınması ayrı riskler oluşturacak ve fiyatları da farklı olabilecektir (Yunak, 1991: 2-7).

Kıymet Sigortaları: Sigortanın konusu taşınan mal yerine, özel ve hükmi şahısların sahibi oldukları kıymetli evrak (Hisse senedi, Tahvil, Gelir ortaklığı senedi, Mevduat sertifikası, Bono, Çek) ile altın, gümüş, külçe, para ve efektiflerin gemi, tren, uçak veya karayolunda taşınması sırasındaki sigortasını temin eder. Teminat kıymetlerin nominal değeri üzerinden verilmektedir.

Tekne Sigortaları: Gemilerin deniz tehlikelerine karşı, gerek tekne kısmı ve gerekse makine ile teçhizat kısmı bu tür poliçelerle teminat altına alınır. Tekneler; ticari, hizmet ve tenezzüh gemileri olarak gruplandırılır.

Tekne Sigortalarında çeşitli klozlar vardır. Tam Ziya Klozu (Time Klozuna ek olarak verilir), F.P.A. klozu ve “All Risks” teminatına yakın bir teminat verdiği kabul edilen Institute Time Clauses-Hulls (1/10/83) şeklindedir. 1983 tarihli klozda yapılan değişikliklerle 01/11/1995 klozu oluşturulmuşsa da 83 klozu kullanılmaya devam edilmiştir.

Klasik tekne sigortalarının yanında gemiler, yük ve yolcu taşır, işletme için tayfa kullanır, denizde başka gemilere çarpabilir, başka teknelere ve bunların taşıdığı mal ve kişilere, rıhtımlara çarpıp zarar verebilir. Çatışma halinde tekne sigortacıları karşı tarafa yapılan tekne zararının ¼’ünü ödemediğinden gemi sahiplerinin sorumlulukları sigorta konusunu oluşturmaktadır. Bu sorumluluk Koruma ve Tanzim (P and I: Protection and Indemnity) klüpleri tarafından güvence altına alınmaktadır (Yücesan, 2004:66).

Tekne Sigortalarının fiyatlandırılmasında; teknenin cinsi, tekne sigorta bedeli, teknenin yaşı ve tonajı, teminatın kapsamı, teknenin sefer sahası ve faaliyet alanı gibi faktörler rol oynamaktadır. Sigorta şirketleri bunlardan herhangi ikisini ya da üçünü kendileri için öncelikli göstererek fiyat tespitini buna göre yapabilmektedirler. Örneğin sigorta bedeli, yaş ve hız ayırımını öncelikli kabul edip, 6.000 - 10.000 YTL. değerinde 0-5 yaş

arası verilecek fiyat ile 11-15 yaş arası verilecek fiyat farklı olacaktır (Yunak, 1991: 19).

Sorumluluk Sigortaları: Bir malın taşıma işini üstlenen taşıyıcılar, ambarlar veya şoför tarafından yaptırılabilir. Bu taşıma işleminden dolayı üzerlerine düşen hukuki sorumluluğu belirli bir prim karşılığında sigortacıya devrederler. Bu prim bildirilen azami tutar veya yıllık kapasiteye göre değişebildiği gibi, taşınan malın risk derecesine göre de değişebilecektir.

Klasik yük ve tekne poliçeleri ile deniz ve taşımacılık rizikolarına karşı teminat sağlanırken ek olarak, ve sigortalı tarafından talep edildiğinde, savaş, grev vb. rizikoları için de teminat verilmesi olanağı vardır. Sağlanacak teminat, nakliyat için aşağıdaki hasar türlerini kapsayacak biçimde düzenlenmiştir (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004b: 20-21):

- a. Tam Ziya: Sigorta konusunun tamamen tahrip olup yok olması, yani temel niteliklerini yitirerek bir daha elde etme olasılığı bulunmadığı durumları ifade eder ve tam ziya muafiyetsiz temin edilir.
- b. Avaryalar: Avarya terimi, gemi ve yükün uğradığı olağan dışı zarar ziyan ile sefer sırasında yapılan olağanüstü masrafları tanımlar. Eğer söz konusu olağandışı zarar ve masrafa bile bile katlanılmış ve bunların gemi, yük vb. menfaatler arasında paylaşılması öngörülmekte ise müşterek avarya; sigorta poliçesinde teminat altına alınmış bir tehlike karşısında, sigorta konusunu kurtarmak için, üçüncü kişiler tarafından yapılan masraflara kurtarma-yardım masrafları; sigorta poliçesiyle temin edilmiş bir ziyaı önleme ya da azaltma amacıyla sigortalı veya adamları tarafından ve sadece sigorta konusu için yapılan makul masraflara dava-say masraflarıdır.

Nakliyat sigortacılığında uygulamada kullanılan poliçe türleri ise;

- Sefer/Süre Poliçeleri: Bu poliçe çeşidinde sigorta konusu üniteler bir sefer için sigorta teminatı altına alınır. Bir müddete bağlı olmadan bir yerden bir yere giden sigorta konusu her türlü mallar bu süre zarfında teminat altına alınmış olur.

- Filo Poliçeleri: Aynı donatana ait birden fazla tekneyi bir arada teminat altına alan poliçelerdir.
- İnşaat Poliçeleri: Teknenin yapımı, onarımı yada tadilatı ile ilgili rizikoları temin eden poliçelerdir.
- Muvakkat Poliçeler: Yük sigortalarında görülen ve başlangıçta belirlenen bir global bedelden hareketle, bu tutar sona erene kadar taşımalara teminat sağlayan poliçe türüdür. Daha çok banka bağlantılı işlerde kullanılır.
- Abonman Poliçeleri: Bir sigortalının, belirli bir dönem içinde, taşıyacağı çeşitli yükler için otomatik sigorta koruması sağlayan poliçe türü şeklindedir.

1.2.4.3. Kaza Sigortaları

Kaza sigortaları, yangın, nakliyat ve hayat sigortalarının kapsamı dışında kalan sigorta türlerini kapsamaktadır. Ülkemizde kaza ve mühendislik sigortaları branşında sigorta bilinci daha yaygındır. Bu branştaki zorunlu sigorta sayılarının fazlalığı önemli bir etken olarak gösterilebilir. Bu açıdan kaza sigorta türlerine ayrı ayrı aşağıda değinilmiştir:

Ferdi Kaza Sigortaları: Bu sigorta türünde amaç, bir kaza sonucu ortaya çıkan ölüm ve yaralanma hallerinde sigortalıya ya da yakınlarına tazminat sağlamaktır. Sigorta poliçesi kapsamında, ölüm veya herhangi bir uzvun kaybı ya da sürekli iş göremezlik hallerinde toplu bir meblağı, geçici iş göremezlik halinde ise belirli bir süre haftalık ya da aylık bir tutarı tazminat olarak ödemektedir.

Hırsızlık/Cam Kırılması Sigortaları: Adından da anlaşılacağı gibi başkasına ait malın yasa dışı bir biçimde alınması Hırsızlık Sigortasının konusunu oluşturmaktadır. Bu sigorta teminatının içeriği, hırsızlık ya da hırsızlık girişimi sırasında taşınabilir malların çalınması veya zarara uğramasıdır. Hırsızlık bir eylem olduğundan teminatın kapsamı açıkça ifade edilmelidir, boşluklar halinde varılacak karar sürpriz

olmamalıdır. Cam kırılması ise, pencere ve kapılardaki cam ve aynaların kaza sonucu kırılmasını teminatını karşılar.

Mühendislik Sigortaları (Menkü, 2006:15-55):

- Elektronik Cihaz Sigortası: De-monte halde olan, işletmeye alınmış, cihazın normal çalışırken, üçüncü kişilerin ihmali, işyerinde temizleme, yer değiştirme durumlar, kısa devre ve benzer ani ve beklenmedik her türlü sebepten dolayı meydana gelecek maddi ziya ve hasarların getirdiği tamirat masraflarına ve kayıplara karşı teminat sağlayan kaza branşıdır.
- Makine Kırılması: İmalat yılları, nitelikleri ve değerleri yazılı makine ve tesisleri deneme devresinden sonra normal çalışır halde iken veya aynı iş yerinde temizleme, revizyon veya değiştirme esnasında veya dururken ani beklenmedik her türlü sebepten meydana gelecek maddi ziya ve hasarların gerektirdiği tamirat ve ikame masraflarını temin eder.
- Montaj Sigortası: Sigorta süresi içinde, montajın yapılması için kullanılan makine, alet ve teçhizat, geçici baraka ve tesislerin montaj sahasında bulunduğu sırada, poliçede gösterilen istisnalar dışında kalan, önceden bilinmeyen ve ani bir sebeple herhangi bir ziya ve hasara uğraması nedeniyle meydana gelecek zararları temin eder.
- İnşaat Sigortası: Sigorta süresi içinde, sigorta konusunu teşkil eden değerlerin, inşaat sahasında bulunduğu sırada, önceden bilinmeyen ve ani bir sebeple herhangi bir ziya ve hasara uğraması sonucu meydana gelecek zararları temin eder. Fakat bu hasar inşaat süresi içinde ve istisnaların dışında olması gerekmektedir.

Hukuki Sorumluluk Sigortaları (Nomer veYunak, 2000: 109):

- İşveren Sorumluluk Sigortası: İş kazaları sonucunda gerçekleşen ve işverenin hukuki sorumluluğunun temin edildiği sigortadır. Bu sigortadan, işverene bir hizmet akdi ile bağlı ve Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işçiler yararlanır. Bunun

yanında bu tarz işçilerin hak sahipleri tarafından işverenden talep edilecek ve Sosyal Sigortalar kurumunun sağladığı yardımların üstünde ve dışındaki talepleri ile aynı kurum tarafından talep edilecek rücu davaları sonucunda ödenecek tazminat miktarlarını poliçede yazılı meblağlara kadar da temin etmektedir.

- Üçüncü Şahıs Sorumluluk Sigortası: İşverenin faaliyetlerinden dolayı üçüncü şahısların ölmesi, yaralanması veya mallarının ziya ve hasara uğraması nedeniyle üçüncü şahıslar tarafından ileri sürülecek zarar ve ziyan taleplerini poliçede yazılı meblağlara kadar temin eden sigorta türüdür.
- Asansör Sorumluluk Sigortası: Asansörde meydana gelebilecek kazalar sonucu asansörde bulunan üçüncü şahısların ölmesi, yaralanması, malların ziya ve hasara uğraması nedeniyle ileri sürülecek zarar ve ziyan taleplerini poliçede yazılı meblağlara kadar teminat altına almaktadır.

Tehlikeli Maddeler ve Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası: Bu sigorta, yanıcı, parlayıcı, patlayıcı ve yakıcı maddeleri üreten, depolayan, nakleden veya satanların, bu mesleki faaliyetleri nedeniyle, bu maddelerin doğrudan doğruya neden olduğu olaylar sonucu kusurları olsun olmasın üçüncü kişilere verilecek bedeni ve maddi zararlara karşı sorumluluklarını temin eder (Çeliksaş, 2005:10).

Sivil Havacılık Kanununun Öngördüğü Zorunlu (Uçak) Sigortası: 2920 Sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu md.132'ye göre; Hava taşıyıcıları, taşıma sözleşmelerinden doğabilecek zararlardan dolayı tazminat taleplerinin teminatı olmak üzere, asgari 124.md esaslarına göre saptanan sorumluluk sınırları içerisinde mali mesuliyet sigortası yaptırmakla yükümlüdürler. Bunun yanında, Türk hava sahasında uçuş yapacak Türk ve yabancı sivil hava araçları için üçüncü şahıslara verilecek zararın teminatı olarak işleten tarafından mali mesuliyet sigortası yaptırılması zorunludur (Çeliksaş, 2005:9).

Zorunlu Trafik Sigortası: Karayollarına çıkan her motorlu vasıta, 3. şahısların malına ve canına verebilecekleri zararlara karşı sahibine düşen hukuki sorumluluk zorunlu sigorta limitlerine kadar teminat altına alınır (Çeliksaş, 2005:9).

Kasko Sigortası: Karayollarında kullanılabilen motorlu, motorsuz taşıtların gerek hareket, gerek durma halinde iken sigortalının veya aracı kullananın iradesi dışında araca ani ve dış etkiler neticesinde sabit ve hareketli bir cismin çarpması durumu olabileceği gibi aracın böyle bir cisme çarpması, devrilmesi, düşmesi gibi kazalarının yanında yanması, çalınması durumlarında uğrayacağı maddi zararı temin etmektedir.

İhtiyari Mali Sorumluluk: Aracın kullanılmasından doğan ve Karayolları Trafik Kanununa ve umumi hükümlere göre aracın işletenine düşen hukuki sorumluluğu ve poliçe teminat kapsamında olmak şartıyla Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası limitleri aşan kısmını poliçede yazan limitlere kadar teminat altına alır (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004a: 22).

Yeşil Kart Sigortası: Motorlu aracın yurt dışında işletilmesi sırasında üçüncü şahısların ölümüne veya yaralanmasına veya maddi zarara sebebiyet verdiği hallerde, bulunduğu ülkenin Trafik Sigorta Kanununa göre işletene düşen maddi sorumluluğu, zorunlu sigorta limitlerine kadar temin eden sigorta türüdür (Güven Sigorta T.A.Ş., 2004a: 25).

Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası: Uluslar arası ve şehirlerarası yolcu taşımaya yetkili otobis ile seyahat eden yolcuları, sürücüleri ve yardımcıları yolculuğun başlangıcından bitimine kadarki geçen sürede maruz kalacakları her türlü kazaların sonuçlarına karşı temin eder (Çelikleş, 2005:11).

Okul Servis Araçları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası: Öğrenci taşıma belgesine sahip araçlardaki öğretmen, rehber, öğrencilerin taşıma süresi içinde maruz kalacakları kazaların sonuçlarına karşı temin eder (Çelikleş, 2005:11).

1.2.4.4. Hayat Sigortaları

İnsanların yaşamları süresince kendi dikkat ve çabalarına rağmen önlemekte güçlük çektiği ya da tamamen yetersiz kaldığı durumlar mutlaka olacaktır. Örneğin, herhangi bir kaza veya hastalığa bağlı ortaya çıkabilecek ölüm ve sakatlık durumu gibi. Bireyin aktif ve üretken iken elde ettiği gelirinin emeklilik döneminde azalıp yetersiz kalması

durumu hayat sigortaları talebin sebeplerindendir (<http://www.hazine.gov.tr/sosyal-guvenlik.pdf>).

Ailesine geçindiren bireyin (aile reisinin) vefatı veya sakat kalması geride kalan aile fertleri için ya da bakmakla yükümlü olduğu diğer fertler için ciddi problemler oluşturmaktadır. Hayat Sigortalarının vefat ve maluliyet tazminatları bu tarz problemlerin maddi sonuçlarını ortadan kaldırmaktadır.

Ülkemizde bireylerin sosyal güvenceleri SSK, BAĞ- KUR, EMEKLİ SANDIĞI (24 Kasım 2006 tarihi itibariyle sistem, SGK adı altında birleştirildi) gibi Devletin Sosyal Güvenlik Sistemleri ile sağlanmaktadır. Ancak nüfusumuzun yaklaşık % 25'nin hiçbir sosyal güvencesi bulunmadığı gibi bu kurumlara üye % 75'lik kısmın ise yeterli hizmeti alamadığı ve özel sigortaya yöneldiği vurgulanmaktadır (<http://www.bumko.gov.tr/mevzuat/2005bgerekce/Bolum8.pdf>).

Bunun dışında hayat sigortaları yastık altında kalan tasarrufları ekonomi içine çekerek, hem kişilerin tek başlarına yapacakları tasarrufların getirisini arttırmakta ve hem de ülke ekonomisine fon yaratarak tasarrufun yatırıma, yatırımın yeni iş alanları ve istihdama dönmesine yol açmaktadır. Böylece ülke kalkınmasına önemli ölçüde katkıda bulunan Hayat Sigortaları ülkenin gelişmişlik derecesini de arttırmaktadır.

Hayat sigortalarının bahsedilen, hem ekonomiye hem de kişilerin yaşam düzeyine yararı hususu, konuda hakkında yetkili bir şahsın semineri sırasında da özellikle vurgulanmış; birikimli hayat sigortaları diye tabir edilen hayat sigortalarında, sigorta ettirenden alınan primlerin bir bölümü tasarruf niteliğinde olmaktadır. Kişileri tasarrufa teşvik etmenin yanında, sigorta sektörünce toplanan bu paralar, işletilme amacı ile milli ekonomiye aktarılmakta ve bu şekilde fon yaratılan paraların getirileri sigortalılara, "kar payı" adı altında aktarılarak tasarrufları değerlendirme imkanı sağlanmaktadır.

Hayat sigortasının aşağıda ayrıntılı olarak incelendiği üç çeşidi vardır. Bunlar (Güven Hayat Sigorta T.A.ř, 2005:1-7):

1. Ölüm Hali Hayat Sigortası

Hayat sigortasının en eski ve klasik türü olan bu sigorta türünde, riziko türü olarak ölüm hali esas alınmıştır. Yani sigortalının ölümü halinde sigortacı, sigorta bedelini ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Kendi içinde üçe ayrılır:

Süresiz Ölüm Hali Hayat Sigortası : Bu sigorta herhangi bir tarihte meydana gelecek ölüme karşı sigortayı kapsar. Bu tür sigortada, sigortalının süresi belirtilmeden tüm yaşamı boyunca hangi tarihte ölürsa ölsün , poliçede belirtilen sigorta tutarı varsa lehdar, yoksa sigortalının mirasçlarına sigortacı ödeme yükümlülüğü altına girer. Pim ödeme, yaşam boyu yani riziko meydana gelinceye kadar devam edebildiği gibi, prim ödenmesi belli bir yaşa veya süreye bağlanabilir.

Sürelili Ölüm hali Hayat Sigortası : Sigortacı ancak sözleşmeyle kararlaştırılan ve poliçede gösterilen belirli bir zaman dilimi içerisinde sigortalının ölmesi halinde lehdara veya sigortalının mirasçlarına poliçede gösterilen sigorta bedelini ödeme sorumluluğu altına girer.

Sigortalının Ölümünde Lehdar Hayatta Olmak Koşulu ile Ölüm Hali Hayat Sigortası : Sigortacı, ancak sigortalının ölümü halinde poliçede lehdar olarak gösterilen kişinin hayatta kalması koşulu ile sigorta bedeli lehdara ödenir. Aksi halde sigortacının yükümlülüğü bulunmamaktadır.

2. Yaşama Hali Hayat Sigortası

Bu sigortanın esaslı, sigorta sözleşmesi ile belirlenen rizikonun belirli bir sürede meydana gelmemesi halidir. Yani sigortacının yükümlülüğü sigorta poliçesinde saptanan süre içerisinde sigortalının hayatta kalması koşuluna bağlıdır. Riziko ölüm değil, yaşam halinin devam etmesidir. Bu da kendi içinde ikiye ayrılır (Güven Hayat Sigorta T.A.ř.: 8):

- Yaşama Hali Meblağ (Tutar) Ödenmesi Amaçlı Sigorta : Bu sigorta türünde sigortalının poliçede saptanan süre içerisinde ölmemesi halinde sigortacı yine poliçede saptanmış bulunan tutarı (meblağı) bir defada ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Rizikonun gerçekleşmemesi halinde, yani sigortalının belirtilen sürede ölmesi halinde sigortacı yükümlülükten kurtulmaktadır.
- Yaşama Hali Gelir (İrat) Ödenmesi Amaçlı Sigorta : Sigortacı, sigortalıya belirli aralıklarla ödenecek gelir sağlar. Bu sigortalar ihtiyarlıklarını güvence altına almak isteyenlerce yaptırılmaktadır. İki türü vardır.

a) Hemen Ödemeli Gelir Sigortası: Sigorta ettiren ödemesi gereken primi toplu olarak bir defada sigortacıya öder, sigortacı da bunun karşılığında hemen ve belli aralıklarla sigortalıya gelir ödemeye başlar. Bu tür sigorta toplu parası olan ve fakat işletme imkanı bulamayan kimseler tarafından tercih edilen bir türdür. Bu sigorta türü de uygulamada iki şekilde gerçekleşir.

Ömür Boyu Gelir Sigortası : Bu tür sigortalarda sigorta ettiren primi peşin olarak öder ve sigortacıda sigorta ettirenin yatırdığı prim miktarına (kapitaline) ve yaşına göre, genellikle üç ayda bir ödenmek üzere gelir sağlar. Sigortacı kapitali işleterek gelir ödemelerini yükseltir. Sigortalının ölümü halinde sigorta sözleşmesi sona erer ve varislerine ödeme yapılmaz.

Kapital İadeli Gelir Sigortası : Bu tür gelir sigortasının kuruluş ve işleyişi aynen ömür boyu gelir sigortasındaki gibi olup, ondan farkı sigortalının ölümü halinde garanti edilen kar payının o yıl ki gelir ödemeleri düşüldükten sonra varislerine bakiyesinin ödenmesidir.

b) İleriki Belirli Tarihten Sonra Ödemeli Gelir Sigortası: Bu tür yaşama hali gelir sigortasında ise sigorta ettiren, sigorta primini belirli aralıklarla sigortacıya ödemekte, buna karşı sigortacı da gelir ödemesini derhal değil, ileriki belirli bir tarihten sonra belli aralıklarla yerine getirmektedir.

3. Karma (Mikst) Hayat Sigortası

Hem ölüm hem de yaşama hali hayat sigortalarını bünyesinde toplayan tek bir sigorta türüdür. Bu tür sigorta da, sigorta poliçesinde saptanan tarihten önce sigortalının ölmesi halinde sigortaca poliçede gösterilmiş bulunan sigorta bedelini sigorta lehdarına, lehdar gösterilmeyen hallerde ise sigortalıların mirasçılara ödenir. Sigorta ettirenin belirli tarihte hayatta kalması halinde ise sigortacı bu defa yine poliçede saptanmış bulunan meblağı yani poliçenin nominal değerini sigortalıya ödemekle yükümlü olur. Bu hayat sigortasında sigortacı için rizikonun gerçekleşmesi mutlak olup, sigorta da bulunması gereken rizikodaki belirsizlik hali bu tür sigorta da mevcut bulunmamaktadır (Güven Hayat Sigorta T.A.Ş.: 9).

1.3. Ekonomik Etkileri

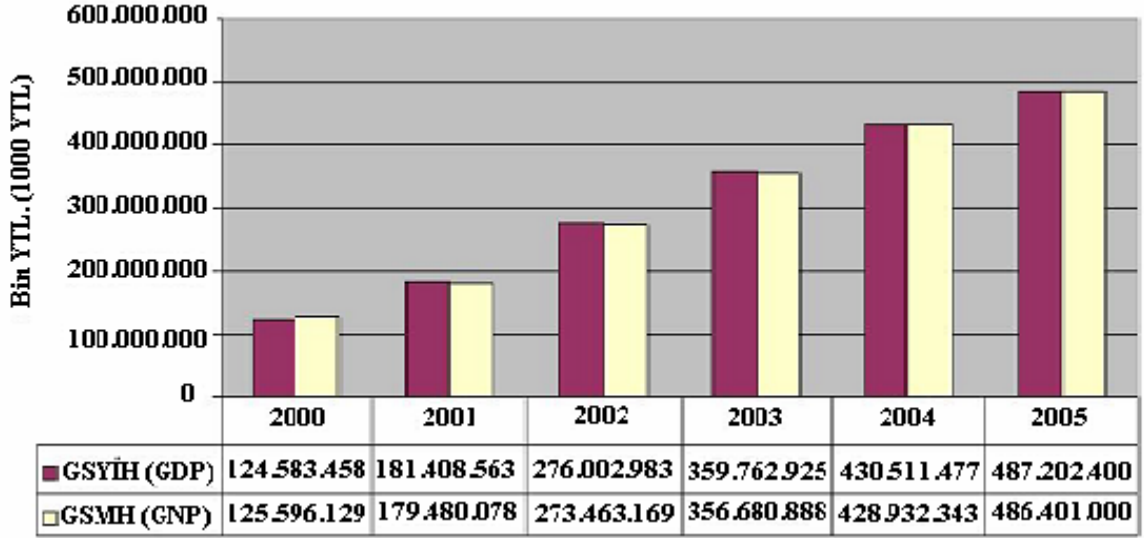
Sigortacılığın bilinen en önemli fonksiyonu, transfer yoluyla riski dağıtmak ve azaltmaktır. Ekonomik konular üzerinde yapılan işlemlerde risk unsuru her zaman vardır. Bu sebeple sigorta şirketlerinin başlıca ekonomik rolü, risk değerlendirmesine dayanarak saptanan bir fiyat karşılığında riski üstlenmektir. Sigortanın ikinci önemli fonksiyonu ise fon yaratma fonksiyonudur. Fonksiyonun ekonomi açısından önemi, sigorta şirketlerinin bu tasarruflarının ekonomik büyümeye olan katkısı yönüyle değerlendirilmesidir (Gürsoy, 2005:1).

Türk sigorta sektörü, 1990 sonrasında serbest rekabet sistemine geçmiş ve sonrasında artan bir rekabet ortamı oluşmuştur. Risk, belirli bir fiyat karşılığında üstlenildiği için çok düşük fiyatlarla kabul edilen risklerde prim gelirleri ve dolayısıyla da fon miktarları olumsuz etkilenmiştir (Gürsoy, 2005:2).

Ülke ekonomisi ile olan bağlantısı sigorta sektörünün, genel ekonomi içinde değerlendirilebilmesi için bazı makro göstergelerin incelenmesini gerektirmektedir. GSMH, Dış Ticaret, İstihdam, Kişi Başına Milli Gelir ve Enflasyonun durumu Türkiye ve AB için ayrı ayrı ele alınacaktır.

1.3.1. GSMH

Tablo 1: Türkiye - GSMH ve GSYİH Değerleri (2000-2005)

Kaynak: TC. Hazine Müsteşarlığı, “Türkiye’de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor”, 2005:1

2005 yılı GSMH değeri cari fiyatlarla 486.401.000 bin YTL. olup 2004 yılına göre büyüme hızı cari fiyatlarla %13,40 olarak hesaplanmıştır. Aynı değeri 2000 yılına göre değerlendirdiğimizde oran %287,27 olarak hesaplanmaktadır.

2006 Yılı Cari fiyatlarla GSYİH değeri 576.322,23 Milyon YTL. olup gelişme hızı (bir önceki yıla göre büyüme) %18,3’tür. Aynı değer 400.046 Milyon \$ ile bir önceki yıla göre dolar bazında %10,7 büyüme göstermiştir (TUIK, Ulusal Hesaplar, Üretim Yöntemiyle GSYİH).

2006 yılında yapılan sektörel değerlendirmeye göre sanayi ve inşaat sektörü büyümesine devam ederken sigorta sektörünün içinde yer aldığı hizmetler sektörünün büyüme hızı yavaşlamıştır. Buna göre, 2006 yılında 1987 yılı fiyatlarıyla sanayi %7,4 ve hizmetler sektörü %5,9 büyümüştür (Vakıfbank, 2007:1).

AB ekonomisi, 2004 yılında %2,4 oranındaki büyümüştür. 2005 yılında özellikle dünya enerji fiyatlarındaki artış ile ticaret ve iç talepte gözlenen yavaşlamanın etkisiyle %1,7 oranında büyümüştür. 2006 yılında ise AB ekonomisinin %2,8, Euro Alanının

ise %2,6 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. AB genelinde 2006 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,8, ikinci çeyreğinde ise yüzde 0,9 oranında büyüme gerçekleşmiştir. İç talepteki artışın ithalatı artırmasından sonra dünya ekonomisinde görülen büyümenin ihracatı daha fazla artırması büyümeyi pozitif yönde etkilediği tahmin edilmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:4).

1.3.2. Dış Ticaret

Tablo 2: Türkiye - 2004, 2006 Yılları Arası İhracat ve İthalat Sonuçları

	2004	2005	2006
İhracat 000 (\$)	63.167.153	73.476.408	85.309.337
İthalat 000 (\$)	97.539.766	116.774.151	137.449.038
Dış Tic. Dengesi 000 (\$)	-34.372.613	-43.090.243	-52.139.701
Karşılama Oranı	64,8	63,0	62,0

Kaynak: TUIK, ABD Doları Cinsinden Dış Ticaret Verileri,

2006 yılında ihracat rakamı 85.309.337.000 ABD doları olarak gerçekleşmiş olup 2005 yılı rakamına (73.476.408.000 ABD doları) göre %16,1 artış göstermiştir. İthalat ise %17,7 artarak 137.449.038.000 ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda dış ticaret dengesinde açık %21 artmış ve ihracatın ithalatı karşılama oranı %62'ye gerilemiştir.

2006 yılı Ocak - Aralık dönemi FOB İhracat değeri 91.192 Milyon ABD Doları, FOB İthalat -127.616 Milyon ABD Doları (CIF İthalat (Navlun, Sigorta ve diğer mallar) değeri ise -137.450 Milyon ABD Doları) olarak gerçekleşmiştir. Bu Genel Mal Ticaretine -36.424 Milyon ABD Doları açık ve dolayısıyla Dış Ticaret Dengesine açık olarak yansımıştır (TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri, 2006).

Tablo 3: AB-Mal ve Hizmet İhracatı/İthalatı (Yıllık % Değişim)

		2004	2005	2006	2007 ^t
Mal ve hizmet İhracatı	Euro Alanı	6,8	4,3	7,9	6,0
	AB-25	7,1	5,2	9,7	6,5
Mal ve Hizmet İthalatı	Euro Alanı	6,7	5,3	7,5	5,7
	AB-25	7,2	5,7	9,3	6,2

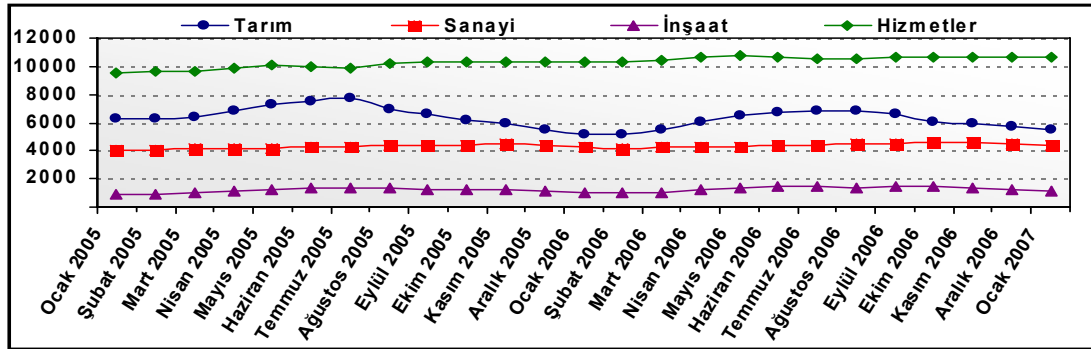
t: beklenti

Kaynak: DPTM , AB Üyesi Ülkelerde ve Aday Ülkelerde Ekonomik Gelişmeler:14

2005 yılında AB genelinde toplam mal ve hizmet ihracatı ve ithalatı sırasıyla %5,2 ve 5,7 oranında artmış ve cari açık GSYİH'nin %0,8'i seviyesine çıkmıştır. 2005 yılının başlarından itibaren Euro'da meydana gelen aşamalı değer kaybı AB'nin ihracat rakamlarını olumlu şekilde etkilemiş ve AB'nin rekabet gücünü önemli ölçüde artırmıştır. Fakat, enerji ve ham madde fiyatlarındaki artış cari açığın artmasına neden olmuştur. AB genelinde 2006 yılında ise ihracatın %9,7, ithalatın %9,3 arttığı ve cari açığın GSYİH'nin %1'i düzeyinde gerçekleştiği ifade edilmektedir. 2006 yılının ikinci ve üçüncü çeyreğinde, özellikle ABD ve Rusya'ya yapılan mal ihracatı nedeniyle cari dengede bir iyileşme olması ve makine ve taşıtlardaki ticaret fazlası artması cari dengeyi olumlu etkilemekle birlikte, enerji fiyatları ve talebinde gerçekleşen artış cari açığın genişlemesinde önemli rol oynamıştır (Dilekli ve Eraslan, 2007:14-15).

1.3.3. İstihdam

Tablo 4: Türkiye-İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (Bin kişi)

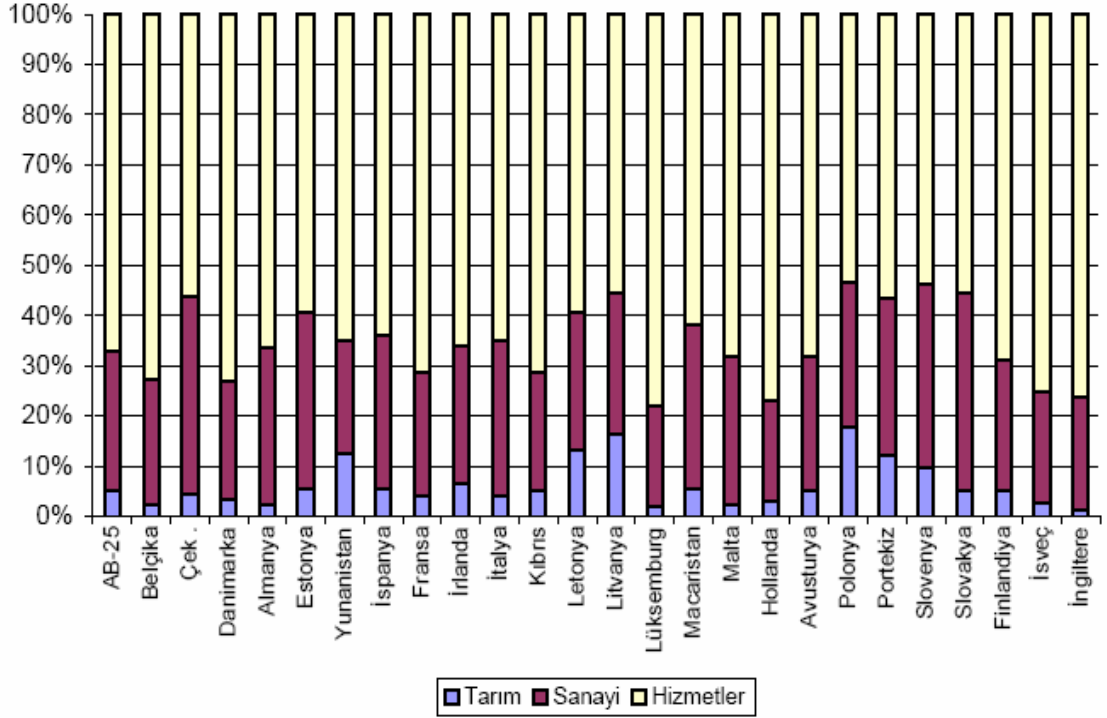
Kaynak: TUIK, Hanehalkı İşgücü Araştırması 2007 Ocak Dönemi,

Tablo 4'e göre istihdam edilenlerin (22,3 Milyon) % 25,5'i tarım, % 20,3'ü sanayi, % 5'i inşaat, % 49,1'i ise hizmetler sektöründedir. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, tarım sektöründe istihdamın payının 0,5 puan, inşaat sektörünün payının ise 0,3 puan arttığı, buna karşılık sanayi sektörünün payının 0,4, hizmetler sektörünün payının ise 0,5 puan azaldığı görülmektedir (TUIK-Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2007:1).

2007 Ocak dönemindeki işsizlerin; % 74,2'si erkek nüfus, % 57,4'ü lise altı eğitilmiş, % 29,4'ü bir yıl ve daha uzun süredir iş aramakta, 82,4'ü (2 milyon 204 bin kişi) daha önce bir işte çalışmış, daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin % 46'sı "hizmetler", %

24'ü "sanayi", % 19,4'ü "inşaat", % 10,6'sı ise "tarım" sektöründe çalışmıştır (TUIK-Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2007:2).

Tablo 5: AB- İstihdamın Sektörel Dağılımı (2004)

Kaynak : DPTM , AB Üyesi Ülkelerde ve Aday Ülkelerde Ekonomik Gelişmeler:12

AB'nde istihdamın sektörel dağılımı incelendiğinde en önemli payı hizmetler sektörü almaktadır. Bu sektörü ise sanayi sektörü ve tarım sektörü izlemektedir.

2005 yılı sonu itibarıyla AB genelinde 1,9 milyon ilave istihdam gerçekleştiği belirtilmektedir. 2006 yılında ise beklenenin üstünde bir büyüme istihdamı olumlu etkilemiş ve AB genelinde yılın ilk çeyreğinde %0,3, ikinci çeyreğinde %0,4 oranında istihdam artışı gerçekleşmiş, yıl sonuna kadar ise artışın %1,4 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında istihdam artışına paralel olarak işsizlik oranında düşme eğilimine girmiş ve işsizliğin yaklaşık %8 oranına gerilediği görülmüştür (Dilekli ve Eraslan, 2007:13)

1.3.4. Kişi Başına Milli Gelir

Tablo 6: Türkiye – Kişi Başına GSYİH Cari (YTL.) ve GSMH Cari (\$) (2004-06)

	2004	2005	2006
*K.B GSMH (Cari - \$)	4.172 \$	5.008 \$	5.477 \$
K.B GSYİH (Cari – YTL.)	5.996 YTL.	6.760 YTL.	7.897 YTL.

Kaynak: TUIK, Ulusal Hesaplar, Kişi Başına GSYİH Cari (YTL),

* TUIK, Seçilmiş Seriler, Kişi Başına GSMH Cari (\$),

2006 yılında kişi başına milli gelir 2005 yılına göre %16,82 artış ile cari fiyatlarla 7.897 YTL.'na yükselmiştir. Dolar bazında kişi başına milli gelir 2005 yılında 5.008 \$ iken %9,37 artış ile 2006 yılında 5.477\$ olarak gerçekleşmiştir.

AB-25 ekonomisinde 2005 yılında satınalma gücü paritesi³ne göre kişi başına milli gelir ortalama 23.500 Euro olarak gerçekleşmiştir. AB-15 ülkelerinden Yunanistan, İspanya ve Portekiz ile sonradan katılan on ülkenin satınalma gücü paritesine göre kişi başına milli geliri AB ortalamasının altında kalmıştır. 2006 yılında AB'nin kişi başına milli gelir ortalaması 24.500 Euro olarak tahmin edilmekte iken 2008 yılı sonuna kadar 26.600 Euroya ulaşması beklenmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:31)

1.3.5. Fiyatlar

Tablo 7: Türkiye - 2003 Temel Yılı Tüketici Fiyatları Endeks Rakamları

	Oak	Şubat	Mar	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ot.
2003	94,77	96,23	98,12	99,09	100,04	100,12	99,93	100,09	101,44	102,38	103,68	104,12	100,00
2004	104,81	105,35	106,36	106,89	107,35	107,21	107,72	108,54	109,57	112,08	113,50	113,86	108,60
2005	114,49	114,51	114,81	115,63	116,69	116,81	116,14	117,13	118,33	120,45	122,14	122,65	117,48
2006	123,57	123,84	124,18	125,84	128,20	128,63	129,72	129,15	130,81	132,47	134,18	134,49	127,64
2007	135,84	136,42	137,67										

Kaynak: TUIK, Enflasyon ve Fiyat İstatistikleri,

³ Satınalma Gücü Paritesi: Ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılaşmasını ortadan kaldıran para birimi dönüştürme oranı.

2003=100 Temel yılı tüketici fiyatları endeks rakamlarına göre, 2006 yılında bir önceki yılın Aralık ayına göre %9,65 artış gerçekleşmiştir. 2007 yılı Ocak ayında, bir önceki yılın Ocak ayına göre %9,93 ve ortalama %10,32 artış hesaplanmıştır.

Tablo 8: Türkiye - 2003 Temel Yılı Üretici Fiyatları Endeks Rakamları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2003	96,99	99,12	100,84	100,02	99,04	98,80	99,16	99,70	99,61	100,66	102,80	103,28
2004	107,17	107,40	108,03	110,49	115,50	116,43	115,56	116,69	117,53	120,43	120,43	119,13
2005	118,64	118,77	120,27	121,72	121,96	121,38	120,48	121,73	122,68	123,52	122,35	122,30
2006	124,70	125,02	125,33	127,76	131,30	136,58	137,76	136,73	136,41	137,03	136,63	136,46
2007	136,39	137,68	139,02									

Kaynak: TUIK, Enflasyon ve Fiyat İstatistikleri,

2003=100 Temel yılı üretici fiyatları endeks rakamlarına göre, 2006 yılında bir önceki yılın Aralık ayına göre %11,58 artış gerçekleşmiştir. 2007 yılı Ocak ayında, bir önceki yılın Ocak ayına göre %9,37 ve ortalama %10,14 artış hesaplanmaktadır.

AB’nde ise, Enerji ve petrol fiyatlarında son yıllarda yaşanan artışlar, net enerji ithalatçısı olan AB’deki enflasyon rakamlarını olumsuz etkilemiştir. Bunun dışında, konut fiyatları ve ulaşım ücretlerindeki artışlar da enflasyonun yükselmesinde önemli bir etken olmuştur. AB’de enflasyon 2005 yılı ortasında düşmüş, 2006 yılında ise Eylül ve Ekim ayları haricinde yüzde 2 seviyesinin üstündeki seyrine devam etmiştir. AB genelinde enflasyonun 2006 ve 2007 yılında yüzde 2,3, 2008 yılında ise yüzde 2 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:20).

2. BÖLÜM: AB VE TÜRKİYE'DE SİGORTA SEKTÖRÜ VE EKONOMİK ETKİLERİ

2.1. SİGORTA SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ VE EKONOMİK ETKİLERİ

2.1.1. Sigorta Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri

2.1.1.1. Sektördeki Kuruluşların İstatistiği

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinin 2004 - 2006 yılları arasında faaliyetde buldukları branşlar itibariyle dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 9: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta ve Reasürans Şirketi Sayısı

	2004	2005	*2006
TOPLAM ŞİRKET SAYISI	56	55	45
Sigorta	53	53	44
- Hayat Dışı	32	32	24
- Hayat/Emeklilik	10	10	10
- Hayat	10	10	9
- Emeklilik	1	1	1
Reasürans	3	2	1

Kaynak: TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu,

*TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri, Sigortacılık Hakkında Genel Bilgiler

2005 yılı itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren toplam şirket sayısı 55 olup, bunların 53’ü sigorta şirketi 2 tanesi reasürans şirkettir. 2004 ve 2005 yılları hayat, hayat dışı, emeklilik ve hayat emeklilik şirket sayıları aynı iken reasürans şirketi sayısı azalmıştır. Diğer değişiklikler Tablo 8’de görülmektedir.

2006 yılında şirketleri sermaye yapılarına göre değerlendirdiğimizde, toplam 45 şirketin, 33’ü yerli 12 tanesi ise Türkiye’de kurulu yabancı (Doğrudan payı %50’den fazla) ve bir tanede reasürans şirketi faaliyet göstermektedir (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigortacılık Sektörü Hakkında Genel Bilgiler).

TSRSB'nin 26 Nisan 2007 tarihli olağan genel kurul toplantısına katılacak sigorta şirketi cetvelinde ise 56 şirket, bunun 2'si reasürans şirketi 54'ü ise sigorta şirketi olarak görülmektedir.

2.1.1.2. Sigorta Prim Hacmi

Tablo 10: Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Üretimi (Hayat Dışı)

YILLAR	DİREKT PRİM ÜRETİMİ (YTL)	DİREKT PRİM ARTIŞI (%)	SABİT FİYATLA DİREKT PRİM ÜRETİMİ (YTL)	SABİT FİYATLA DİREKT PRİM ARTIŞI (%)	NÜFUS (MİLYON)	GSYİH (MİLYON YTL)
1990	2.211.100	112,7	82.912	38,9	56,1	393,1
1991	4.033.400	82,4	95.005	14,6	57,3	630,1
1992	8.171.429	102,6	119.253	25,5	58,6	1.093,40
1993	17.203.911	110,5	156.627	31,3	60	1.981,90
1994	31.729.600	84,4	115.595	-26,2	61,4	3.868,40
1995	63.250.523	99,3	139.739	20,9	63	7.762,50
1996	128.167.862	102,6	153.142	9,6	64,6	14.772,10
1997	283.084.008	120,9	177.091	15,6	62,6	28.835,90
1998	549.736.978	94,2	222.880	25,9	64,8	52.224,90
1999	966.459.337	74,6	240.094	7	64,4	77.415,30
2000	1.774.577.979	83,6	332.912	38,4	65,3	124.583,50
2001	2.043.512.000	15,15	246.890	-30,9	66,2	178.412,40
2002	3.032.172.000	48,38	277.686	12,5	67,1	277.574,10
2003	4.055.573.000	33,75	331.198	19,3	70,9	359.762,90
2004	5.561.847.000	37,14	388.256	17,2	72	430.511,50
2005	6.574.422.000	18,21	*228.164		72,4	487.202,40
2006	7.802.186.424	18,67	*254.758	*11,7	73,7	576.322,23

*İlk 6 aylık rakamlar

Kaynak : TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri; TSRSB, Sigorta İstatistikleri

Tablo 10'da 1990 ve 2006 yılları arasında hayat dışı direkt prim üretimi ve direkt prim artışı rakamları ile sabit fiyatlarla direkt prim üretimi ve artışı rakamları da bulunmaktadır. Buna göre 1990 yılında 56,1 Milyon nüfuslu Türkiye'de direkt prim üretimi 2.211.100 YTL. iken 2006 yılına gelindiğinde nüfus 73,7 Milyona çıkarken direkt prim üretimi ise 7.802.186.424 YTL. olarak gerçekleşmiştir.

1990 yılında direkt prim üretiminin bir önceki yıla göre artışı %112,7 iken 2006 yılında 2005 yılına göre %18,67 oranında artış gerçekleşmiştir. Tabloda belirtilen dönemleri ele aldığımızda belirli dönemler dışında direkt prim üretimi bir önceki yıla göre azalan oranda artış göstermektedir.

1990 yılında sigorta şirketlerinin DİE Üretici fiyat endeksi 1981=100 Baz yılı endeks rakamlarına göre endeks 2.667 ile sabit fiyatlarla direkt prim üretimi 82.912 YTL. olarak gerçekleşirken 2006 yılında bu rakamlar sırasıyla 1.900.145 ve 254.758 YTL.(ilk altı aylık) olarak hesaplanmıştır. Buna göre 2006 yılında sabit fiyatlarla direkt prim artışı %11,7 ile endeks artışı olan %12,52 oranının gerisinde kalmıştır (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Direk Prim).

Sigorta şirketlerini, hayat branşı açısından incelediğimizde; 1990 yılında 451.860 YTL. ve 2005 yılında 1.242.011.000 YTL. direkt prim üretimi gerçekleştirmiştir. 2006 yılının ilk altı aylık rakamlarına göre direkt prim üretimi ise 792.239.032 YTL.'dir. 1990-2005 yılları arasında hayat dalı direkt prim üretiminde bir önceki yıl direkt prime göre artış gerçekleşmiştir. 1990 - 1994 arasında azalan oranda direkt prim artışı, 1995 - 1998 arasında ise %100'ün üzerinde bir artış gerçekleştirmiştir. 1999 - 2004 arasındaki tekrar azalan oranda direkt prim artışı, 2005 yılına gelindiğinde en düşük artış ile 2004 yılına göre %1,48 oranında gerçekleşmiştir (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Hayat Dalı Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim).

Hayat branşının sabit fiyatla direkt prim üretimi 1990 yılında 16.944 YTL. ve 2004 yılında 71.772 YTL. olarak gerçekleşmiştir. 1993, 1994 ve 2001 yılları dışında sabit fiyatla direk prim artışı pozitif değerlerini koruduğu halde her zaman direkt prim artışının gerisinde kalmıştır (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Hayat Dalı Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim).

Böylece ülkemizde 2005 yılı hayat, hayat dışı toplam prim üretimi 7.816.433.000 YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu prim üretiminin 1.242.011.000 YTL.'lik kısmı hayat dalı

branşlarında gerçekleşirken, geriye kalan 6.574.422.000 YTL.'lik kısmı ise hayat dışı branşlarda gerçekleşmiştir (Hazine, 2006, Basın Duyurusu).

2.1.1.3. Sektörün İstihdam Yapısı

Tablo 11: 31.12.2006 Tarihi İtibariyle Çalışanlar

Mezun Olunan Eğitim Kurumu	Erkek	Kadın	Toplam
İlkokul	171	27	198
Ortaokul ve Dengi	124	14	138
Lise ve Dengi	1088	1342	2430
2 Yıllık Yüksekokul	430	1024	1454
Üniversite	4242	4516	8758
Lisansüstü	301	271	572
TOPLAM	6356	7194	13550

Kaynak: TSRSB, 2006 Yılı 4.Dönem İstihdam Tablosu İstatistikleri,

31.12.2006 tarihi itibariyle sigorta sektöründe merkez ve bölgelerde kadrolu, sözleşmeli, part-time, full-time çalışan toplam kişi sayısı 13.550 olarak belirtilmektedir. Bunların 8.758'i üniversite mezunu ve 198 kişi ise ilkokul mezunu olarak görülmektedir. 138 kişi Ortaokul ve dengi mezunu iken, 2.430 kişi lise ve dengi, 1.454 kişi 2 yıllık yüksekokul ve 572 kişi lisansüstü mezunu olarak istatistiklerde yer almaktadır.

2 yıllık sigortacılık yüksekokul mezunu toplam 1.454 kişinin 422 kişisi ve üniversite mezunu toplam 8.758 kişinin 152 kişisi sigortacılık ve aktüerya bölümünden mezundur. Geriye kalan 2 yıllık mezunların 1.032'si ile üniversite mezunu 8.606 kişi Ekonomi, İşletme, Hukuk, Mühendislik ve diğer okul mezunları olarak gözükmektedir. Lisansüstü eğitim gören toplam 572 kişinin ise 65'i sigortacılık bölümünde iken geriye kalan 507 kişi Ekonomi, İşletme, Hukuk, Mühendislik ve diğer okullarda eğitim görmektedir (TSRSB, 2006 Yılı 4.Dönem İstihdam Tablosu İstatistikleri).

Tablo 11 değerlendirildiğinde, sektörün istihdam rakamının düşüklüğü ilk olarak göze çarpmaktadır. İlgili bölümden mezun olan kişi sayısının da düşük olması bir diğer ayrıntı olarak görülebilmektedir.

2.1.1.4. Sigorta Prim Hacminin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı

Tablo 12: Hayat Dışı Direkt Primin GSYİH'ya Oranı (%)

Y I L L A R	D İ R E K T P R İ M Ü R E T İ M İ (Y T L)	G S Y İ H (M İ L Y O N Y T L)	P R İ M / G S Y İ H (%)
1 9 9 0	2 . 2 1 1 . 1 0 0	3 9 3 , 1	0 , 5 6
1 9 9 1	4 . 0 3 3 . 4 0 0	6 3 0 , 1	0 , 6 4
1 9 9 2	8 . 1 7 1 . 4 2 9	1 . 0 9 3 , 4 0	0 , 7 5
1 9 9 3	1 7 . 2 0 3 . 9 1 1	1 . 9 8 1 , 9 0	0 , 8 7
1 9 9 4	3 1 . 7 2 9 . 6 0 0	3 . 8 6 8 , 4 0	0 , 8 2
1 9 9 5	6 3 . 2 5 0 . 5 2 3	7 . 7 6 2 , 5 0	0 , 8 1
1 9 9 6	1 2 8 . 1 6 7 . 8 6 2	1 4 . 7 7 2 , 1 0	0 , 8 7
1 9 9 7	2 8 3 . 0 8 4 . 0 0 8	2 8 . 8 3 5 , 9 0	0 , 9 8
1 9 9 8	5 4 9 . 7 3 6 . 9 7 8	5 2 . 2 2 4 , 9 0	1 , 0 5
1 9 9 9	9 6 6 . 4 5 9 . 3 3 7	7 7 . 4 1 5 , 3 0	1 , 2 5
2 0 0 0	1 . 7 7 4 . 5 7 7 . 9 7 9	1 2 4 . 5 8 3 , 5 0	1 , 4 2
2 0 0 1	2 . 0 4 3 . 5 1 2 . 0 0 0	1 7 8 . 4 1 2 , 4 0	1 , 1 5
2 0 0 2	3 . 0 3 2 . 1 7 2 . 0 0 0	2 7 7 . 5 7 4 , 1 0	1 , 0 9
2 0 0 3	4 . 0 5 5 . 5 7 3 . 0 0 0	3 5 9 . 7 6 2 , 9 0	1 , 1 3
2 0 0 4	5 . 5 6 1 . 8 4 7 . 0 0 0	4 3 0 . 5 1 1 , 5 0	1 , 2 9
2 0 0 5	6 . 5 7 4 . 4 2 2 . 0 0 0	4 8 7 . 2 0 2 , 4 0	1 , 3 5
2 0 0 6	* 4 . 8 4 0 . 7 6 1 . 5 8 2	* 2 4 0 . 0 7 4 , 4 0	* 2 , 0 2

*ilk altı aylık rakam

Kaynak : TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri,

Tablo 12’de 1990 – 2006 yılları arasındaki GSYİH ile Direkt Prim Üretimlerine bağlı GSYİH içinde sigorta prim hacmi değerlerini görmekteyiz. Buna göre 1990 yılında 393,1 Milyon YTL. GSYİH içinde, sigorta primi hacmi %0,56 ile yaklaşık 2.211.100 YTL. olarak görülmektedir. 2006 yılına gelindiğinde ise aynı oran ilk altı aylık rakamlarına göre %2,02 olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılının ilk altı aylık rakamları ile 2005 yılına göre ise %49,63 oranında artış görülmektedir.

2006 yılında on iki aylık direkt prim üretimi 7.802.186.424 YTL.(bkz.Tablo.9) ve GSYİH değeri 576.322,23 Milyon YTL. ile GSYİH içinde sigorta prim hacmi yaklaşık %1,36 ve 2005 yılına göre %0,82 gibi çok küçük bir oranda artış göstermiştir. Buradan

ilk altı aylık dönemde sigorta sektörünün ekonomi içinde payının yıllık paya göre daha yüksek olduğu sonucuna varmaktayız.

Hayat dalı direkt priminin GSYİH içindeki payını değerlendirdiğimizde; 1990 yılında prim 451.860 YTL. ile GSYİH içindeki payı %0,12 olarak hesaplanmaktadır. Aynı rakam 1991 yılında 847.500 YTL. ile %0,13, 1992 yılında 1.571.400 YTL. ile %0,14, 1993 yılında 2.489.775 YTL. ile %0,13, 1994 yılında 3.862.598 YTL. ile %0,10, 1995 yılında %0,11, 1996 yılında 18.815.257 YTL. ile %0,13, 1997 yılında 44.751.888 YTL. ile %0,16, 1998 yılında 93.137.507 YTL. ile %0,18, 1999 yılında 176.031.197 YTL. ile %0,23, 2000 yılında 326.193.427 YTL. ile %0,26, 2001 yılında 461.334.703 YTL. ile %0,26, 2002 yılında 686.693.823 YTL. ile %0,25, 2003 yılında 1.032.548.271 YTL. ile %0,29 ve 2004 yılında 1.223.944.974 YTL. ile %0,28 pay almıştır (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Hayat Dalı Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim).

2.1.1.5 Kişi Başına Sigorta Prim Üretimi

Tablo 13: Kişi Başına Prim (Hayat, Hayat Dışı)

YILLAR	KİŞİ BAŞINA DİREKT PRİM (YTL)	KİŞİ BAŞINA DİREKT PRİM ARTIŞI (%)	SABİT FİYATLA KİŞİ BAŞINA DİREKT PRİM (YTL)	SABİT FİYATLA KİŞİ BAŞINA DİREKT PRİM ARTIŞI (%)	NÜFUS (MİLYON)	GSYİH (MİLYON YTL)
1990	0,0394	108,1	0,0015	35,9	56,1	393,1
1991	0,0704	78,6	0,0017	12,2	57,3	630,1
1992	0,1394	98,1	0,002	22,7	58,6	1.093,40
1993	0,2867	105,6	0,0026	28,3	60,0	1.981,90
1994	0,5168	80,2	0,0019	-27,9	61,4	3.868,40
1995	1,004	94,3	0,0022	17,8	63,0	7.762,50
1996	1,9964	98,8	0,0024	6,9	64,6	14.772,10
1997	4,5221	126,5	0,0028	18,6	62,6	28.835,90
1998	8,4854	91,1	0,0034	23,8	64,8	52.224,90
1999	15,0106	72,1	0,0037	5,4	64,4	77.415,30
2000	27,1712	81	0,0051	36,4	65,3	124.583,50
2001	37,457	37,9	0,0037	-31,8	66,2	178.412,40
2002	54,3749	45,2	0,0041	11	67,1	277.574,10
2003	69,9913	33,7	0,0047	17,4	70,9	359.762,90
2004	91,9548	31,4	0,0054	15,4	72,0	430.511,50
2005	*53,2189		*0,0032		*72,4	*204.894,90
2006	*65,7194	*23,5	*0,0035	*9,7	*73,7	*240.074,40

*İlk altı aylık rakamlar

Kaynak : TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Sabit fiyatlarla Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim

Tablo 13’de sigortacılık sektöründe, 1990 - 2006 yılları arasında Kişi Başına Direkt Prim ve Sabit Fiyatlarla Kişi Başına Prim Üretimi istatistikleri yer almaktadır. 1999 yılında kişi başına direkt prim 0,0394 YTL. ve 2006 yılında bu rakam (ilk altı aylık rakamlarına göre) 65,7194 YTL. olarak görülmekte ve 2005 yılına göre %23,5 oranında artış göstermektedir.

1981=100 Temel yılı rakamlarına göre 1990 yılında üretici fiyat endeksinde ki on iki aylık yüzde değişime göre endeks, 2.667 olup sabit fiyatla kişi başına direkt prim üretimi yaklaşık 0,0015 YTL olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında ilk altı aylık değerlerine göre ise sırasıyla 1.900.145 ve 0,0035 YTL.’dir (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Sabit fiyatlarla Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim Üretimi). Bu rakamlara göre 2006 yılında ilk altı aylık değerlendirme kapsamında sabit fiyatlarla kişi başına direkt prim artışının % 9,7 ile 2006 yılı kişi başına direkt prim artışı olan %23,5’nin gerisinde kaldığını göstermektedir.

Hayat dalı kişi başına direkt prim değerleri; 1990 yılı 0,00805 YTL., 1991 yılı 0,01479 YTL., 1992 yılı 0,02682 YTL., 1993 yılı 0,0415 YTL., 1994 yılı 0,06291 YTL., 1995 yılı 0,12891 YTL., 1996 yılı 0,29126 YTL., 1997 yılı 0,71489 YTL., 1998 yılı 1,43 YTL., 1999 yılı 2,73 YTL., 2000 yılı 4,99 YTL., 2001 yılı 6,96 YTL., 2002 yılı 10,22 YTL., 2003 yılı 14,56 YTL. ve 2004 yılı 17 YTL. olarak hesaplanmaktadır (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Hayat Dalı Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim).

Hayat dalı kişi başına direkt primleri ile Tablo 13’de yer alan direkt primleri karşılaştırdığımızda, hayat dalı kişi başına primlerinin, hayat dışı kişi başına primlerinin gerisinde kaldığını görmekteyiz. 2004 yılını her iki branş için değerlendirdiğimizde, hayat dışı kişi başına direkt prim 2003 yılına göre %31,40 oranında artış sağlarken, aynı oran hayat dalında %16,7 olarak hesaplanmaktadır.

2.1.1.6. Karlılık

Tablo 14: Yıllar İtibariyle Teknik Karlılık (YTL.)

YILLAR	HAYAT DIŞI TEKNİK KARI	HAYAT TEKNİK KARI	EMEKLİLİK TEKNİK KARI	GENEL TEKNİK KARI
1990	355.570	73.310		428.880
1991	690.010	131.370		821.380
1992	1.144.660	238.330		1.382.990
1993	2.395.434	362.984		2.758.418
1994	3.774.002	647.340		4.421.343
1995	6.661.424	1.162.511		7.823.934
1996	9.347.600	2.696.200		12.043.800
1997	15.844.918	6.858.588		22.703.506
1998	32.149.702	18.469.674		50.619.376
1999	69.163.985	38.349.369		107.513.355
2000	210.842.850	69.897.130		280.739.980
2001	207.656.195	78.556.699		286.212.894
2002	297.147.305	140.248.578		437.395.883
2003	191.143.225	201.782.188		392.925.413
2004	419.234.587	241.636.086	-7.392.729	653.477.945
2005	*73.247.110	*66.980.939	*-63.552.186	*76.675.864
2006	*34.860.081	*68.994.995	*-70.022.775	*33.832.300

*İlk altı aylık rakamlar

Kaynak : TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin Dallar İtibariyle Konsolide Teknik Karları ile Mali Karları

Tablo 14’de sigorta sektörünün 1990-2006 yılları arasındaki hayat, hayat dışı ve emeklilik branşlarındaki teknik kar rakamları yer almaktadır. 2004 yılında emeklilik dışındaki hayat ve hayat dışı branşlarda teknik karlılık gözlenmiştir. 2004 yılında 653.477.945 YTL. olan toplam teknik karlılık 2005 yılına gelindiğinde ilk altı aylık rakamlarına göre 76.675.864 YTL. olarak hesaplanmıştır. 2006 yılında ise aynı rakam 33.832.300 YTL. olarak Hazine Müsteşarlığı’nın istatistiklerinde yer almıştır. Buna göre 2006 yılının ilk altı aylık rakamlarına göre emeklilik şirketleri teknik zarar ederken, hayat ve hayat dışı şirketler teknik kar elde etmişlerdir.

2.1.2. Ekonomik Etkileri

2.1.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Tablo 1 ve Tablo 10'da yer alan rakamları kullanarak, sigorta sektörünün ekonomiye katkısını oransal olarak inceleyebiliriz.

Buna göre Tablo 1'de 2000 - 2005 yılları arasında GSYİH değerleri, bir önceki yıla göre artış göstermiş ve bu yıllar arasında Türkiye ekonomisi büyümüştür. Tablo 1'e göre 2005 yılında GSYİH, 2004 yılına göre %13,17 oranında bir artış göstermiştir. 2005 yılında GSYİH değeri 487.202,40 Milyon YTL. iken 2006 yılında aynı değer 576.322,23 Milyon YTL. ile % 18,29 büyümüş olarak kayıtlarda yer almıştır.

Tablo 10'da yer alan istatistiklere göre, 2006 yılı ilk altı aylık toplam direkt prim 4.840.761.582 YTL. ile GSYİH'nın yaklaşık %2,02'sini (sabit fiyatlarla direkt prim üretimi 254.758 YTL. ile GSYİH'nın yaklaşık binde 0,011'i olarak gerçekleşmiştir) oluşturmuştur (Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri).

Tablo 10'da yer alan verilere göre ise 2006 yılı GSYİH değeri 576.322,23 Milyon YTL. ve direkt prim üretimi 7.802.186.424 YTL. ile sigorta sektörünün gayri safi yurt içi hasıla içindeki payı yaklaşık %1,36 olarak gerçekleşmiştir.

Böylece sigorta sektörünün GSYİH içindeki payının ilk altı aylık rakamlarına göre % 2,02, yıllık rakamlarına göre ise %1,36 gibi çok küçük bir oranda olduğu sonucuna varmaktayız. Tablo 1'e bağlı 2006 yılında sektörel büyüme istatistiklerine göre hizmetler sektörü, %5,9 oranında büyürken bunun ilk altı aylık rakamlara göre %2,02'si ve yıllık rakamlara göre %1,36'sı sigorta sektöründen sağlanmıştır.

Yine Tablo 10'dan yararlanarak ortaya çıkan bir sonuç daha söz konusudur ki; 2006 yılında 2005 yılına göre GSYİH değeri %18,29 artarken, direkt prim %18,67 artmıştır. Yani sigorta sektörü ekonomik büyümenin üzerinde bir büyüme gerçekleştirmiştir. 2005, 2004 ve 2003 yıllarında da aynı durum söz konusu iken 2002 ve 2001 yıllarında ekonomik büyümenin altında bir artış gerçekleşmiştir. Bu durumda 2001 krizinin etkisi

olduğu gibi kriz sonrasında sağlanan istikrar ortamı, enflasyonun tek haneli rakamlara düşmesi sigorta sektörünün büyüme potansiyelini ve dolayısıyla da ekonomiyi ileriki dönemlerde olumlu etkileyebilecektir.

2.1.2.2. Dış Ticaret

Sigortacılık hizmetlerinin dış ticaret üzerinde yapacağı etkiler ödemeler dengesini etkilemektedir. Sigortacılık sektörü hizmet niteliği taşıdığı için sektörün gelir ve giderleri ödemeler bilançosunun görülmeyen kalemleri içinde yer alacaktır. Sigorta ve reasürans şirketlerinin yurt dışından aldıkları prim ve komisyonlar, yurt dışına devredilen prim ve komisyonlar, ödemeler dengesini etkilediği gibi döviz kazandırıcı yada döviz çıkışına sebep olan sigortacılık işlemleri ile ekonomiye etkisi olabilecektir (Küçük, 1992:37).

Sigorta sektörü kapsamında, nakliyat branşının yurtdışı sigorta primleri değerlendirilebilir. Çünkü, malların sigortalı ihracı ile sigortasız ithali, prim üretimini artıracaktır. Tablo 2’de yer alan ithalat ve ihracat değerlerine baktığımızda 2006 yılında ithalat, ihracattan daha fazla artmış ve dış ticaret açığı gerçekleşmiştir.

2006 yılı ödemeler dengesi bilançosu alt kalemleri dış ticaret verileri içinde FOB İthalat değeri 127.616 Milyon ABD Doları ve CIF İthalat değeri 137.450 Milyon ABD Doları olarak yansımıştır (TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri). Buna göre sigortalı gelen mallar(CIF) sigortasız(FOB) gelen mallardan 9.834 Milyon ABD doları fazla vermiştir. Bunu da ülkemiz açısından sigorta prim kaybı olarak değerlendirilebiliriz.

Dış ticaret de sigorta prim kaybı ile ödemeler bilançosunda dış ticaret açığı ekonomiyi olumsuz etkileyebilecektir. İhracatın artmaması yeni iş alanlarının oluşturulmasına engel olabileceği gibi, mevcut firmaların üretimlerini artırmasına ve dolayısıyla da istihdamın artışının önünde engel olabilecektir. Bu durum dolayısıyla sigorta sektörüne yansiyacak ve mallarımızın sigortasız ihracının artışına ya da sigortalı ithaline sebep olabilecektir.

Nakliyat Branşının 2001 - 2005 yılları arasındaki prim üretimine baktığımızda; 2001 yılında 109.530.000 YTL., 2002 yılında 163.267.000 YTL., 2003 yılında 201.380.000 YTL., 2004 yılında 268.596.000 YTL. ve 2005 yılında 290.631.000 YTL. olarak hesaplanmıştır (TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu). Bir önceki yıla göre prim artışının yüzdelere baktığımızda 2002 yılında %49,06, 2003 yılında %23,34, 2004 yılında %33,38 ve 2005 yılında bir önceki yıla göre artış %8,20 olarak hesaplanmaktadır. Bu durum bize nakliyat branşında sigortalı ihracat veya sigortasız ithalat değerlerinin 2005 yılında oldukça gerilediğini göstermektedir.

2001 – 2005 döneminde ihracatımız önemli ölçüde artmasına rağmen, YTL'nin değerlenmesi, özellikle Çin menşeli ucuz ürünlerin ithalatının artması, ihracattaki dönüşümün getirdiği ihracatın ithalata bağımlılığının artması ve petrol fiyatlarında yaşanan artışlar sonucunda dış ticaret dengesinde önemli açıklara sebep olmuş bunun sonucunda, 18,2 Milyar dolar seviyesine yükselen turizm gelirlerindeki artışa rağmen, cari açığın GSYİH'ya oranı giderek artmış ve 2005 yıl sonu itibarıyla yüzde 6,4'e ulaşmıştır. Ancak, kısa vadeli sermaye girişinin yanı sıra özellikle doğrudan yabancı sermaye girişindeki ve bankacılık dışı özel sektörün borçlanmasındaki artış sonucunda cari açığın finansmanının kalitesinde iyileşme görülmeye başlanmıştır. Nitekim, 2005 yılında cari açığın %42'si doğrudan yabancı yatırım ile finanse edilmiştir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları, makroekonomik istikrarın sağlanması ve Avrupa Birliğine üyelik yolunda ilerlemeler kaydedilmesiyle birlikte artmaya başlamış ve 2005 yılı itibarıyla 9,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (DPT, 9.Kalkınma Planı:15).

2.1.2.3. Nüfus ve İstihdam

Tablo 4'ü incelediğimizde 2006 yılında, Türkiye'de istihdam edilenlerin %49,1'i hizmetler sektöründe yer almakta ve bu oran diğer tarım, sanayi ve inşaat sektörlerinden daha yüksektir (Sektörün 2007 yılındaki payı %0,5 azalmıştır).

2006 yılı itibarıyla 23,3 Milyon istihdamın %49,1'i 11.440.300 kişidir. Tablo 11'e göre ise sigorta sektöründe çalışan sayısı 13.550 kişidir. Buna göre sigorta sektörünün 2006 yılında hizmetler sektörü içindeki payı yaklaşık %0,12 olarak hesaplanmaktadır.

Bu durumun bize gösterdiği ise sigorta sektörünün toplam istihdam içindeki payının oldukça düşük olduğudur. Hizmetler sektörü, toplam sektör içinde en yüksek payı alsa da sigorta sektörünün aldığı payın oldukça düşük olması sigorta sektörü için önemli bir ayrıntıyı oluşturmaktadır.

Tablo 11 üzerinde ki istatistiklerden devam ettiğimizde, sigorta sektöründe çalışanların ilgili bölümlerinden mezun olanların sayısı; Ekonomi, İşletme, Hukuk, Mühendislik ve diğer okul mezunları sayısının oldukça gerisindedir. Yani sigorta sektöründe çalışanların çok az bir kısmı ilgili bölümlerden mezun yada ilgili bölümlerde yüksek lisans yapmaktadır.

Sektörde yer alan diğer kişi ve kuruluşlara baktığımızda 30.06.2006 tarihi itibariyle 1.734 eksper, 56 broker, 13.618 acente, 46 sicile kayıtlı aktüer, 28 yetkili bağımsız denetim şirketi bulunmaktadır (Hazine, Sigortacılık İstatistikleri, Sigortacılık Sektörü Hakkında Genel Bilgiler). Bu kişi ve kuruluşların çalıştırdığı kişi sayısına bağlı hesaplanacak sigorta sektöründe çalışan toplam kişi sayısının istihdama etkisi çok fazla olmayacaktır.

2.1.2.4. Kişi Başına Milli Gelir

Tablo 6'da yer alan istatistiklerde 2006 yılı kişi başına düşen cari GSYİH 7.897 YTL ile 2005 yılı 6.760 YTL.'ye göre %16,82 artmıştır (dolar bazında kişi başına GSYİH 5.482 dolar ile 2005 yılı rakamı olan 5.016 dolara göre %9,29 artmıştır). Tablo 13'de kişi başına düşen direkt prim 2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre 65,72 YTL ile 2005 yılı ilk altı aylık rakam olan 53,22 YTL.'ye göre %23,49 artış göstermiştir.

Tablo 10 yardımı ile 2006 yıllık kişi başına düşen prim 105,86 YTL. (direkt prim/nüfus) ve 2005 yılında ise 90,81 YTL. (direkt prim/nüfus) ile %16,57 artış hesaplanmaktadır. 2006 yılı kişi başına gelir ise 7.819,84 YTL. ile 2005 yılı kişi başına gelir olan 6.729,31 YTL.'ye göre %16,21 artış göstermiştir.

Böylece 2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre milli gelirden daha fazla bir prim artışı yıl sonu istatistiklerine de yansımış ve 2005 yılına göre %16,57 kişi başına prim artış oranı, %16,21 olan gelir artışı oranının üzerinde kalmıştır.

Bununla birlikte Tablo 10'da yer alan rakamlara göre 2001 krizi sonrasında sağlanan istikrar ortamı ile sigorta sektöründeki büyüme, ekonomik büyümenin üzerinde olduğu gibi kişi başına prim artışı da gelir artışının üzerinde kalmıştır.

Tablo 15: Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Sigorta Primleri

YIL	ALINAN DİREKT PRİM (YTL)	ALINAN DİREKT PRİM (Milyon \$)	KİŞİ BAŞINA PRİM (YTL)	KİŞİ BAŞINA PRİM (\$)	NÜFUS (MİLYON)	ENFLASYON (%)
1990	2.211.100	710	0,0394	12,7	56,1	53,1
1991	4.033.400	964	0,0704	16,8	57,3	59,2
1992	8.171.429	1.187	0,1394	20,3	58,6	61,4
1993	17.203.911	1.563	0,2867	26,0	60,0	60,3
1994	31.729.600	1.066	0,5168	17,4	61,4	149,9
1995	63.250.523	1.377	1,0040	21,9	63,0	64,9
1996	128.167.862	1.535	1,9840	24,3	64,6	84,9
1997	283.084.008	1.811	4,5221	29,6	62,6	91,0
1998	549.736.978	2.119	8,4854	32,7	64,8	54,3
1999	966.459.337	2.314	15,0106	35,9	64,4	63,2
2000	1.774.577.979	2.847	27,1712	43,6	65,3	32,7
2001	2.043.512.000	2.033	37,4570	30,7	66,2	88,5
2002	3.032.172.000	2.426	54,3749	36,1	67,1	30,8
2003	4.055.573.000	3.316	69,9913	46,8	70,9	13,9
2004	5.561.847.000	4.656	91,9548	64,7	72,0	11,1
2005	6.574.422.000	*2.880	*53,2189	*39,8	*72,4	*4,3
2006	7.802.186.424	*3.485	*65,7194	*48,1	*73,7	*12,5

*İlk altı aylık rakamlara göre

Kaynak : TC. Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık İstatistikleri, Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Sigorta Primleri

Konuyu dolar bazında incelediğimizde, 2006 yılının ilk altı aylık döneminde dolar bazında direkt prim üretimi 3.485 Milyon dolar ile 2005 yılı ilk altı aylık dolar bazında direkt prim üretimi olan 2.880 Milyon dolara göre %21 artış olmuştur. Aynı yılları kişi başına prim olarak incelediğimizde sırasıyla 48,1 dolar ve 39,8 dolar ile %20,85 artış

görülmektedir. Yani ilk altı aylık rakamlarına göre kişi başına YTL. prim, kişi başına dolar priminin üzerinde bir artış sergilemiştir.

Yapılan araştırmalara göre sigorta ürünlerinin gelir esnekliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Gelir seviyesi düşük bireylerin sigortadan çok günlük ihtiyaçlarını karşılamaya öncelik vermesi ve sigortalanabilecek mal varlığı stoğunun gelir/servet ile orantılı olması, sigortayı gelir esnekliği yüksek bir ürün yapmaktadır. Gelir seviyesinin düşüklüğü ile birlikte gelir dağılımının bozukluğu sigorta ürünlerinin gelişmesine engel olacaktır (9. Kalkınma Planı, 2006:93).

Böylece ekonomik istikrarın olduğu ve enflasyonun düşük olduğu bir ortamda harcanabilir gelirinde bir artış olursa bunu araba, gayrimenkul gibi sigortalanabilir varlıklarda değerlendirerek, sektörün büyüme potansiyeline yardımcı olabilecektir. Sigorta sektörü ürünlerine talep arttığı gibi, sektörde biriken fonların uygun yatırım alanlarında değerlendirilmesi ile hem yatırım hem de yatırıma bağlı istihdam da artış sağlanabilecektir.

2.1.2.5. Yatırımlar

Sigorta sektörü yüksek miktardaki fonların toplandığı bir sektördür. Bu fonların en önemli kaynağından biri sektörün teknik işlemlerinden elde ettiği primler iken diğeri mali yatırımlarıdır.

Sigorta sektörünün teknik işlemlerinden elde primlerden, iptaller, komisyonlar, ödenen hasarlar ve diğer yasal yükümlülükler çıktıktan sonra kalan kısım net teknik kar olarak değerlendirilir. Bu teknik kardan verilen temettüer ile devlete verilen kurumlar vergisi çıkarıldıktan sonra kalan fonlar reel büyümenin kaynağını oluşturur. Mali yatırımları ise bilançonun öz kaynak kalemlerinde yer alan örneğin; ödenmiş sermaye, ihtiyat ve dağıtılmamış karların banka, hisse senedi, tahvil, gayri menkul gibi yatırım alanlarına yönlendirilerek faiz, kupon ve kira geliri elde etmesi sonucu oluşturduğu değerleridir.

Aşağıda yer alan Tablo 16'da yer alan kalemler sigorta şirketlerinin bilançolarında yer alan belli başlı kalemleri olup alt başlıkları konu edilmemiştir. Buna göre sigorta

şirketlerinin gelirlerini oluşturan en önemli kalem, sigortacılık faaliyetlerinden elde ettiği primlerdir. Bu kalemi, nakit ve nakit benzeri varlıklar içinde yer alan banka kalemi izlemekte iken üçüncü olarak maddi varlıklar kalemlerini oluşturan değerler gelmektedir.

Sigorta şirketleri prim gelirlerini devlet tahvili, hisse senedi, gayrimenkul gibi yatırım alanlarına yönlendirdiklerini söyleyebiliriz. 2005 yılında Hayat dışı toplam yatırım gelirleri değeri olan 501.719.000 YTL. içinde alım satım amaçlı finansal varlıklardan elde edilen gelir 111.604.000 YTL.'dir (TC.Hazine Müsteşarlığı, Türkiye'de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor:75).

Tablo 16: 2005 Yılı Sigorta Şirketlerinin Mali Sonuçları (000 YTL)(Hayat-Dışı)

Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar	1.198.487
- Kasa	4.287
- Banka	1.120.371
- Diğer	73.829
Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar	111.604
- Hisse Senedi	16.515
- Hazine Bonasu ve Devlet Tahvili	44.347
- Yatırım Fonu Katılma Belgeleri	50.089
- Diğer alım Satım Amaçlı Fonlar	653
Maddi Varlıklar	445.605
- Yatırım Amaçlı Gayri Menkuller	129.301
- Kullanım Amaçlı Gayri Menkuller	268.788
- Makine Tachizat	12.862
- Demirbaş ve Tesisatlar	15.023
- Motorlu Taşıtlar	8.273
- Diğer Maddi Varlıklar	11.358
Esas Faaliyetlerinden Alacaklar	2.083.659
- Sigorta Faaliyetlerinden Alacaklar	2.044.556
- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar	39.103

Kaynak: TC. Hazine Müsteşarlığı, Türkiye'de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor,

2005 yılında Hayat dışı teknik gelir tutarı 4.272.435.000 YTL., net kazanılmış prim 3.905.606.000 YTL. ve 2.083.659.000 YTL.'lik kısmını sigorta ve reasürans faaliyetlerinden alacakları oluşturmaktadır (TC.Hazine Müsteşarlığı, Türkiye'de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor:75).

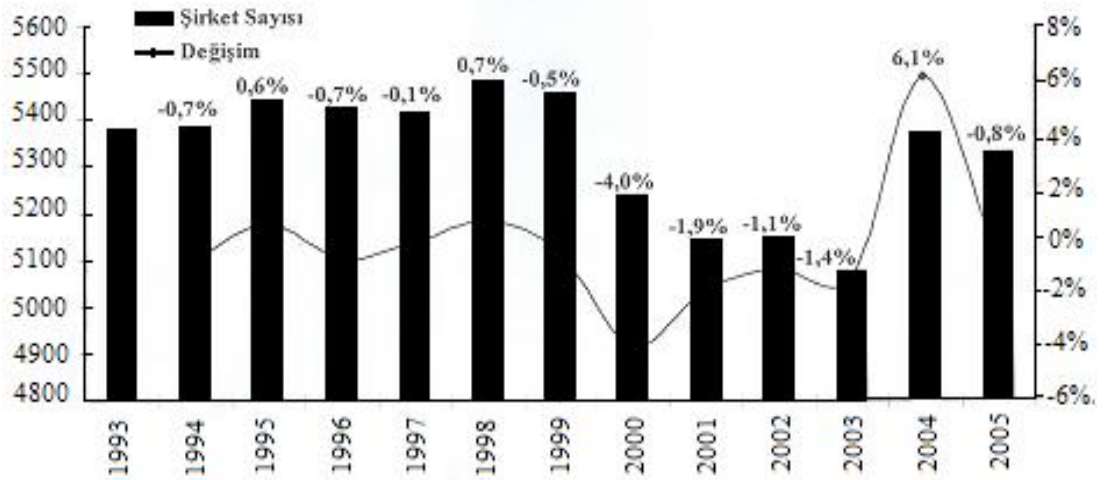
2.2. SİGORTA SEKTÖRÜNÜN AB EKONOMİSİNDEKİ YERİ VE KONOMİK ETKİLERİ

2.2.1. Sigorta Sektörünün AB Ekonomisindeki Yeri

2.2.1.1. Sektördeki Kuruluşların İstatistiği

Aşağıdaki Tablo 17, AB ülkelerinin de içinde olduğu bütün Avrupa piyasasında yer alan sigorta şirketi sayısını göstermektedir.

Tablo 17: Avrupada Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketi Sayısı

Kaynak:TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:16

Buna göre 2005 yılında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 5300 olarak belirlenmiştir. 2004 yılına göre %5 azalma sonrasında, şirketlerin %75'inin ulusal şirket ve uluslararası şirketlerin %22'sinin Avrupa Birliği şubeleri ve %3'ünün AB dışından şubeler olduğunu göstermektedir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigortası Sektörü, s:16)

Tablo 17 incelendiğinde, 1996, 1997 ve 1999 yıllarındaki %0,1 - %0,7 arasında kalan kayıpların dışında 1999 yılına kadar sigorta şirketi sayıları 5300 ve 5500 arasındadır. 2000 yılındaki %4'lük kayıp ile rakam 5300'ün altına düşmüş ve bu durum 2003 yılına kadar 5100 civarlarında seyir etmiştir.

2.2.1.2. Sigorta Prim Hacmi

Tablo 18: Hayat Dışı, Avrupa Sigorta Prim Hacmi (2003)

H a y a t D ışı	P r i m Ü r e t i m i (m i l y o n U S D)		R e e l D e g i s i m (%)	D ü n y a P i y a s a P a y ı (%)
	2 0 0 3	2 0 0 2	2 0 0 3	2 0 0 3
A v r u p a				
A l m a n y a	93.891	74.985	2,9	7,36
İ n g i l t e r e	93.143	77.074	8,0	7,31
F r a n s a	57.536	44.832	4,4	4,51
İ t a l y a	38.881	30.590	2,9	3,05
İ s p a n y a	26.786	20.276	6,5	2,10
H o l l a n d a	24.042	18.917	3,4	1,89
İ s v i ç r e	15.945	13.239	3,7	1,25
B e l ç i k a	12.786	9.999	4,5	1,00
R u s y a	9.257	6.265	26,8	0,73
A v u s t u r y a	8.418	6.590	4,6	0,66
İ r l a n d a	8.269	5.988	10,9	0,65
İ s v e ç	6.742	4.992	10,1	0,53
D a n i m a r k a	6.194	4.684	8,1	0,49
N o r v e ç	5.501	4.504	5,7	0,43
P o r t e k i z	4.809	3.789	2,1	0,38
P o l o n y a	3.946	3.625	2,9	0,31
F i n l a n d i y a	3.020	2.456	1,2	0,24
T ü r k i y e	2.630	1.960	6,4	0,21
Ç e k C u m h u r i y e t i	2.297	1.733	14,1	0,18
Y u n a n i s t a n	2.048	1.498	9,7	0,16
U k r a y n a	1.699	829	95,0	0,13
M a c a r i s t a n	1.466	1.118	9,0	0,12
L ü k s e m b u r g	1.143	903	3,0	0,09
S l o v e n y a	1.095	859	4,1	0,09
H i r v a t i s t a n	704	563	4,7	0,06
S l o v a k y a	675	455	10,9	0,05
R o m a n y a ,	609	439	20,9	0,05
S ı r b i s t a n K a r a d a ğ	420	348	-1,3	0,03
B u l g a r i s t a n	345	228	23,7	0,03
İ z l a n d a	306	252	-0,4	0,02
K ı b r ı s	290	212	11,1	0,02
L e t o n y a C u m h u r i y e t i	200	154	17,1	0,02
L i t v a n y a	196	164	1,0	0,02
M a l t a	122	100	5,2	0,01
D i ğ e r Ü l k e l e r	559	451		

Kaynak: TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri,

2003 yılında, hayat dışı branşlarda, AB-25 ülkelerinde üretilen 398.150 Milyon dolar sigorta primi ile dünya sigorta piyasasında üretilen 1.274.895 Milyon dolar sigorta priminden % 31,23 oranında pay almıştır. Avrupa ülkelerinin dünya piyasasından aldığı pay %34,20 iken toplam üretimin %91,32'sinin AB-25 ülkeleri tarafından üretildiği sonucuna varmaktayız (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

Tablo 18'i incelediğimizde AB ülkelerinden Almanya prim üretiminde 93.891 Milyon dolar ile birinci sırayı alırken AB'ne en son katılan on ülke arasında olan Malta 122 Milyon dolar prim üretimi ile son sırayı almaktadır. Birliğe katılan son on ülkenin toplam birlik içindeki prim üretimi 11.241 Milyon dolar ile AB-25 üretiminin %0,82'ni oluşturmaktadır. Yani son katılımın prim üretimine etkisi çok düşük kalmıştır.

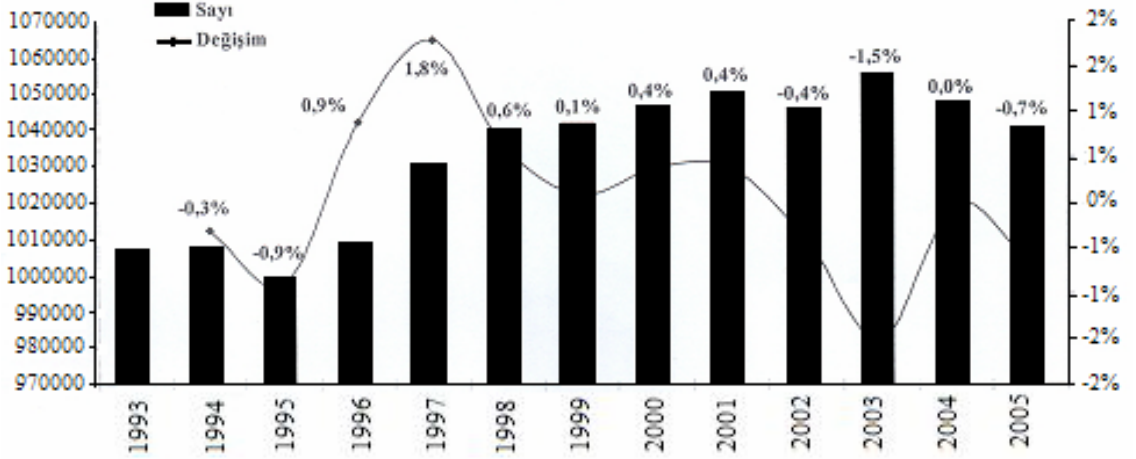
2004 yılında toplam prim üretiminin hayat dışı branşlardaki prim üretimi 454.000 Milyon dolar ve hayat branşı prim üretimi 662.000 Milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplamda en yüksek prim hacmini 288.000 Milyon dolar ile İngiltere gerçekleştirirken, bu ülkeyi Fransa ve Almanya takip etmiştir. Böylece 2004 yılında toplam prim hacmi (hayat-hayat dışı) 1.116.000 Milyon dolar ile dünya sigorta prim hacminin %34'üne denk gelmiştir (TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu:18).

2004 yılında hayat dışı prim üretimi AB-25 ülkelerinde 453.536 Milyon dolar ve 2005 yılında hayat dışı prim üretimi AB-25 ülkelerinde 465.584 Milyon dolar olarak hesaplanmaktadır. AB-25 içinde İngiltere 2004 yılında 292.199 Milyon dolar ve 2005 yılında 300.241 Milyon dolar ile prim üretimi en yüksek olan ülke olmuştur. Bu ülkeyi Fransa, Almanya ve İtalya izlemiştir (Swiss RE-Sigma, 2006:29-31)

2005 yılında hayat dışı branşlarda, prim üretiminde %1.8 oranında büyüme, 2004 yılında gerçekleşen %1.7 büyüme oranına yakın bir seyir izlerken 2002 ve 2003 yılında gerçekleşen %6 büyümenin ise gerisinde kalmıştır. Buna göre 2004 yılında hayat dışı prim üretimi 364.743 Milyon Euro ve 2005 yılında aynı rakam 379.251 Milyon Euro olarak gerçekleşmiştir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:7)

2.2.1.3. İstihdamın Yapısı

Tablo 19: Avrupa Sigorta Sektörünün İstihdam Yapısı

Kaynak:TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası:16

Tablo 19, bütün Avrupa ülkelerinde sigorta sektöründe istihdam edilen kişi sayılarını 1993 – 2005 yılları arasında yüzde değişimine göre göstermektedir. Buna göre 1995 – 2001 arasında gözlemlenen sürekli artış, 2002 ve 2004 yıllarında bir önceki yıla göre azalış olarak görülmektedir.

2004 yılı AB sigorta sektörü sigorta şirketlerinde çalışan sayısı 946.000 olarak istatistiklerde yer almakta iken, bu rakamın 2003 yılına göre çok ufak bir düşüş gerçekleştirdiği belirtilmektedir (TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu:18).

2005 yılında, Avrupa sigorta sektöründe istihdam edilen kişi sayısı 1 Milyon'un üzerindedir. 2004 yılına göre ise %0,7 oranında istihdamın düştüğü belirtilmektedir. Bunun yanında sigorta şirketlerinin 1 Milyon'a yakın acente, broker ve finansal aracıya iş sağladığı, uzman, bilgisayar şirketi, önleme memuru vb.leri ile anlaşma yaptıkları da not edilmektedir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigortası Piyasası:20)

2.2.1.4. Prim Hacminin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı

Tablo 20: Avrupa Prim Hacminin GSYİH İçindeki Değeri% (2003)

Hayat Dışı	Prim % GSYİH	Hayat Dışı	Prim % GSYİH
Avrupa	2003		2003
Almanya	3,82	Çek Cumhuriyeti	2,56
İngiltere	3,83	Yunanistan	1,18
Fransa	3,13	Ukrayna	3,43
İtalya	2,63	Macaristan	1,77
İspanya	3,17	Lüksemburg	2,26
Hollanda	4,67	Slovenya	3,17
İsviçre	4,95	Hırvatistan	2,44
Belçika	2,88	Slovakya	2,07
Rusya	2,13	Romanya	1,07
Avusturya	3,32	Sırbistan Karadağ	2,17
İrlanda	3,47	Bulgaristan	1,74
İsveç	2,23	İzlanda	2,91
Danimarka	2,92	Kıbrıs	2,24
Norveç	2,07	Letonya Cumhuriyeti	1,81
Portekiz	3,26	Litvanya	1,08
Polonya	1,88	Malta	2,78
Finlandiya	1,87	Diğer Ülkeler	
Türkiye	1,10		

Kaynak: TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri,

Ülke ekonomisi içinde sigorta sektörünün payının en önemli göstergesi olan toplam prim üretiminin GSYİH içindeki payının Avrupa ülkelerindeki oranlarını Tablo 20 üzerinde görebilmekteyiz.

2003 yılında AB-25 ülkeleri içinde ülke ekonomisine en yüksek katkıyı %4.67 ile Hollanda yapmıştır. Tablo 20’de görüldüğü gibi AB dışından olan İsviçre %4.95 ile Hollanda’nın önündeki tek Avrupa ülkesidir.

2003 yılına dünya piyasası açısından baktığımızda, Amerika %4.69 ile GSYİH içinde prim üretimi en yüksek olan ülke olarak birinci sırayı almaktadır. Amerika’yı %4.06

ile Okyanusya ülkeleri ve üçüncü olarak %3.20 ile Avrupa izlemektedir (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

2004 yılı toplam prim üretiminde AB sigorta sektörünün GSYİH içindeki payı %8.23 olmuştur. İngiltere, Hollanda ve Fransa'nın payı AB ortalamasının üzerinde iken Polonya ve Macaristan gibi yeni üyelere %3 ile ortalamanın altında kalmıştır (TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu:18).

2.2.1.5. Kişi Başına Prim Üretimi

Tablo 21: Avrupa Kişi Başına Prim Üretimi (2003)

Hayat Dışı	Prim % GSYİH	Kisi Bası Prim USD	Hayat Dışı	Prim % GSYİH	Kisi Bası Prim USD
Avrupa	2003	2003		2003	2003
Almanya	3,82	1117,7	Çek Cumhuriyeti	2,56	224,8
İngiltere	3,83	1162,4	Yunanistan	1,18	191,8
Fransa	3,13	927,5	Ukrayna	3,43	35,1
İtalya	2,63	1343,5	Macaristan	1,77	145,4
İspanya	3,17	652,3	Lüksemburg	2,26	1329,0
Hollanda	4,67	1482,7	Slovenya	3,17	557,8
İsviçre	4,95	2193,3	Hırvatistan	2,44	157,9
Belçika	2,88	853,1	Slovakya	2,07	125,3
Rusya	2,13	64,5	Romanya	1,07	27,4
Avusturya	3,32	1046,6	Sırbistan Karadağ	2,17	39,4
İrlanda	3,47	1343,5	Bulgaristan	1,74	44,0
İsveç	2,23	754,9	İzlanda	2,91	1070,1
Danimarka	2,92	1151,7	Kıbrıs	2,24	376,2
Norveç	2,07	999,7	Letonya Cumhuriyeti	1,81	86,4
Portekiz	3,26	472,7	Litvanya	1,08	56,7
Polonya	1,88	102,3	Malta	2,78	306,3
Finlandiya	1,87	580,8	Diğer Ülkeler		
Türkiye	1,10	37,3			

Kaynak: TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri,

Sigorta sektörünün ekonomi içindeki gelişmesini kişi başına düşen prim miktarı göstermektedir. Tablo 21, 2003 yılında Avrupa piyasasında kişi başına düşen primi yansıtmaktadır.

2003 yılında AB ülkeleri içinde Hollanda 1.482,7 dolar ile kişi başına prim üretiminde birinci sırayı almıştır. Bu ülkeyi 1.343,5 dolar ile İtalya ve İrlanda izlemiştir. Birlik dışından olan İsviçre ise 2.193,3 dolar ile prim üretimi ile en yüksek olan Avrupa ülkesi olmuştur.

2003 yılını dünya piyasası kapsamında değerlendirdiğimizde kişi başına prim üretiminin en yüksek olduğu Kuzey Amerika'nın dünya prim üretimim içindeki payı %48.05 ile 1.905,7 dolar olarak hesaplanmaktadır. İkinci sırayı ise %31.23 dünya piyasa payı ve 798,40 dolar kişi başına prim üretimi ile AB-25 ülkeleri almaktadır (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

2004 yılına gelindiğinde ise, Avrupa piyasasında kişi başına prim üretimi 2003 yılına göre %4.9 ve 2005 yılında 2004 yılına göre ise %6.3 arttığı gözlenmiştir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigortası Piyasası:10)

2.2.1.6. Karlılık

AB'nin Kar ve Zarar tablosunda yer alan kalemleri Türkiye'nin kullandığı kar zarar tablosunda yer alan kalemlerinden farklıdır. AB tablosu Teknik Hesaplar ve Gayri Teknik Hesaplar başlıkları altında toplanmaktadır. Buna bağlı Teknik hesaplarının kalemleri; Hakedilmiş primler, Teknik faiz gelirleri, Diğer teknik gelirler, Şirket bünyesinde kalan hasarlar, Diğer teknik karşılıkların değişimi, Net kar payları, Genel giderler, Diğer teknik giderleri(net), Olağanüstü hasar karşılık farkları ve Teknik sonuç olarak ayrılmakta iken Gayri teknik hesaplar sadece mali yatırım gelirlerinden oluşmaktadır (Ege, 2005:559).

Tablo 22: AB'nin Bazı Ülkelerinde Karlılık (2003)

Ülkeler	Net Karlılık
Almanya	213 Milyon Euro (-)
Fransa	1.398 Milyon Euro (-)
İngiltere	11 Milyon GBP (-)

Kaynak: Swiss Re, Sigma 2006

Yukarıda Tablo 22'de, AB ülkelerinden Almanya, Fransa ve İngiltere'nin karlılık rakamları yer almaktadır. Buna göre Almanya'nın 2003 yılında net karlılığı -213 Milyon euro hesaplanmıştır. Aynı değer Fransa'da -1.398 Milyon Euro ve İngiltere'de -11 Milyon İngiliz Sterlini'dir. Kazanılan primlerine dengeleme karşılığı ile yatırımlarından elde edilen gelirler eklendiğinde belirtilen rakamlara ulaşılmaktadır. 2003 yılı belirtilen ülkelerde net karlılık eksi çıkmakta iken bu durumun 11 Eylül'ün etkilerinden kaynaklandığı ifade edilmektedir.

Avrupa sigorta sektöründe karlılık ve özellikle sigortacılık işlemlerinden elde edilen kar önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü yükümlülük karşılama yeterliliği için karlılık gereklidir. Sigorta şirketlerinin beklenenden daha yüksek hasar düzeyleri veya olumsuz yatırım sonuçları gibi durumlar karlılığı ve dolayısıyla da YKY'ni etkileyecektir. Sigorta sektörü içinde mali yeterlilik gerekli olduğu gibi sigorta şirketleri mali yükümlülüklerini yerine getirememesi riskini en aza indirme amacıyla olmalıdırlar. Bu sebeple sigortacılık faaliyetlerinden elde edilecek karlar ileride karşılaşılabilecek olumsuzluklara karşı daha iyi bir korunma mekanizması oluşturabilecektir (Arslan, 2003:15).

2.2.2. Ekonomik Etkileri

2.2.2.1. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

AB-25 ülkelerinin 2003 yılı GSYİH değeri cari fiyatlarla 9.971.400 Milyon Euro ile yaklaşık 10.797.600 Milyon dolar olarak hesaplanmaktadır. 2004 yılında %2,4 büyüme ile yaklaşık 10.449.500 Milyon Euro ve 2005 yılında ise yaklaşık 10.847.000 Milyon Euro olarak gerçekleşmiştir (Dilekli ve Eraslan, 2007:8).

Tablo 18'e göre 2003 yılında, hayat dışı branşlarda, AB-25 ülkelerinde üretilen sigorta primi 398.150 Milyon dolar ve GSYİH değeri 10.797.600 Milyon doların %3,69'unu oluşturmaktadır. Yani GSYİH içinde hayat dışı branşlarda üretilen toplam primin katkısı %3.69'dur.

2003 yılı GSYİH değerlerini 2002 yılına göre ülkeler bazında % değişimi olarak değerlendirirsek; Almanya'da 2.416.000 Milyon dolar ile %0.1 oranında azalmış, İngiltere'de 1.797.000 Milyon dolar ile %2.2 oranında büyümüş, Fransa'da 1.768.000 Milyon dolar ile %0.6 oranında büyümüş, İtalya'da 1.476.000 Milyon dolar ile %0.4 oranında büyümüşür. İspanya %2.5, Hollanda %-0.9, Belçika %1.3, İsveç %2.0, Avusturya %0.7, Danimarka %0.5, Polonya %3.8, Yunanistan %3.5, Finlandiya %2.1, İrlanda %3.6, Portekiz %-1.2, Çek Cumhuriyeti %3.1, Macaristan %2.9, Estonya %4.9, Slovakya %4.2, Slovenya %2.5, Lüksemburg %2.9, Litvanya %9.7, Kıbrıs %4.0, Letonya Cumhuriyeti %7.4 ve Malta %-1.7 oranında değişim göstermiştir (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

2003 yılı Prim Üretimi değerlerini 2002 yılına göre ülkeler bazında % değişimi olarak değerlendirirsek; Almanya'da 93.891 Milyon dolar ile %2.9 oranında artmış, İngiltere'de 93.143 Milyon dolar ile %8.0 oranında büyümüş, Fransa'da 57.536 Milyon USD ile %4.4 oranında büyümüş, İtalya'da 38.881 Milyon dolar ile %2.9 oranında büyümüşür. İspanya %6.5, Hollanda %3.4, Belçika %4.5, İsveç %10.1, Avusturya %4.6, Danimarka %8.1, Polonya %2.9, Yunanistan %9.7, Finlandiya %1.2, İrlanda %10.9, Portekiz %2.1, Çek Cumhuriyeti %14.1, Macaristan %9.0, Estonya %20.9, Slovakya %10.9, Slovenya %4.1, Lüksemburg %3.0, Litvanya %1.0, Kıbrıs %11.1, Letonya Cumhuriyeti %17.1 ve Malta %5.2 oranında değişim göstermiştir (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

Bu değerlendirmelere göre 2003 yılında 2002'ye göre Almanya, Polonya, Finlandiya ve Litvanya'nın dışında diğer bütün ülkelerin prim üretiminde ki büyüme GSYİH büyümesinin üzerinde seyretmiştir. Yani bu üç ülke dışında AB – 25 ülkelerinin yirmi ikisinin 2003 yılında GSYİH değerine sigorta sektörünün katkısı artmıştır.

Aynı değerlendirmeyi hayat branşı açısında yaptığımızda İngiltere, İspanya, Avusturya, Finlandiya, İrlanda ve Kıbrıs dışında kalan on dokuz ülkenin prim üretimindeki büyüme GSYİH büyümesinin üzerinde kalmıştır. Litvanya %55.4 en yüksek artışı gerçekleştirmiştir. Bu ülkeyi %22.3 ile Romanya, %21.0 ile Malta ve %20.1 ile ek Cumhuriyeti izlemektedir (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

2.2.2.2. Dış Ticaret

Tablo 3’de yer alan istatistiklere göre 2004 yılında AB-25 lkelerinde ihracat %7.1, ithalat ise %7.2 oranında artış göstermiştir. Buradan 2004 yılında ihracatın ithalatı karşılamadığı sonucuna varabiliriz. 2005 yılında ise ihracat %5.2 artış ile ithalattaki %5.7 artışın gerisinde kalmıştır.

2005 yılı içinde Euro’da meydana gelen değer kaybı ihracatı olumlu etkilemiş fakat enerji, ham madde fiyatlarındaki artış cari açığın artmasına sebep olmuştur. Euro’daki değer kaybı Almanya ve Hollanda’nın ihracat performansını iyileştirirken, İspanya, İtalya ve Portekiz’in rekabet gücünü değiştirmemiştir. 2007 yılı için ihracatda %6.5 ve ithalatda %6.2 oranında artışın gerçekleşmesi ile cari açığın GSYİH’nın %0.8’ine gerilemesi beklenmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:16)

2002 yılında yayınlana Avrupa Sigortacılık Komitesinin bildirisinde, hizmet sunumu serbestisinin bireysel sigortacılık faaliyetleri açısından ticari anlamda önem taşımadığıdır (Atalay, 2004, s:63). Sektördeki kuruluşların istatistiği kısmında belirtildiği üzere, 2005 yılında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 5300 olarak belirlenmiş ve 2004 yılına göre %5 azalma sonrasında, şirketlerin %75’inin ulusal şirket ve uluslararası şirketlerin %22’sinin Avrupa Birliği şubeleri ve %3’ünün AB dışından şubeler olduğu belirtilmişti. Yani 2005 yılı içinde belirtilen bu istatistikler dahilinde sigortacılığın ticari anlamda öneminin azlığı hala devam etmektedir.

Bildiride bunun nedeni olarak özellikle hayat dışı branşlarda yerleşik olmanın tercih edildiği müşteriler açısından da yerleşik olmanın daha avantajlı olduğu ve bu çerçevede sigortacılık gruplarının sınır ötesi faaliyetlerini hizmet sunumu serbestisi

yerine tali şirketler, şubeler veya acenteler vasıtası ile yürüttüğü belirtilmiştir. Hizmet sunumu kapsamındaki faaliyetlerde 2000 sonrası dönemde, Avrupa Birliği ülkelerinden İrlanda (hayat branşında %30.4, hayat dışı branşta %18.5) ve Lüksemburg (hayat branşında %55.6, hayat dışı branşta %13.8) dışında %1'ler düzeyindedir (Atalay, 2004:63).

Sektörde ticari hizmetin yavaşladığının bir diğer göstergesi olarak istihdam edilen kişi sayısında görülen gerilemedir. 1998 yılından sonra sigorta şirketlerinin ticari bağlantılarında doğrudan istihdam edilen kişi sayısı %22.4'den %19.7'ye gerilemiştir. Bu durumu ulusal piyasalar açısından değerlendirdiğimizde Slovenya, Macaristan, Avusturya gibi ülkelerde ticari ağda istihdam edilen kişi sayısı %40'ın üzerinde iken Belçika, İtalya ve Polonya gibi ülkelerde bu pay %10'nun altındadır (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:20)

2.2.2.3. Nüfus ve İstihdam

Tablo 5, 2004 yılında AB ülkelerinde istihdamın sektörel dağılımını göstermektedir. Buna göre hizmetler sektöründe istihdam oranları en yüksek seviyede gerçekleşmektedir. Özellikle Lüksemburg ve Hollanda ülkelerinde hizmetler sektöründeki istihdam en yüksek seviyede görülmektedir.

Tablo 19'da ise Avrupa sigorta sektörünün istihdam yapısı verilmektedir. Buna göre son katılımdan önce toplam istihdam yaklaşık olarak 1.040.000 ile 1.050.000 arasında olduğu gözlenmektedir. Sigorta sektöründeki direkt istihdam hacmi toplam 840.000 kişidir. Bunun %60'ı hayat dışı sigorta şirketlerinde istihdam edilirken, reasürans şirketlerindeki istihdam oranı yalnızca %2 olarak gerçekleşmektedir. Almanya 225.000 kişi ile en yüksek istihdamı gerçekleştiren ülke olurken, 223.000 kişi ile İngiltere ve 132.000 kişi ile Fransa takipçisidir. 1999 yılında AB-15 ülkelerinde toplam nüfusun yaklaşık 160 Milyon kişi olduğu düşünüldüğünde topluluk genelinde sigorta sektörünün toplam nüfus içerisindeki payı yaklaşık %0.53'tür. Almanya'nın %0.63, İngiltere'nin %0.80 ve Fransa'nın %0.56 payı bulunmaktadır (Atalay, 2004:60).

Genişleme sonrasında Avrupa piyasasında 2005 yılına kadar, 2001 ve 2003 hariç, istihdam edilen kişi sayısı azalmaktadır. 2005 yılında sigorta endüstrisinde doğrudan istihdam edilen kişi sayısı 1 Milyon'un biraz üzerindedir. 2004 yılına göre %0.7 oranında bir düşüş göstermiş ve bunun sebebi olarak; sigorta şirketleri arasındaki yüksek rekabet, piyasanın toplanması ve hizmetlerin dışsallaşmasıdır (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü, s:20). 2005 yılında tüm Avrupa ülkelerinde toplam nüfus 801.120.000 kişi, AB-25 ülkelerinde 202.291.000 kişi ile toplam nüfusun %25.25'ini oluşturmaktadır (Dilekli ve Eraslan, 2007:10).

2005 yılı sektör istihdamının yaklaşık 1 Milyon üzerinde gerçekleşmesiyle sigorta sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı yaklaşık %0.50'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Yani son katılan on AB ülkesinin sigorta sektörünün, toplam istihdam içerisindeki payı çok fazla olmamış ve 2005 yılında 1999'a göre sektör istihdamında artış gözlenmemiştir.

2.2.2.4. Kişi Başına Milli Gelir

AB-25 ekonomisinde 2005 yılında satınalma gücü paritesine göre kişi başına milli gelir ortalama 23.500 Euro olarak gerçekleştiği belirtilmiş ve AB-15 ülkelerinden Yunanistan, İspanya ve Portekiz ile sonradan katılan on ülkenin satınalma gücü paritesine göre kişi başına milli geliri ise AB ortalamasının altında kalmış olduğu söylenmişti.

Tablo 21 ise Avrupa sigorta sektöründe hayat dışı, kişi başına prim üretiminin 2003 yılında ülkeler bazındaki değerlerini yansıtmaktadır. Buna göre 2003 yılında AB ülkeleri içinde Hollanda 1482,7 dolar ile kişi başına prim üretiminde birinci sırayı almıştır. Bu ülkeyi 1343,5 dolar ile İtalya ve İrlanda izlemiştir.

2003 yılında, Almanya'da GSYİH 2002 yılına göre düşerken, prim artışına bağlı kişi başına primi 1117.7 dolar olarak gerçekleşmiştir. Gelir esnekliğinin yüksek olduğu sigorta ürünlerinde gelirin artmamasına rağmen prim üretiminin artması enflasyonun azalmasından kaynaklanmıştır. AB ülkelerinden Litvanya %9.7 ile en yüksek GSYİH artışı sağlamış fakat prim üretiminde %1 artış gerçekleştirmiştir. Kişi başına prim

üretimi ortalamanın altında 56.7 dolar olarak gerçekleştiği halde enflasyonun %1.2 negatif seviyede olması sektör içi olumlu bir seyirdir. Kişi başına prim üretiminde Hollanda birinci sırada yer almakta iken GSYİH'sında ki %0.9'luk azalış, gelir esnekliğinin yüksek olduğu sigorta sektörü için olumsuz bir gelişmedir (TSRSB, İstatistikler, Dünya sigorta Verileri).

2005 yılına gelindiğinde ise kişi başına ortalama prim %6.3 artarak 1698 Euro olmuştur. Lüksemburg'da aynı oran 25.000 Euro ile Avrupa ortalamasının üzerinde kalmıştır. Bir diğer AB ülkesi olan Romanya'da ise kişi başına prim üretimi 41 Euro ve Slovenya'da ise 821 Euro ile ortalamanın altında kalmıştır (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:10).

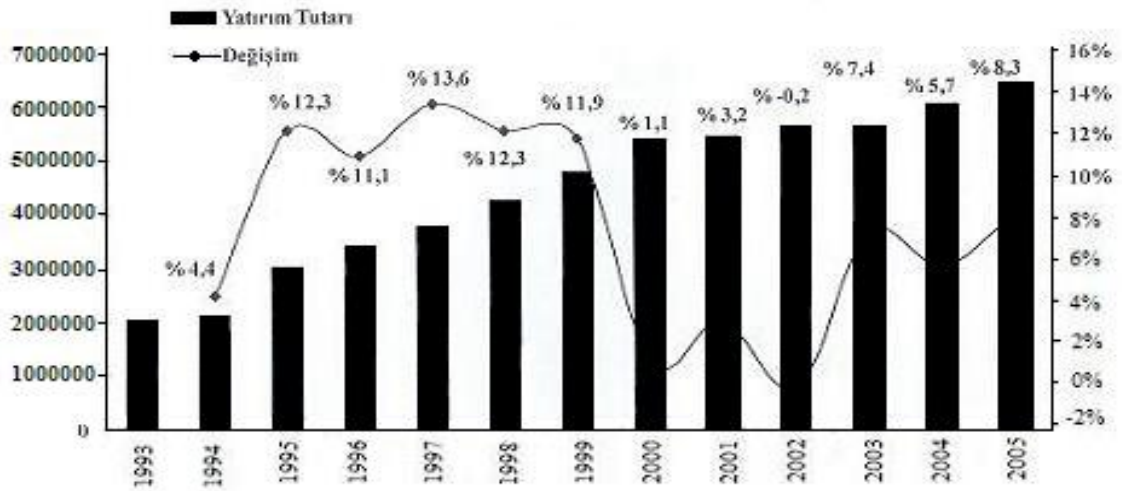
Bu rakamlara göre 2005 yılında kişi başına gelir ortalama 23.500 Euro iken, sigorta prim hacmi 25.000 Euro ile Lüksemburg gelirinden daha fazla bir prim üretimi gerçekleştirmiştir. Gelir esnekliğinin yüksek olduğu sigorta sektöründe böyle bir sonuç insanların sigorta yaptırmaya eğilimlerinin arttığına bir göstergesi niteliğindedir. Lüksemburg için yaşanan bu gelişme bütün AB ülkelerinde aynı şekilde olmamıştır. Örneğin Romanya, ortalamanın altında bir kişi başına prim üretimi gerçekleştirmiştir. Fakat kişi başına gelir artışı, kişi başına prim artışının gerisinde kaldı ise benzer olumlu gelişmenin Romanya içinde gerçekleştiği düşünülebilir.

2.2.2.5. Yatırımlar

AB üye ülkelerde sigorta şirketlerinin yatırım politikaları, bu konuda yayınlanmış bulunan AB direktifleri çerçevesinde belirlenmektedir. Üye ülkelerde sigortacıların çok spesifik aktif türlerine yatırım yapmaları zorunlu kılınmamakla birlikte, söz konusu direktiflerde teknik rezervleri karşılamak üzere kullanılacak aktif türleri geniş anlamda tanımlanmış ve bunların edinilmesinde bazı genel sınırlamalar getirilmiştir. Ayrıca üye ülkelere bazı tercih olanakları da tanınmıştır. Yatırım yapılabilecek ana aktifler; Bonolar ve diğer sabit getirili araçlar, Hisse senetleri ve benzeri yatırımlar, İkrarlar, mevduatlar ve diğer haklar ve Gayrimenkuller şeklinde gruplanmaktadır (Gürer, 2007:1).

Üye ülkeler direktiflerle belirtilen bu ana aktif sınıflandırması paralelinde, genellikle kendi sigorta denetim yasalarında, yatırım yapılabilecek aktif türlerini ve bu aktiflere ilişkin yatırım sınırlamalarını ayrıntıları ile belirlemektedir. Genel olarak teknik rezervleri karşılamak üzere yapılan yatırımlarda güvenilirlik, karlılık ve likidite prensipleri ön planda tutulurken, aktif bileşiminde ve dağılımında tutarlılık sağlanmasına özen gösterilmektedir (Gürer, 2007:2).

Tablo 23: AB Sigorta Sektöründe Yatırımların Gelişimi

Kaynak : TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü, 2007, s:12

Tablo 23, Avrupa sigorta sektöründe yatırımlarda gözlenen değişimleri 1999 - 2005 yılları arasında yansıtmaktadır. Buna göre birkaç yıl dışında yatırımlarda sürekli artış göze çarpmaktadır.

2005 yılında AB sigorta endüstrisinin toplam yatırımları kesin olmayan rakamlarına bağlı, bir önceki yıla göre yüzde 8.3 artış göstererek 6.371 Milyar Euro'ya ulaşmıştır. Bu tutar, 2001 ve 2002 yıllarındaki düşüşlerden sonra sigortacıların yatırım faaliyetlerindeki dinamizmlerini ve sermaye piyasalarının iyi performansını yansıtmaktadır (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:12).

Hayat sigortası yatırımları 5.161 Milyar Euro olup toplam yatırımların yüzde 81'ini temsil etmekte iken 2004 yılında gözlemlenen tutardan yüzde 8.4 daha yüksektir. Hayat yatırımlardaki bu artış, bir taraftan finansal piyasalarda kaydedilen iyi

performansı yansıtırken diğer taraftan da hayat sigortası ürünlerinin uzun yıllara yayılan başarısını işaret etmektedir. Bu tutar içerisindeki en büyük payı, toplam hayat yatırımlarının yüzde 63 'ünü temsil eden İngiltere, Fransa ve Almanya sağlamaktadır. Hayat - dışı sigorta yatırımları ise 1.195 Milyar Euro ile toplam yatırımların yüzde 19'unu temsil etmektedir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:12).

2004 yılı rakamlarına göre sigorta şirketlerinin yatırımlarının %43.2'sini sabit getirili yatırım araçları ve krediler oluşturmaktadır. Bunu %4.4 ile bağlı girişim yatırımları, %4.3 ile bina ve iştirakler, Hisse senetleri ve diğer değişken getirili ürünler ise toplam yatırımların %28.2'sini temsil etmektedir. Ayrıca %3.1'ini kredili mevduat ve geriye kalan %5.0'lık kısmı ise diğer yatırımlar oluşturmaktadır (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:13).

Yatırımların GSYİH'ya oranı sigorta sektörünün ekonomi içerisindeki önemini ve sektörün gelişmişliğini ülkeler arasında kıyaslamaya yardımcıdır. Yatırımlar 1998 yılında GSYİH'nın %46.5'ini, 2003 yılında %51'ini ve 2004 yılında %53'ünü temsil etmektedir. Bu durum sigorta şirketlerinin ekonominin finansmanında artan rolünün göstergesidir. Lüksemburg hizmetlerin serbestisi ilkesi ile uluslar arası faaliyetlerden %100'ün üzerinde pay almaktadır. Bunun dışında İsveç, İngiltere, Danimarka ve Fransa %70 ile %95 arasında pay aldığı belirtilmektedir (TSRSB, Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü:14).

3. BÖLÜM: AB'NE UYUM KAPSAMINDA TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN AB SİGORTA SEKTÖRÜ KAPSAMINDA EKONOMİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Türkiye ve AB Sigorta Mevzuatının Karşılaştırılması

II. Dünya savaşı sonrasında Avrupa'da istikrar sağlanmasına yönelik ülkeler arası bir topluluk kurulması ve bu kurulacak topluluk ile savaş sanayiinin ana maddeleri demir ve çeliğin üretim hakkının ulus üstü bir organa bırakılması amaçlanmıştı. Bu amacı, 1951 yılında Paris antlaşması ile Almanya, Fransa, İtalya ve Benelüks ülkeleri AKÇT'yi kurarak gerçekleştirmiş oldular. AKÇT, kuruluşundan sonraki yıllar içinde, birçok değişim ve gelişmeler geçirerek "Avrupa Birliği" adını almış ve bugün yirmi beş ülkenin içinde bulunduğu büyük bir topluluk haline gelmiştir.

Türkiye, 1959'dan beri AB'ye üyelik için çeşitli adımlar atmış olmasına rağmen ancak 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlama kararı alınmıştır. Böylece süresi belli olmayan bir "uyumlaştırma" süreci her alanda etkisini göstermiştir. Bilindiği üzere Kopenhag Kriterlerine uyum adı altında siyasi, ekonomik ve topluluk müktesebatının üstlenilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Birliği içinde sigorta sektörü, hizmetlerin serbest dolaşımı ve yerleşme hakkına ilişkin başlıklar altında incelenmektedir. Finansal hizmetler alanında da birliğin temel önceliklerinden biri sigortacılık sektöründe tek bir pazar oluşturmaktır. Sonuç olarak AB'nin sektörde iki temel görevi saptanmıştır; tüm Avrupa Birliği vatandaşlarının piyasadaki mevcut sigorta ürünlerine erişimlerini mümkün kılmak ve sigorta işlemlerinde gerekli yasal ve finansal korumayı sağlamak ikincisi ise bir üye devlette faaliyet gösterme iznine sahip bir sigorta şirketinin Avrupa Birliği genelinde faaliyette bulunabilmesi için yerleşme hakkı ile hizmet sunumu hakkından faydalanmasını sağlamak.

Sigortacılık sektöründeki değişime adaptasyon ve uyum çalışmaları sonrası Türk Sigorta mevzuatının son hali on iki başlıkta incelenmektedir. Kanunlar, Kanun

Hükmünde Kararnameler, Yönetmelikler, Tebliğler, Kararlar, Genel Şartlar, Muhasebe Düzenlemeleri, Tarifeler, Özelgeler, Genelgeler, Anayasa Mahkemesi Kararları, Diğer Mahkeme Kararları şeklinde sıralanmaktadır (bkz. EK1). Bahsi edilen bu başlıklar Türkiye'deki Sigortacılık Mevzuatı başlıkları olup, Türkiye'deki Bireysel Emeklilik Sistemine İlişkin Mevzuatı'ndan ayrıdır.

Avrupa Birliği ise sektördeki amaçlarını gerçekleştirebilmek için mevzuatını, Hayat Sigortası, Hayat dışı Sigorta ve Özel Alanlar başlıkları altında ele almıştır. Bu başlıklar altında bazı düzenleyici direktifler ile tek bir sigorta piyasasının oluşmasına yönelik yasal çerçevenin düzenlenmesi amaçlanmaktadır (bkz. EK2).

AB sigorta mevzuatı da genel yapı itibariyle kolay anlaşılacak kadar karmaşıktır. Son genişleme ile birlikte yürürlüğe giren direktifler, bunların yorumlanması, teknik altyapının oluşturulmasının gerekliliği vb. ortaya çıkan her durum mevzuatın basitleştirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu gereklilik sonucu, Avrupa Komisyonu 2005 yılında "Tek Sigorta Piyasasında Daha Etkin Yönetim İçin Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatının Basitleştirilmesi" projesini başlatmıştır. Proje kapsamında;

- Yeni düzenlemelerin sektörde yarattığı kaosu önlemek,
- Bu durumun sektöre yansıyan yüksek maliyetlerini azaltmak,
- Mevcut düzenlemelerin etkin ve verimli uygulanmasını sağlamak,
- Düzenlemelerin tüm üye ülkelerin ulusal mevzuatlarına geçirilmesini temin etmek amacıyla;

yeni düzenlemelere ara vererek mevcut düzenlemelerin basit, anlaşılabilir ve uygulanabilir olması konusunda çalışmalar yapmaya başlamıştır (Oksay, 2006:10-21).

2003 yılında Avrupa Komisyonunun desteği ile Hazine Müsteşarlığı yetkilileri ve bağımsız uzmanlar tarafından yürütülen bir çalışma sonucunda, Türk sigortacılık

mevzuatının AB müktesebatına uyumlaştırılması için gerekli önlemler şu şekilde tespit edilmiştir (Atalay, 2004: 41)

- Yürürlükteki 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu hükümleri pazara girişi “ön izin” ve “ruhsat” alma gibi iki aşamalı bir sisteme bağlamıştır. AB direktifleri ile uyumlu olmayan bu yaklaşımın değiştirilmesi ve ön izin koşulunun kaldırılması gerekmektedir.
- Sigorta branşları AB’de uygulanmakta olan sınıflandırma paralelinde düzenlenmeli, ruhsatlar yeniden düzenlenen branşlar bazında verilmelidir.
- Sigorta Murakabe Kanununun 2. maddesinde yer alan ve yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye’de ancak şube açmak suretiyle faaliyet gösterebileceklerine dair hüküm “karşılıklılık ilkesi” göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir. Kanunun 2. ve 29. maddeleri yabancı sigorta şirketlerinin sektöre girişleri ve Türkiye’de yaptırılacak sigortalar ile ilgili kısıtlamalar getirmektedir. Bu sınırlamalar yabancı si şirketlerinin Türkiye sınırları içinde bir sigorta şirketi kurmalarını engellemekle birlikte, AB direktiflerine de uygun değildir. Ayrıca belli branşlar dışında sigortaların Türkiye’de yaptırılma zorunluluğu vardır.
- AB direktifleri sigorta şirketlerinin kuruluş sermayeleri konusunda herhangi bir asgari miktar sınırlaması öngörmemekte, kuruluş sermayesi üye ülkelerin kendi koşullarına göre belirlenmektedir. Bu nedenle düzenlenecek yeni mevzuatta kuruluş sermayesinin yükümlülük karşılama yeterliliği ve garanti fonu koşulları ile birlikte değerlendirilerek branş bazında belirlenmesi uygun olacaktır.
- Teminat sistemi yerine AB direktifleri çerçevesinde branş bazında garanti fonu uygulaması getirilmelidir.
- Sigorta aracılarının AB direktifleri çerçevesinde faaliyette bulunmalarını sağlayacak ve mesleki standartları belirleyen yeni düzenlemelere ihtiyaç vardır.
- Mevcut hesap planı değiştirilmeli ve AB düzenlemelerine uygun mali tablolar ve düzenleme kuralları getirilmelidir.

- Sigorta istatistiklerine ilişkin müktesebata uyum için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Reasürans ve koasüransla ilgili uyumlu düzenlemeler yapılmalı ve reasürans tekeli kaldırılmalıdır.
- Motorlu taşıt sigortalarına ilişkin uyumsuz kuralların düzeltilmesi gerekmektedir.
- Yükümlülük karşılama yeterliliğine uygun bir düzenleme yapılmalıdır. Sigorta şirketleri, yürürlükteki mevzuata göre, karşılıkları “bloke edilmiş teminatlar” esasına göre ayırmaktadırlar. Bu sistem AB direktiflerine uygun hale getirilerek “garanti fonu” kavram ve sistemleri de mevzuata entegre edilmelidir.
- AB’de sigorta sektörünün denetimi, özellikle yükümlülük karşılama yeterliliği ve tüketici koruma önlemleri üzerinde yoğunlaşan, şeffaf ve etkin bağımsız denetim kurumları tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de de bağımsız ve şeffaf denetim sağlamalıdır.
- Grup sigorta şirketlerinin diğer şirketlerle beraber tamamlayıcı denetimine yönelik direktife uygun düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tasfiye ve yeniden yapılanma konusunda uyum sağlanmalıdır.
- Hayat ve hayat dışı sigortacılıktaki uyumsuz kurallar yeniden düzenlenmelidir.
- Elektronik ticaretle ve uzaktan satışla ilgili gerekli uyum sağlanmalıdır.
- Rekabetle ilgili gerekli uyum sağlanmalıdır.

AB’ne uyum sürecinde AB Sigorta Mevzuatı ne kadar çabuk anlaşılırsa uyum o kadar kısa sürede gerçekleşebilecektir. Yerleşme Hakkı ve Hizmetlerin serbest dolaşımı başlığı altında incelenen sigorta sektöründe, AB’nin öncelikli amacının “Tek Sigorta Piyasası” nı oluşturmak olduğu unutulmamalıdır.

Bu amacın son aşamadaki etkisinin “piyasada ekonomik etkinliği artırma” yönünde olduğu görülmektedir. Bunu da; şirketlerin AB genelinde rekabet edebilirliğini artırarak, sigorta-müşteri arasında güven duygusu oluşturup, müşterinin istediği teminatı istediği sigorta şirketinden almasını olanaklı kılıp aslında daha ucuz fiyatlarla etkin ürünlere ulaşmasını kolaylaştırarak sağlayabilecektir.

Ekonomi için sigorta sektörünün yeri önemli iken devletin sektör içinde denetleme ve sağlıklı istatistikler sunma işlevi söz konusudur. Sigorta Denetleme Kurulu’na yapılan denetim işlevinin sigorta şirketleri üzerinde; Teminat Denetimi, Mali Bünye Denetimi, Mevzuat Denetimi, Hasar Denetimi, Hayat Dalı İş ve İşlemlerinin Denetimi şeklinde mutlak bir denetim yapılmaktadır. İdari yönden yapılan denetimde; şirket faaliyetlerinin yürütülmesinde yönetimden kaynaklanan sorunların bulunup bulunmadığı, yönetim kadrosunun yeterli olup olmadığı, kanunda öngörülen nitelikleri taşıyıp taşımadığı incelenmektedir. Hukuki yönden; sigorta şirketlerince yapılan iş ve işlemlerin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olup olmadığı kontrol edilmektedir. Teknik yönden ise şirketlerin sağlıklı bir portföy yapısına sahip olup olmadığı, fiyatların teknik analizler sonucu belirlenip belirlenmediğine ve reasürans politikalarının rasyonelliğine bakılmaktadır. T.C. Hazine Müsteşarlığı’da sektörün istatistik değerlendirme görevini yerine getirmektedir (Taşbaşı, 2005:395).

3.2. TÜRKİYE VE AB ÜLKELERİNİN SİGORTA SEKTÖRÜ VE SEKTÖRÜN EKONOMİK ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

3.2.1. Sigorta Sektörlerinin Karşılaştırılması

3.2.1.1. Sektördeki Kuruluşların Karşılaştırılması

2006 yılı itibariyle Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 45 şirketin 44’ü sigorta şirketi, 1 tanesi reasürans şirkettir (bkz.Tablo 9). Sigorta şirketleri ağırlıklı olarak hayat dışı faaliyet göstermekte ve sayıları 24 iken hayat branşında faaliyet gösteren şirket sayısı 9 ve hayat/emeklilik branşında faaliyet gösteren 11 şirket mevcuttur.

En son 2005 yılı verileri elimizde mevcut olan Avrupa piyasasında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı yaklaşık 5300 civarındadır (bkz.Tablo 17). 2005 yılında, 2004 yılına göre sigorta şirketi sayısında %0,8 oranında bir azalma görülürken, 2003 yılından 2004 yılına geçişte ise %6,1 oranında artış yaşanmıştır.

2005 yılında Türkiye’de mevcut 55 sigorta şirketi; Avrupa piyasasında faaliyet gösteren 5300 sigorta şirketinin yaklaşık %1,04’üne karşılık gelmektedir. Sigorta şirketleri arasındaki bu farklılık faaliyet kollarında da kendini göstermektedir. Yapılan istatistikler sonucu Avrupa piyasasında özellikle hayat sigorta şirketleri yoğunluktadır. 2005 yılında birleşmeler ve devralmalar sonrasında görülen toplanmaların ilerleyen yıllarda hayat branşında tekrar büyüme trendine gireceğidir (TSRSB, 2007:16).

Avrupa’da, en büyük 10 ya da 15 sigorta şirketinin Pazar payları, sigorta piyasasındaki faaliyet paylarının bir göstergesi olmaktadır. Özellikle hayat branşında İngiltere, Almanya ve İspanya dışında diğer ülkelerde en büyük beş sigorta grubunun ciro bazında hesaplanan payları %50’nin üzerindedir. Hayat dışı sigorta piyasasında da İspanya ve Güney Kıbrıs dışındaki bütün piyasalarda ilk beş sigorta grubunun pazar payları %50’nin üzerindedir. Hayat dışı branşında, 2004 yılında en büyük on beş sigorta şirketinin Pazar payları %84 olarak hesaplanmıştır (TSRSB, 2007:17).

Aşağıda, Tablo 24’de Türkiye’de 2001 – 2005 yılları arasında ilk on şirketin prim üretimleri ile toplam prim üretimleri bulunmaktadır. Böylece belirtilen istatistiklerden şirketlerin ülke prim üretimindeki payına ulaşabildiğimiz gibi AB ile kıyaslama yapabileceğiz.

Tablo 24: Türkiye’de İlk On Şirket Prim Üretimi

Sigorta Şirketleri	2005 Yılı Prim Üretimi (YTL)	2004 Yılı Prim Üretimi (YTL)	2003 Yılı Prim Üretimi (YTL)	2002 Yılı Prim Üretimi (YTL)	2001 Yılı Prim Üretimi (YTL)
Anadolu Sig.	825.932.000	665.384.000	422.043.000	284.512.000	176.382.000
Axa Oyak	759.854.000	640.881.000	425.540.000	279.677.000	210.815.000
Koç Allianz	636.339.000	445.707.000	296.612.000	256.294.000	188.495.000
Ak Sigorta	516.417.000	411.811.000	350.139.000	262.445.000	144.823.000
Yapı Kredi	469.738.000	384.491.000	298.755.000	249.206.000	171.738.000
Gineş	446.804.000	361.599.000	276.208.000	201.661.000	129.577.000
İsviçre	418.325.000	363.023.000	233.301.000	152.021.000	104.675.000
Başak Sig.	374.677.000	376.860.000	225.293.000	159.618.000	105.462.000
Garanti Sig.	299.721.000	167.803.000	118.817.000	86.654.000	59.112.000
T.Genel Sig.	206.769.000	170.921.000	*145.556.000	*115.233.000	*72.770.000
İlk 10 Şirket Toplamı	4.954.576.000	3.988.480.000	2.792.264.000	2.047.321.000	1.363.849.000
HD’ş Genel Toplamı	6.574.422.000	5.561.847.000	4.055.573.000	3.032.172.000	2.043.512.000

*Ray Sigorta

Kaynak: TSRSB, (2001-2005) Yılı Faaliyet Raporu

2005 yılında, ilk on büyük şirketin hayat dışı toplam prim üretimi 4.954.576.000 YTL. ile genel toplam olan 6.574.422.000 YTL.’nin %75,36’sını oluşturmaktadır. Geriye kalan %24,64’lük prim üretimi ise yirmi iki hayat dışı sigorta şirketi tarafından gerçekleştirilmektedir. 2005 yılında en yüksek prim üretimini gerçekleştiren sigorta şirketi 825.932.000 YTL. ile ilk on şirketin prim üretiminde %16,67; genel prim üretimi içinde ise %12,56 pay almaktadır.

2004 yılını değerlendirdiğimizde; ilk on şirketin hayat dışı prim üretimi 3.988.480.000 YTL. ile genel toplam olan 5.561.847.000 YTL.’nin %71,71’ini oluşturmaktadır. Böylece 2005 yılında 2004 yılına göre %3,65 puan artışı görülmektedir.

2005 yılını değerlendirdiğimizde, AB’nde ilk beş şirket Hayat dışı branşı prim üretiminde %50’nin üzerinde pay alırken, Türkiye’de ki ilk beş şirket 3.208.280.000 YTL. prim üretimi ile yaklaşık %48,80 pay almaktadır. Türkiye’de 2004 yılında ilk beş şirketin payı %45,82 olup 2005 yılında %2,98’lik bir puan artışı gerçekleştirmiştir.

3.2.1.2. Sigorta Prim Hacminin Karşılaştırılması

Türk sigorta piyasası 1990 sonrasında prim üretimini önemli oranlarda artırarak faaliyetine devam etmiştir. Buna göre hayat dışı faaliyet alanında, 1990 yılında 2.211.100 YTL. olan primini, yaklaşık 802 kat artırarak 2000 yılında 1.774.577.979 YTL.'na çıkarmıştır. 2000 - 2006 arası dönemde ise 3 ila 5 kat arasında değişen prim artışları yaşanmıştır. Son olarak 2005 yılında %18,67 büyüme ile 2006 yılı prim üretimini 7.802.186.424 YTL. olarak gerçekleştirmiştir (bkz. Tablo 10). AB ülkeleri ise 1990 - 2000 yılları arasında, 200.000 – 250.000 Milyon Euro arasında bir prim üretimi gerçekleştirmiştir. 2000 - 2005 yılları arasında ki prim üretimi ise 300.000 Milyon Euro'nun üzerindedir (TSRSB, 2007:4). 300.000 Milyon Euro'ya göre ortalamanın 12.000 Milyon Euro olduğunu düşünürsek, AB ülkeleri başına hayat dışı faaliyet alanında prim üretimleri, Türkiye'nin oldukça üzerinde olduğunu göstermektedir.

Hayat branşında, 1990 yılında 451.860 YTL olan prim üretimi 721 kat artış ile 2000 yılında 326.193.427 YTL. olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılına gelindiğinde ise 2000 yılına göre yaklaşık 3,8 kat artış ile 1.242.011.000 YTL. prim üretilmiştir. Hayat ve hayat dışı branşlarda 2000 yılı sonrasında, 1990 sonrası döneme göre azalan oranda prim artışı olduğu sonucuna varabiliriz. AB ülkeleri, 1990 – 2000 yılları arasında 200.000 – 400.000 Milyon Euro arasında bir prim üretimi gerçekleştirmiştir. 2000 – 2005 yılları arasında ise aynı rakam 400.000 – 500.000 Milyon Euro arasında değerler almıştır (TSRSB, 2007:4). Aynı durum ile hayat branşı prim üretiminde de AB ülkeleri, Türkiye'nin çok üzerindedir.

2005 yılı toplam prim üretimi 7.816.433.000 YTL. ve bu prim üretiminin 1.242.011.000 YTL.'lik kısmı hayat dalı, 6.574.422.000 YTL.'lik kısmının ise hayat dışı branşlarda gerçekleştiği (Hazine, 2006, Basın Duyurusu) bilgisine göre ülkemizde hayat dışı faaliyetleri daha yaygındır. AB ülkelerinde ise, toplam prim üretimi 1.200.030 Milyon dolar ve bu prim üretiminin 734.447 Milyon dolar (Swiss RE-Sigma, 2006, s:29)'lik kısmı hayat dalı, 465.583 Milyon dolar (Swiss RE-Sigma, 2006:29)'lik kısmı ise hayat dışı branşlarda gerçekleştiği bilgisine göre AB ülkelerinde hayat faaliyetleri daha yaygındır.

Türkiye'nin 2003 yılında dünya piyasasında prim hacmi payını incelediğimizde; hayat dışında 2.630 Milyon dolar prim hacmi ile 1.274.895 Milyon dolar olan dünya prim hacminden %0,21, hayat branşında 686 Milyon dolar prim hacmi ile 1.672.300 dolar olan dünya prim hacminden %0,04 pay ve dünya toplam prim hacmi 2.947.195 Milyon dolar, Türkiye 3.316 Milyon dolar prim hacmi ile %0,11 pay almıştır. AB-25 ülkeleri ise; hayat dışında 398.144 Milyon dolar prim hacmi ile dünya piyasasından %31,23, hayat branşında 552.916 Milyon dolar ile dünya piyasasından %33,06 pay almışken toplamda 951.060 Milyon dolar prim hacmi ile %32,27 pay almıştır (TSRSB, Dünya sigorta Verileri). Buna göre AB-25 ülkeleri prim hacmi açısından, hem hayat hem de hayat dışı faaliyet alanında Türkiye'nin çok üstünde bir piyasa payına sahiptir.

Türkiye'de 2004 yılında toplam prim üretimi 4.619 Milyon dolar iken AB-25 ülkelerinin yaklaşık 1.116.000 Milyon dolar ile Türkiye'nin 241 katı olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında ise aynı rakamlar 5.713 Milyon dolar ve 1.200.030 Milyon dolar ile 210 katı olarak hesaplanmıştır (Swiss RE-Sigma, 2006:31).

Tablo 18'i incelediğimizde Türkiye'nin 2.630 Milyon dolar prim üretimi ile birinci sırada olan Almanya'nın ve ikinci sıradaki İngiltere'nin yaklaşık 36 kat, üçüncü sıradaki Fransa'nın 22 kat, dördüncü sıradaki İtalya'nın ise 15 kat aşığında iken son sırada yer alan Malta'nın yaklaşık 22 katıdır. Yine Litvanya'nın 13,5, Letonya'nın 13 ve Kıbrıs Rum yönetiminin 9 katı fazla prim üretimi gerçekleştirmiştir.

3.2.1.3. Sektörün İstihdam Yapısının Karşılaştırılması

Tablo 11'de yer alan bilgiler dahilinde, 31.12.2006 tarihi itibarıyla Türk sigorta şirketlerinde 13.550 kişi çalışmaktadır. 2006'da toplam nüfusun ise 73,7 Milyon olduğunu ve bu toplamın %49,1'i hizmetler sektöründe çalıştığını ve sayının 36.186.700'e denk geldiğini belirtmiştik. Bu sayı içinde ancak 13.550 kişi sigorta sektöründe istihdam edilmektedir.

Sektörün istihdam yapısını değerlendirirken belirtilen kişi sayısının (13.550) sadece sigorta şirketlerinde çalışan kadrolu ve sözleşmeli personel olduğu unutulmamalıdır.

Yani acentelerde çalışanlar, eksper olarak görev yapanlar, brokerlik yapanlar, aktüer ve denetim şirketlerinde çalışanları da eklediğimizde bu rakamın artacağı muhakkaktır.

Avrupa piyasasında istihdam edilenlerin 1.000.000 – 1.050.000 kişi aralığında olduğu Tablo 19’da yer almaktadır. Bununla beraber Avrupa’da yer alan sigorta şirketlerinin 1 Milyona yakın acente, broker ve finansal aracıya iş sağladığı, uzman, bilgisayar şirketi, önleme memuru vb.leri ile anlaşma yaptıklarını da not etmiştik.

Açılışan kişi sayısı itibariyle karşılaştırdığımızda ülkemiz, Avrupa ülkelerinin oldukça gerisindedir. Bununla beraber Türkiye’de en son şirket sayısını 45 olarak not etmiştik. Böylece sigorta şirketi başına yaklaşık 301 kişi düşmektedir. Avrupa piyasasında en son yaklaşık 5300 şirket olduğunu hatırladığımızda şirket başına yaklaşık 197 kişi düşmektedir. Bu açıdan Türk sigorta piyasası yalnızca sigorta şirketlerinde çalışan personel açısından, Avrupa piyasasına göre daha fazla kişi çalıştırmaktadır.

3.2.1.4. Prim Hacminin GSYİH İçindeki Payının Karşılaştırılması

Türk sigorta piyasasında hayat dışı sigorta prim hacminin GSYİH içindeki payı 1990 – 2006 yılları arasında (1994 ve 2001 yılları hariç) dışında sürekli artış göstermiştir. Bu yıllar arasında %0,56 ile %1,35 aralığında bir değer almış ve 2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre %2,02 olarak kayıtlara geçmiştir (bkz. Tablo 12).

AB sigorta piyasası için en son 2003 yılı verileri elimizde mevcuttur. Buna göre, GSYİH içinde sigorta prim hacmi en yüksek değeri 4,67 ile Hollanda’da ve en düşük değeri 1,07 ile Romanya’da almaktadır (bkz. Tablo 20).

2003 yılında Türkiye’de 359.762,90 Milyon YTL. GSYİH içinde, hayat dışı sigorta primi 4.055.573.000 YTL. ile yaklaşık %1,13 oranında yer almaktadır (bkz. Tablo 12). Almanya 93.891 Milyon dolar (bkz.Tablo 18) sigorta primi ile %3,82 oranında GSYİH’nda yer almaktadır. Buna göre Türkiye’de milli gelire olan katkı Almanya’nın 3,38 kat gerisindedir. İngiltere’nin Prim/GSYİH değeri %3,83 ile Türkiye’nin yaklaşık 3,39 katıdır. Fransa’nın Prim/GSYİH değeri %3,13 ile yine Türkiye’nin yaklaşık 2,77

katıdır. Türkiye Prim/GSYİH değerinde ancak Romanya ve Litvanya'nın önünde olabilmektedir.

AB ülkeleri içinde GSYİH'na en yüksek katkıyı %4,67 ile Hollanda ülkesi yapmaktadır. Bu oran Türkiye'nin yaklaşık 4,13 katı olup %4,95 ile AB üyesi olmayan İsviçre bu ülkenin önünde en yüksek katkıyı yapan ülke olmaktadır (bkz. Tablo 20).

Ekonomi değerlendirmeleri içinde sigorta sektörünün GSYİH'ya katkısı 23 ülkenin gerisinde kalan Türkiye'nin sadece iki ülkenin önünde kaldığı sonucuna vardık. Bununla birlikte Tablo 19 yardımıyla AB-25 ülkeleri ortalamasının %2,78 olduğunu hesapladığımızda Türkiye bu ortalamasının da altında kalmaktadır.

3.2.1.5. Kişi Başına Primin Karşılaştırılması

Tablo 7'de yer alan rakamlara göre 2004, 2005 ve 2006 yılında aylık ve yıllık TÜFE oranlarını hesaplayabiliriz. Buna göre 2004 yılı Aralık ayında yıllık enflasyon oranı %9,35; 2005 yılı Aralık ayında yıllık enflasyon oranı %7,72 ve 2006 yılı Aralık ayında yıllık enflasyon oranı %9,65 olarak hesaplanmaktadır. 2007 yılı Mart ayı yıllık enflasyon oranı ise %10,86'dır.

Tablo 8 yardımı ile ÜFE rakamlarını değerlendirdiğimizde, 2004 yılı Aralık ayı yıllık enflasyon oranı %15,35; 2005 yılı Aralık ayı yıllık enflasyon oranı %2,66 ve 2006 yılı Aralık ayı yıllık enflasyon oranı %11,58 olarak hesaplanmaktadır. 2007 yılı Mart ayı yıllık enflasyon oranı ise %10,92'dir.

AB-25 ekonomisini incelediğimizde enflasyonun 2000 yılı sonrasında beri %2 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:21). Bu orana göre Türkiye, AB ekonomisi enflasyon oranının; 2004 yılında 4,68 katı, 2005 yılında 3,86 katı ve 2006 yılında 4,83 katı olarak hesaplanmaktadır.

Maastricht Kriterlerinde enflasyon oranı için gösterilen kıstas, birliğe üye en düşük enflasyona sahip (en iyi performans gösteren) üç ülkenin yıllık enflasyon oranları ortalaması ile ilgili ülke enflasyon oranı arasındaki farkın 1,5 puanı geçmemesi

gerektiği idi. Buna göre, aday lke Türkiye'nin 2006 yılı için en iyi ülkeler olan Finlandiya-1,3, Polonya-1,4 ve İsveç-1,5 (Dilekli ve Eraslan, 2007, s:20)'in enflasyon oranı ortalaması 1,4'n 10,18 puan üzerindedir.

2006 yılı enflasyon rakamlarına göre aday lke Hırvatistan %3,2 ve Makedonya %2,5 (Dilekli ve Eraslan, 2007, s:20) ile AB-25 ortlamasına yakın bir değer alırken Türkiye'de %9,65 oranı ile ortalamanın üzerinde kalmıştır.

AB lkelerinden Almanya'da 2007 yılına kadar %2 oranının altında seyreden enflasyon 2007 yılında %2,2 seviyesine çıkması beklenmektedir. Bu beklentinin nedeni ise 2007 yılında artacak olan KDV oranlarıdır. Bu artış sonrasında 2008 yılında enflasyon oranının tekrar %1,2 seviyelerine inmesi beklentisinde mevcuttur (TİSK, 2006).

Avrupa sigorta piyasasında, kişi başına düşen prim miktarı "sigorta yoğunluğu" olarak ifade edilmekte ve sigorta sektörünün ekonomi içerisindeki gelişmesini yansıtılmaktadır (TSRSB, 2007, s:9). Bu istatistik, Türk ekonomisini AB-25 ekonomisi ile karşılaştırma olanağı vereceği gibi tek tek ülke bazında karşılaştırma olanağıda sağlayabileceğiz.

Kişi başına prim miktarları ülke enflasyonundan etkilenmiştir. Tablo 9'a baktığımızda enflasyon oranlarına göre prim artışları düşmektedir. Örneğin 2004 yılında direkt prim artışı %37,14 iken sabit fiyatlarla prim artışı %17,2 oranına düşmektedir. 2004 yılında TÜFE'nin %9,35 ve FE'nin ise %15,35 olduğunu hatırlayalım.

Türk sigorta piyasasında, 1990 öncesi ortalama %50'nin altında bir kişi başına prim artışı bu yıl sonrasında %100'n üzerinde artış sağladığı yılları yaşamıştır. Böylece 1990 yılında 0,0394 YTL. olan kişi başına prim 1995 yılında 1,0040 YTL., 2000 yılında 27,1712 YTL. ve 2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre 65,7194 YTL.'ye ulaşmıştır (bkz. Tablo 12). 1990 yılında toplam 0,0394 YTL. olan kişi başına primin, 0,00805 YTL.'si hayat dalı, 0,03135 YTL.'si hayat dışı olarak ayrılmıştır. 2006 yılına gelindiğinde ise ilk altı aylık rakamlarına göre toplam 65,7194 YTL. olan kişi başına primin 10,7556 YTL.si hayat dalı, 54,9638 YTL.'si hayat dışı primidir (bkz. Tablo

13). Prim üretiminde olduğu gibi kişi başına prim üretiminde de hayat dışı branşlar hayat branşına göre daha yüksektir.

Aynı rakamları dolar bazında incelediğimizde; 1990 yılında 12,7 dolar, 1995 yılında 21,9 dolar, 2000 yılında 43,6 dolar ve 2006 yılında 93 dolar kişi başına prim üretimi gerçekleşmiştir (bkz. Tablo 15).

En son 2003 yılı istatistikleri mevcut olan Avrupa piyasasını değerlendirdiğimizde, hayat dışı en yüksek kişi başına prim üretimini 1.482,70 dolar ile AB kurucu ülkelerinden Hollanda gerçekleştirmiştir. Bu ülkeyi 1.343,50 dolar ile İtalya ve İrlanda, 1.329 dolar ile Lüksemburg izlemektedir. AB dışından olan İsviçre ise bütün AB ülkelerinde önünde 2.193,30 dolar kişi başına prim üretimi gerçekleştirmiştir. Aynı yıl, Türkiye 37,3 dolar ile sadece Romanya'nın üzerinde bir kişi başına prim üretimi sağlamıştır (bkz. Tablo 21). Buda en yüksek prime sahip Hollanda'nın 36 kat gerisinde kaldığımızı göstermektedir.

AB-25'in, Kuzey Amerika'dan sonra kişi başına prim üretimi 798,40 dolar ile %31,23 dünya piyasa payına sahip olduğunu belirtmiştik. Böylece 37,3 dolar ile Türkiye kişi başına prim üretiminde AB-25 ortalamasının altında kalmıştır.

Son katılan on ülke içinde yer alan Letonya 86,4 dolar, Litvanya 56,7 dolar ve Bulgaristan 44 dolar ile Türkiye'ye en yakın prim üretimine sahip ülkeler olarak görülmektedir. Slovenya 557,80 dolar, Kıbrıs Rum 376,20 dolar ve Malta 306,3 dolar ise son katılan on ülkenin ilk üç sırasını almaktadır (bkz. Tablo 21).

AB ülkelerinden Romanya'nın üstünde bir üretim gerçekleştirmek bizim için yeterli olmayacaktır. Çünkü istatistikler, Türkiye'nin kişi başına prim üretiminde hem dünya hem AB-25 ülkeleri ortalamasının gerisinde kaldığını göstermektedir.

3.2.1.6. Karlılığın Karşılaştırılması

Hasar-prim oranı, sigorta sektöründe şirketlerin teknik karlılıklarını ölçmek için en iyi araçtır. Enflasyon rakamlarını incelediğimiz ve düşük enflasyon rakamlarına sahip

Avrupa ülkelerindeki sigorta şirketleri, hasar maliyetlerine büyük önem vermektedir. Avrupa sigorta şirketlerinin karlılık hedefleri, özkaynaklarının yüzde 10'unun üzerinde seyrederken, Türkiye'de sigorta şirketleri pazar payına odaklanmaktadır. Bu nedenle de hasar maliyetlerini kontrol edebilecek yeni sistemler geliştirmek yerine, periyodik prim artışını hedeflemeleri karlılıklarını olumsuz etkilemektedir (Capital, 28.08.2006).

Tablo 14'de Türk sigorta sektörünün branşları bazında teknik karlılıklarını inceledik. 2005 ve 2006 yılı ilk altı aylık rakamları yer alan sektörün 2005 yılını yüzde 95,5 hasar-prim oranı ve 207 Milyon YTL teknik zarar ile kapattığı belirtildi (Capital, 28.08.2006). Bu zararın sebebi olarak ise sektörün toplam üretiminde önemli bir paya sahip olan kasko branşından kaynaklandığı ifade edildi.

Son dönemlerde enflasyonun tek haneli rakamlara inmesi, ekonominin kısmen dalgasız bir seyir izlemesi ve yüksek büyüme oranlarının yanı sıra genç ve sigortalı olmayan bir nüfusun varlığı özellikle sigortalılık oranının yüksek ve nüfusun yaşlanmaya başladığı gelişmiş ve daha çok Avrupalı sigorta şirketlerini Türk sigorta sektörüne yöneltti. Bu gelişmiş sigorta piyasasına sahip ülkelerin gerek ürün çeşitliliği gerekse prim üretiminden çok karlılık oranını dikkate alarak çalışmaları orta ve uzun vadede rekabetin boyutunun değişmesine yol açacaktır. Bu kapsamda, AB uyum sürecinde olan Türk sigorta sektörünün yasal düzenlemelerinin tamamlanması sonrasında, ürün çeşitliliğinin artırılması ve prim üretiminden çok karlılığa dönük bir yapıya kavuşturulması hedeflerine odaklanması gerekmektedir (Sigortacı Gazetesi, 21.05.2007).

3.2.2. Sigorta Sektörlerinin Ekonomik Etkilerinin Karşılaştırılması

3.2.2.1. GSYİH

Türkiye'de 1990 yılında cari fiyatlarla 393.060.171 YTL. olan GSYİH değeri 2006 yılında gelindiğinde 576.322.230.865 YTL. olmuştur. 1990 yılında bir önceki yıla göre gelişme hızı %72.9 iken 2006 yılında aynı değer %18.3 olarak hesaplanmıştır. Böylece, cari fiyatlarla GSYİH değerinin 1990 – 2000 arasında gelişme hızı, ortalama

%78 olarak hesaplanmaktadır. 2001 – 2006 arası döneme baktığımızda aynı değer %30'a gerilemektedir (bkz. Tablo1).

GSYİH'ı Sabit (1987) fiyatlarla incelediğimizde, 1990 yılında 83.578.464 YTL. olan değer 2006 yılına gelindiğinde 155.732.493 YTL. olarak hesaplanmaktadır. 1990 yılında sabit fiyatlarla gelişme hızı %9.3 iken 2006 yılında aynı değer %6.1 olarak istatistiklerde yerini almıştır. Böylece, sabit fiyatlarla GSYİH değeri 1990 – 2000 arasında gelişme hızı, ortalama %9.29'dur. 2001 – 2006 arası dönemde aynı değer % 4.77'ye gerilemektedir. 1990 – 2006 arasında, 1994 yılında -%5.5, 1999 yılında -%4.7 ve 2001 yılında -%7.5 oranında sabit fiyatlarla GSYİH, negatif gelişme hızı göstermiştir (TUIK, Ulusal Göstergeler, Üretim Yöntemiyle GSYİH).

Bütün bu istatistikler sonunda Türkiye'de kriz yılları dışında pozitif bir büyümenin olduğu görülmektedir. 2001 yılındaki -%7.5 olan gelişme hızı, 2002 yılından itibaren kesintisiz bir büyüme süreci ile %7.9, 2003 yılında %5.8, 2004 yılında %8.9, 2005 yılında %7.4 ve 2006 yılında %6.1 oranında büyüme gerçekleşmiştir (TUIK, Ulusal Göstergeler, Üretim Yöntemiyle GSYİH).

AB-25 ülkelerinin cari fiyatlarla GSYİH rakamlarını; 2002 – 2006 arasında gerçekleşmiş, 2007 ve 2008 yılları için ise beklentiler oluşturmaktadır. Buna göre 2002 yılında 9.816,5 Milyar Euro olan GSYİH değeri, 2005 yılında 10.847 Milyar Euro ve 2006 yılında 11.373,6 Milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. AB-25 ekonomisinin, 2003 yılında gelişme hızı oranı %1.58, 2004 yılında %4.79, 2005 yılında %3.80 ve 2006 yılında %4.85'dir. 2007 yılında %4.55 ve 2008 yılında %4.43 gelişme hızı beklentisi vardır. Sabit fiyat rakamlarına göre 2004 yılında %2.4 ve 2005 yılında %1.7 ve 2006 yılında %2.8 oranında büyüme gerçekleşmiştir. Aynı rakamın 2007-2008 yıllarında ise %2.4 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:4).

AB ekonomisinde 2005 sonrası 2006 yılındaki iyileşmenin altında iç talepte görülen canlanma yatmaktadır. İç talepteki artış ithalatı artırmış fakat dünya ekonomisindeki büyümeye paralel olarak ihracatın, ithalattan daha hızlı artması ile dış ticarete görülen iyileşme ile büyümeyi olumlu etkilediği belirtilmektedir. Büyümenin, 2007 ve 2008

yıllarında yavaşlayacağı fakat yine bu yıllar için beklenen iç talebin artışı ile olumlu etkileyeceği beklentisi vardır. İç talep bileşenleri içinde inşaat yatırımlarında artış hızlı olacakken, özel tüketimin daha yavaş artacağı beklenmektedir (Dilekli ve Eraslan, 2007:5).

Türkiye'nin 2002 yılında cari fiyatlarla GSYİH değeri 192,8 Milyar Euro'dur (Dilekli ve Eraslan, 2007:6). AB-25 ekonomisinin 9.816,5 Milyar Euro ile ülke ortalaması 392,66 Milyar Euro olarak hesaplanmaktadır. Böylece 2002 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri, AB ülkesi başına düşen rakamın %49,10'unu karşılamaktadır. 2003 yılında Türkiye'nin GSYİH'sı 212,3 Milyar Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:6), AB ülke ortalaması olan 398,86 Milyar Euro'nun %53.25'ini karşılamaktadır. 2004 yılında 242,3 Milyar Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:6) ile %57.97, 2005 yılında 290,5 Milyar Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:6) ile % 66.95 ve 2006 yılında 309,8 Milyar Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:6) ile % 68.10'unu karşılamıştır. Bu hesaplamalar ile 2002 – 2006 yılları arasında Türkiye'nin GSYİH değerleri, AB-25 ülkeleri başına düşen ortalama değerlerini, artan oranda karşılayarak 2006 yılında %68.10'una ulaşmıştır. Tablo 1'e baktığımızda; Türkiye'nin GSYİH'sı bir önceki yıla göre artış oranı AB-25 ülkelerinin bir önceki yıla göre artış oranının üzerinde kalmaktadır.

Durumu AB üyesi ülkeler bazında Tablo 25'e göre inceleyebiliriz. 2002 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri; Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika, İsveç, Avusturya, Polonya ülkelerinin gerisinde kalırken Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Lüksemburg, Slovenya, Bulgaristan, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Estonya, Malta ülkelerinin üzerinde kalmıştır.

Tablo 25: Cari Fiyatlarla GSYİH (Milyar Euro)

Ülkeler	2002	2003	2004	2005	2006
Almanya	2.143,20	2.161,50	2.207,20	2.241,00	2.308,00
İngiltere	1.667,80	1.604,50	1.733,60	1.792,00	1.890,60
Fransa	1.548,60	1.594,80	1.659,00	1.710,00	1.781,10
İtalya	1.295,20	1.335,40	1.388,90	1.417,20	1.473,10
İspanya	729,20	782,50	840,10	905,50	976,50
Hollanda	465,20	476,90	489,90	505,60	529,20
Belçika	267,70	274,70	289,50	298,50	313,00
İsveç	258,90	269,50	281,10	287,70	299,20
Avusturya	220,80	226,20	235,80	245,10	256,50
Polonya	209,40	191,40	204,00	243,80	269,80
Danimarka	184,70	188,50	197,20	208,50	221,40
Yunanistan	143,50	155,50	168,40	181,10	194,80
İrlanda	129,00	138,90	147,60	161,20	173,80
Finlandiya	144,00	145,90	151,90	157,40	167,40
Portekiz	135,40	137,50	143,50	147,80	152,90
Çek Cumhuriyeti	80,00	80,90	87,20	99,70	109,70
Macaristan	70,80	74,70	82,30	88,80	92,80
Romanya	48,40	52,60	60,80	79,30	90,10
Slovakya	26,00	29,20	33,90	38,10	42,90
Hırvatistan	24,40	26,20	28,40	30,90	33,20
Lüksemburg	24,10	25,60	27,00	29,40	32,30
Slovenya	23,70	24,90	26,20	27,60	29,40
Bulgaristan	16,60	17,70	19,60	21,40	24,30
Litvanya	15,00	16,50	18,10	20,60	23,30
GKRY	11,20	11,80	12,70	13,60	14,30
Letonya	9,90	10,00	11,20	12,80	15,30
Estonya	7,80	8,50	9,40	11,10	12,80
Malta	4,40	4,40	4,40	4,60	4,80
Türkiye	192,80	212,30	242,30	290,50	309,80

Kaynak: Dilekli ve Eraslan, 2007:6

2003 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri; Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika, İsveç, Avusturya ülkelerinin gerisinde kalırken Polonya, Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Lüksemburg, Slovenya, Bulgaristan, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Estonya, Malta ülkelerinin üzerinde kalmıştır.

2004 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri; Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika, İsveç ülkelerinin gerisinde kalırken Avusturya, Polonya, Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Lüksemburg, Slovenya, Bulgaristan, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Estonya, Malta ülkelerinin üzerinde kalmıştır.

2005 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri; Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika ülkelerinin gerisinde kalırken, İsveç, Avusturya, Polonya, Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Lüksemburg, Slovenya, Bulgaristan, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Estonya, Malta ülkelerinin üzerinde kalmıştır.

2006 yılında Türkiye'nin GSYİH değeri; Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika ülkelerinin gerisinde kalırken, İsveç, Avusturya, Polonya, Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Lüksemburg, Slovenya, Bulgaristan, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Estonya, Malta ülkelerinin üzerinde kalmıştır.

Sonuçta, Türkiye'nin 2006 yılında ki GSYİH değeri önceki yıllara göre sürekli bir artış ivmesi yakalamıştır. 2002 – 2006 yılları arasında gerçekleşen GSYİH değerleri aynı yıllar arasında AB-25 ekonomisi ortalamasının gerisinde kalmış olsa da, bir önceki yıla göre gelişme hızı üzerinde bir seyir izlemiştir. GSYİH değeri, 2003 yılında Polonya'nın, 2004 yılında Avusturya'nın ve 2005 yılında İsveç'in önüne geçerek 2006 yılı sıralamasında sekizinci büyük GSYİH değerini gerçekleştirmiştir (bkz. Tablo 25).

2. Bölüm'de, Ekonomik etkileri başlığı altında Türk sigorta piyasasının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya etkilerini Tablo 1 ve 10 yardımıyla incelemiştik. Buna göre, Türkiye'nin 2006 yılı GSYİH değeri 576.322,23 Milyon YTL., Hayat dışı prim üretimi 7.802.186.424 YTL. iken prim GSYİH'nın %1,36'sına karşılık gelmektedir.

Bu oran sigorta sektörünün ekonomiye katkısının çok düşük kaldığını göstermektedir. Bununla birlikte, 2006 yılında bir önceki yıla göre GSYİH değerinde %18,29 hayat

dışı prim üretiminde ise %18,67 artış sağlanmıştır. Yani, Türkiye’de 2006 yılında hayat dışı olarak ekonomik büyümenin önünde bir sektör büyümesi gerçekleşmiştir. Bu durum sektör için olumlu bir gelişmedir.

Karşılaştırma yapabilmemiz için 2005 yılına da değinmemiz gerekmektedir. Buna göre 2005 yılında GSYİH değeri %13,17 ve hayat dışı prim üretiminde ise %18,21 artış sağlanmıştır. 2005 yılında da ekonomik büyümenin üzerinde bir sektör büyümesi gerçekleşmiştir.

AB ekonomisinin 2005 yılında GSYİH değeri %2,1; hayat dışı prim üretimi %0,5 ve hayat prim üretiminde ise %8,0 artış sağlamıştır (Swiss RE-Sigma, 2006:38). Yani Avrupa, hayat prim üretiminde ekonomik büyümenin yaklaşık 3,81 katı üzerinde bir büyüme yaşarken hayat dışı prim üretimi ise ekonomik büyümenin 4,2 kat gerisinde kalmıştır.

Türkiye’de hayat dışı sigorta prim üretiminin ekonomik büyümeye katkısı hayat sigortalarına göre daha fazla ve bazende üzerinde bir artış yakalarken, Avrupa Birliği ekonomisinde tam tersi bir durum ile hayat prim üretiminin ekonomik büyümeye katkısı hayat dışından fazla ve oldukça üzerinde bir artış göstermektedir. Bu bize, Avrupa piyasasında hayat prim üretiminin daha etkili olduğunu gösterirken aynı durum Türkiye piyasasında ise hayat dışı prim üretimi olarak yer almaktadır.

3.2.2.2. Dış Ticaret

Tablo 2’de Türkiye’de son üç yılda gerçekleşen ihracat ve ithalat değerlerinin dolar bazında değerleri görülmektedir. Buna göre 2004 yılında, ihracat 63.167.153.000 dolar ve ithalat 97.539.766.000 dolar olarak gerçekleşmiş ve dış ticaret dengesi - 34.372.613.000 dolar ile açık vermiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise %64.8 olarak hesaplanmıştır. 2005 yılında ihracat % 16.32 artış ile 73.476.408.000 dolar olarak gerçekleşirken, ithalat % 19.72 artış ile 116.774.151.000 dolar olarak gerçekleşmiş ve dış ticaret -43.090.243.000 dolar açık vermiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 63 ile 2004 yılına göre gerilemiştir. 2006 yılında ihracat % 16.1 artış ile 85.309.337.000 dolar ve ithalat %17.7 artış ile 137.449.038.000 dolar olarak

gerçekleşmiş ve dış ticaret -52.139.701.000 dolar açık vermiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise %62'ye gerilemiştir.

Son üç yıl için belirtilen rakamlara göre, ihracattaki artış, ithalatın gerisinde kalmış ve dış ticaret dengesi açık vermiştir. 2004 yılında GSYİH 300.578.000.000 dolar (TUIK, Ulusal Göstergeler, Üretim Yöntemiyle GSYİH) olarak gerçekleşmiştir. Bu rakama göre 2004 yılında dış ticaret açığı GSYİH'nin % 11.44'ü civarındadır. 2005 yılında ise dış ticaret açığı, GSYİH değeri olan 361.470.000.000 dolar (TUIK, Ulusal Göstergeler, Üretim Yöntemiyle GSYİH)'ın %11.92'si civarında olduğu hesaplanmıştır. 2006 yılına gelindiğinde ise dış ticaret açığı, 400.046.000.000 dolar olan GSYİH'nin %13.03'ü olarak gerçekleşmiştir.

Dış ticaret açığı cari işlemler dengesini de olumsuz etkilemiştir. Buna göre 2003 yılında cari işlemler açığı GSYİH'nin %4.1'i, 2004 yılında %6.2'si ve 2005 yılında %6.7'si civarında gerçekleşmiştir (Dilekli ve Eraslan, 2007, s:16). Yani dış ticaret açığı GSYİH'nin belirtilen yıllarda artarak daha fazla oranına karşılık geldiğini göstermektedir.

Tablo 3'e göre AB-25 ülkelerinde 2004 yılında 2003 yılına göre ihracat %7.1 ve ithalat %7.2 artmış ve dış ticaret dengesi açık vermiştir. 2005 yılında ise aynı rakamlar %5.2 ve %5.7 ile dış ticaret açık vermiştir. 2006 yılında ise ihracat %9.7 artarken ithalat %9.3 artmış fakat yinede cari açık GSYİH'nin %1'i (Dilekli ve Eraslan, 2007:16) seviyesinde gerçekleşmiştir.

AB-25 ülkelerinde 2003 yılında, cari işlemler açığı GSYİH'nin %0.0 olarak karşılarken, 2004 yılında %0.1'i ve 2005 yılında %0.8'i civarında gerçekleşmiştir (Dilekli ve Eraslan, 2007, s:6). Cari işlemler açığının GSYİH'nin yüzdesi değerlerini karşılaştırdığımızda Türkiye'deki oranların ve dolayısıyla da cari işlemler açığının daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

AB'nin sigortacılık kapsamında oluşturmaya çalıştığı tek pazarın gelişiminde ticaret aşaması etkili olmaktadır. Bu kapsamda çeşitli yasal düzenlemelerin yanında üye ya da

üyelik aşamasındaki ülkelere bazı direktifler mevcuttur. Yine de ortda olan bir sonuç vardır ki; henüz AB kapsamında fiili anlamda Tek Pazar oluşmamıştır (Atalay, 2004:62).

Ülkemizde sigortacılık hizmetlerinin dış ticaret üzerindeki etkileri, ödemeler dengesinin görünmeyen kalemleri içinde yer almaktadır. Türkiye'nin son üç yılına baktığımızda, ithalat ihracattan fazla artmış ve ülkemiz dış ticaret açığı vermiştir (bkz Tablo 2).

Sigortacılık sektörü açısından, özellikle nakliyat branşında şirketlerin satış sözleşmelerine bağlı istedikleri poliçeler, ticaretin sektör üzerindeki etkisinin ölçülmesinde yardımcı olabilecektir. Yani, malların sigortalı ihracatı veya sigortasız ithalatı, nakliyat primini ve dolayısıyla toplam primi etkileyerek artıracaktır.

2006 yılı TCMB, Ödemeler dengesi İstatistiklerini incelerken, sigortalı gelen malların sigortasız gelen mallardan daha fazla olduğunu ve bu durumun ülkemiz için prim kaybı olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşmıştı. Yani, ihracat yapan firmalar, satış sözleşmelerini daha çok FOB olarak gerçekleştirmişlerdir.

2002 yılı, nakliyat branşında bir önceki yıla göre prim artışı %49,06 iken bu oran 2003 yılında %23,34'e inmiş; 2004 yılında %33,38'e çıkmış fakat 2005 yılında önemli bir düşüş ile %8,20'ye gerilemiş ve son olarak 2006 yılında %19,14 oranında gerçekleşmiştir (TSRSB, 2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, Konsolide Tabloları ve Neticeleri Özet Raporu).

Bu istatistikler, Türk ekonomisinde son yıllarda görülen dış ticaret açığı ile nakliyat branşı prim artışlarında düşüş ile benzemektedir. Bir yandan dış ticaret açığı sigorta sektörüne yansiyarak malların sigortasız ihracının yoğunluk kazanmasına sebep olurken diğer yandan dış ticarete görülen sigorta primi kaybı da ödemeler bilançosuna açık olarak yansımaktadır (Yolcu, 2007). Bu kapsamda, cari açığın GSYİH'ya oranının %6,4'e ulaşmış olması durumun önemini ifade edebilecektir (bkz 2.1.2.2).

AB dış ticaret verilerini 2.2.2.2. başlıkta incelerken 2004 ve 2005 yıllarında ihracatın ithalatın gerisinde kaldığını, fakat 2005 yılında Euro'dameydana gelen değer kaybının ileriki yılları olumlu etkileyerek bu durumu tersine çevirerek ihracatı artırabileceğini incelemiştik. AB ekonomisi, Türk ekonomisi gibi son yıllarda dış ticaret açığı vermiş olmasına rağmen, bu açığın GSYİH'ya oranı Türkiye'de artarken AB ekonomisinde gerileyerek %0,8'e kadar inmiştir (bkz 2.2.2.2).

Diğer bir açıdan abktığımızda, Türk sigorta piyasasında Avrupalı Allianz, Axa, Aviva ve Generali sigorta şirketleri faaliyet gösterirken, Avrupa piyasasında reasürans şirketimiz faaliyet göstermektedir. Böylece, hizmetlerin serbest dolaşımı ve yerleşme hakkı çerçevesinde AB, Türk sigorta piyasasının önünde yer almıştır. Aslında Avrupa sigortacılık piyasasında sınırötesi faaliyetlerini, şubeleşme ve hizmet sunumu sebestisinden çok tali şirket kurma, satın alma yoluyla gerçekleştirmektedir. 2003 yılında tali şirketleri aracılığıyla üye devletlerde büyük piyasa paylarıyla faaliyet gösteren şirketlerin AB sigorta sektöründeki payı %37 iken; Türk şirketlerinin yurtdışı prim gelirlerini, yurtiçi prim gelirlerinin binde 32'si kadardır (Atalay, 2004:64).

3.2.2.3. Nüfus ve İstihdam

Türkiye 2004 yılı itibariyle, 70 milyon 551 bin kişiyle AB'nin Almanya'dan sonra en fazla nüfusa sahip ikinci ülkesi konumundadır. Türkiye'yi Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya ülkeleri izlemektedir. Ülkemiz, 1 Mayıs 2004 tarihinde Birliğe tam üye olan 10 yeni üyenin toplam nüfusuna yakın bir nüfusa sahiptir. Türkiye'de 2004 yılı itibariyle toplam 45 milyon 624 bin kişi çalışma çağında bulunmaktadır ve yine Almanya'dan sonra ikinci sıradadır (TİSK, 2006).

2004 yılında ülkemizde toplam istihdamın %34'ü tarım kesimindedir. Aynı yıl itibariyle AB- 15'te bu oran %3,7 seviyesindedir. Oran, Belçika'da %1,7'ye, İngiltere ve Lüksemburg'da %1,3'e kadar düşmekte iken en yüksek %18 ile Polonya'da bulunmaktadır. Yine 2004 yılında sanayi sektöründe istihdam edilen işgücünün toplam istihdam içindeki payı Türkiye'de %23 ile AB 15 ortalaması olan %27'ye yaklaşmaktadır. Hizmetler sektörünü incelediğimizde 2004 yılı itibariyle Türkiye'de istihdam %43, AB- 15'te ise %69,3 seviyesindedir. Hizmetler sektöründe en düşük

oran ülkemize ait olurken en yüksek oran %76,6 ile Hollanda ülkesinde ve onu %76,4 ile İngiltere izlemektedir (TİSK, 2006).

2004 yılında AB 25'te %63,3 istihdam oranı ile 200.491.000 kişi, Türkiye'de %46,1 istihdam oranı ile 21.563.000 kişi istihdam edilmiştir. Çek Cumhuriyeti, Almanya, Slovenya, İrlanda, Finlandiya, Portekiz, Avusturya, Kıbrıs Rum Kesimi, İngiltere, İsveç, Hollanda ve Danimarka ülkelerinde istihdam oranı, AB-25 istihdam oranı ortalaması olan %63,3'ün üzerinde kalmıştır. Avrupa'da toplam nüfus ve çalışma çağındaki nüfus açısından ikinci sırada bulunan ülkemizin erkek istihdamında buna uygun bir konumda yer aldığı, ancak kadın istihdamının AB ölçülerinde çok yetersiz olması nedeniyle toplam istihdamda beşinci sıraya indiği tespit edilmiştir (TİSK, 2006).

2006 yılı itibariyle Türkiye'de 22.300.000 kişi istihdam edilmiştir. İstihdam edilenlerin %49,1'i yani 10.949.300 kişisi hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Sigorta sektöründe çalışan 13.550 kişi, hizmetler sektörü istihdamının %0,12375'ini oluştururken toplam nüfusun ise yalnızca %0,0184'ünü oluşturmaktadır. Yani sigorta sektöründe istihdam edilen kişi sayısı hem hizmetler sektörü içinde hem de toplam nüfus içinde çok az bir payı almaktadır. Ayrıca 2004'den 2006 yılına kadar istihdam edilenlerin sayısında yaklaşık %3,42'lik bir artış sağlanmıştır.

2004 sonrasında AB ülkelerinde istihdam edilenlerin sektörel dağılımında Türkiye'de olduğu en yüksek payı hizmetler sektörü almaktadır. Birliğe en son katılan on ülkeden sonra sigorta sektöründe istihdam edilenlerin sayısı 946.000 olarak ifade edilmekteydi. Toplam istihdamın 200.491.000 kişi olduğu düşünüldüğünde, sektörün payı yaklaşık %0,47 olarak hesaplanmaktadır. Yani AB ülkelerinde sigorta sektöründe istihdam edilen kişi sayısı Türkiye'de en son istihdam edilen kişi sayısının yaklaşık 70 katı iken, toplam istihdam içindeki payı da yaklaşık 3,8 katıdır.

Toplam istihdam içinde sigorta sektörü istihdam oranı en sağlıklı karşılaştırmayı yapmamıza olanak sağlayabilecektir. Bununla birlikte AB ülkelerinde şirket sayısının ülkemiz şirket sayısının çok üstünde olduğu gibi sigorta şirketi dışında acente, broker,

aktüer vs. sigortacılıkla ilgili kuruluşların sayısında daha yüksek olduğu unutulmamalıdır.

2005 yılı itibariyle AB sigorta sektörü istihdamı 1 Milyon üzerinde gerçekleşmiş ve bu toplam istihdamın yaklaşık %0,50'sini karşılamıştır. Bizde ancak 2006 yılı itibariye aynı oran %0,12375 olarak gerçekleşmiştir. On ülkenin katılımdan sonra sektör istihdamında önemli bir artış görülmedi halde toplam istihdam içinde sigorta sektörünün payı Türkiye'nin yaklaşık 4 katı olarak hesaplanmıştır.

AB ülkelerinden en yüksek istihdamı 225.000 kişi ile Almanya gerçekleştirmiş ve bu rakam Türkiye'nin yaklaşık 17 katıdır. 3.2.1.3. Nüfus ve İstihdam konusu incelenirken Türkiye'nin Almanya'dan sonra en yüksek nüfusa sahip ikinci ülke olduğunu belirtmiştik. Birbirine yakın iki nüfus arasında Almanya sigorta sektöründe daha fazla kişiye iş sağlarken ülkemizin bu konuda geride kalması sektörün istihdama katkısının değerlendirilmesinde önemli olabilecektir.

3.2.2.4. Kişi Başına Milli Gelir

Tablo 5'e göre Türkiye'de 2004 yılında cari fiyatlarla kişi başına GSYİH 5.996 YTL., 2005 yılında 6.760 YTL. ve 2006 yılında 777.897 YTL. olarak görülmektedir. Sabit (1987) fiyatlarla kişi başına GSYİH değerleri ise sırasıyla; 1.904 YTL., 2.036 YTL. ve 2.134 YTL.(TUIK, Ulusal Hesaplar)'dir. Aynı yıllar için GSYİH'nın dolar bazında karşılığı cari fiyatlarla sırasıyla 4.187 dolar, 5.016 dolar ve 5.482 dolar (TUIK, Ulusal Hesaplar) olarak hesaplanırken, satın alma gücü paritesine göre 6.100 Euro, 6.500 Euro ve 6.900 Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:29)'ya karşılık gelmektedir.

2006 yılında AB-25'in satın alma gücü paritesine göre kişi başına GSYİH değeri 24.500 Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007, s:29) ile Türkiye'nin aynı yıldaki değerinin yaklaşık 3,56 katıdır. Lüksemburg, Türkiye'nin 9,13 katı olan 63.000 Euro (Dilekli ve Eraslan, 2007:27) ile en yüksek kişi başına GSYİH değerine sahiptir. Bu ülkeyi 34.100 Euro ile İrlanda, 30.900 Euro ile Hollanda, 30.200 Euro ile Avusturya ve 30.000 Euro ile Danimarka ülkeleri izlemektedir.

Türkiye ile AB kapsamında kişi başına düşen milli gelirin en yüksek olduğu Lüksemburg arasında 9 katlık farkın en önemli nedeni olarak nüfus sayıları gösterilmektedir. 2006 yılında Türkiye'nin nüfusu 72.974.000 iken Lüksemburg'da bu rakam 461.113 (TİSK, 2006) olarak gösterilmektedir.

2006 yılında satın alma gücü paritesine göre, İspanya (24.000 Euro), Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (21.700 Euro), Yunanistan (20.800 Euro), Slovenya (20.500 Euro), Çek Cumhuriyeti (18.700 Euro), Portekiz ve Malta (17.100 Euro), Macaristan (15.600 Euro), Estonya (15.900 Euro), Slovakya (14.600 Euro), Litvanya (13.500 Euro), Letonya (12.800 Euro), Polonya (12.500 Euro), Hırvatistan (12.000 Euro), Romanya (8.800 Euro) ve Bulgaristan (8.400 Euro) ülkeleri 24.500 Euro olan AB-25 ortalamasının altında kalmıştır (Dilekli ve Eraslan, 2007:29).

Türkiye'nin Almanya'dan sonra en yüksek nüfusa sahip olduğunu belirtmiştik. 2006 yılı için Almanya 27.500 Euro ile AB-25 ortalamasının üzerinde kalırken Türkiye 6.900 Euro ile en son sırada yer almıştır (Dilekli ve Eraslan, 2007:29). Böylece, kişi başına GSYİH istatistiklerine göre aday ülke Türkiye'nin, AB-25 ülkelerinin ortalamasının oldukça gerisinde olduğu görülmektedir.

Türkiye'de 2006 yılında kişi başına GSYİH 7.897 YTL.'dir. 2006 yılının ilk altı aylık rakamlarının bir önceki yılın ilk altı aylık rakamlarına göre artış YTL. bazında %23,49 iken dolar bazında ise %20,85 olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına YTL. prim artışı dolardan daha fazla olduğu gibi aynı zamanda milli gelirinde üzerinde gerçekleşmiştir. Yani ülkemizde sigorta yaptırma talebi, gelir artışından daha fazla olmuştur.

AB ekonomisi içinde 2005 yılı satın alma gücü paritesine göre kişi başına gelir 23.500 Euro ve kişi başına prim hacmi ise 1.698 Euro olarak gerçekleşmiştir. Ortalama değerlendirmesine göre AB-25 ülkelerinde gelir artışı, prim artışının üzerinde kalmıştır. Fakat bu durum AB'nin bütün ülkelerinde aynı şekilde yaşanmamıştır. Örneğin Lüksemburg'da 25.000 Euro ile gelirinden daha fazla bir prim üretimi söz konusu iken, Romanya 41 Euro prim ile ortalamanın oldukça altında kalmıştır.

Türkiye’de belirtilen yıl itibariyle, gelirinden daha fazla prim artışı sağlanırken, AB’nin her ülkesinde aynı durum yaşanmamıştır. Bu durum ülkemiz için olumlu bir gelişme iken AB ortlaması ile karşılaştığımızda gelir ve prim olarak ortlamamızın altında kaldığımız unutulmamalıdır.

Dünya piyasası kapsamında konuyu değerlendirdiğimizde, 2003 yılında toplam prim hacminde AB-25 ülkelerinin kişi başına primi 1.999,80 dolar ile 470,20 dolar olan dünya kişi başına priminin 4,25 katıdır. Türkiye ise aynı yıl 47 dolar kişi başına prim üretimi ile dünya kişi başına prim üretiminin 10 kat, AB-25 ülkelerinin kişi başına priminin ise 42,55 kat gerisinde kalmıştır (TSRSB, İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri).

3.2.2.5. Yatırımlar

Yüksek miktardaki fonların toplandığı sektörlerden biri de sigorta sektörüdür. Sigorta şirketlerinin net teknik karlarından temettü ve kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan fonlar; banka, hisse senedi, tahvil ve gayri menkul gibi yatırım alanlarına yönlendirilmektedir.

Tablo 26: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Yatırımları (000 YTL.)

	2001	2002	2003	2004	2005
A. MENKUL DEĞERLER	2.151.688	2.949.470	4.382.299	5.689.179	6.197.955
Hazine Bonosu	618.119	1.239.978	974.719	889.862	444.209
Devlet Tahvili	1.103.157	1.488.393	3.060.158	4.370.454	4.688.305
Yatırım Fonu	131.528	56.453	94.338	103.644	166.186
Özel Sektör Bonoları					2.245
Repo					57.014
Hisse Senedi	187.352	16.524	26.647	57.525	212.929
Diğer	111.532	148.122	226.437	267.694	627.281
Fin Var. Değ Düşüş Karş.					-213
B. GAYRİ MENKULLER	250.067	381.791	491.053	484.518	445.558
C. VADELİ BANKA MEVDUATI	473.291	508.745	439.622	468.406	1.470.870
D. İŞTİRAKLER	208.241	342.931	458.074	617.692	2.168.859
E. İKRAZLAR	19.618	26.048	64.388	73.122	66.733
GENEL TOPLAM	3.102.905	4.208.985	5.835.436	7.332.917	10.349.975

Kaynak: TSRSB, 2005 Yılı Faaliyet Raporu

Sigorta şirketlerinin en önemli fonksiyonlarından biri oluşturulan fonların çeşitli yatırım kanallarıyla ekonomiye aktarılması iken Tablo 26, 2001 – 2005 yılları arasında bu fonların hangi yatırım alanlarında değerlendirdiğini göstermektedir. Buna göre 2005 yılında bir önceki yıla göre yatırımlar %41,14 oranında artarak 10.349.975.000 YTL.'ye çıkmıştır.

2005 yılında, hayat dışı toplam yatırım gelirleri içinde alım satım amaçlı finansal varlıklardan elde edilen gelirler en yüksek paya sahiptir. Esas faaliyetlerinden alacaklar ise sigorta şirketlerinin asıl gelir kaynaklarıdır (bkz. Tablo 16).

AB ülkelerinin yatırım kararlarını ise verilen direktifler oluşturmaktadır. Buna rağmen yatırım yapılabilecek ana aktifler bono, hisse senedi ve gayrimenkul olup, ülkemiz ile benzerlik göstermektedir.

Türkiye'de sigorta şirketlerinin 31.12.2006 tarihi itibarıyla, yatırım gelirleri 571.180.876 YTL.(TSRSB, 2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, Konsolide Tabloları ve Neticeleri Özet Raporu) ile 2004 yılına göre %13,85 artış sağlanmıştır. Bunun 311.091.124 YTL.'ni finansal yatırımlardan elde edilen gelirler toplam gelirin %54,46'sını oluşturmaktadır. Hayat ve emeklilik şirketlerinin yatırım gelirleri ise 196.520.211 YTL. (TSRSB, 2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, Konsolide Tabloları ve Neticeleri Özet Raporu) ile toplam gelirin %25,60'ını oluşturmaktadır. Yani hayat dışı yatırımlarından elde edilen gelir toplam gelirin %74,40 gibi önemli bir kısmını karşılamaktadır.

AB ülkelerinde 2005 yılında toplam yatırımların bir önceki yıla göre artışının %8,3 olduğunu belirtmiştik (bkz 2.2.2.5). Böylece aynı yıl için ülkemizde yapılan yatırımlar ile elde edilen gelirlerde artış daha yüksek olmuştur. Bununla birlikte AB içinde hayat yatırımları toplam yatırımların %81'ini karşılarken ülkemizde ise hayat dışı yatırımları ve elde edilen gelirleri %74,40 oranı ile temsil edilmektedir. Bununla birlikte ülkemizde prim/GSYİH değerlerinin %1,35 civarlarında olduğunu incelemiştik. Toplanan yıllık primler ekonomi içinde çok küçük kalmakta ve bu durum fon yaratma gücünü zayıflatmaktadır.

3.3. AB'ne Uyum Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar

AB'ne uyum sürecinde öncelikli sorunları ele alarak yapılan yeniliklere yer vermek yerinde olacaktır. Bunlar;

- Tek Düzen Hesap Planının Uygulanmasında Ortaya Çıkacak Aksaklıkların Giderilmesi için yapılan değişiklikler,
- Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency II) direktifine bağlı değişiklikler,
- Sigorta Şirketlerinin Tabi Olduğu Vergiler ve Uygulamaları hakkında yapılan değişiklikler,
- Mortgage Sigorta Ürünleri konusu,
- Konut Finansmanı Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi hususu.

Muhasebe alanında, 01.01.2005 yılında yeni bir hesap planı uygulamaya konuldu. Hesap planı, uluslar arası muhasebe standartlarına, ulusal muhasebe sistemine, SPK ile birlikte AB direktifleri de göz önünde bulunarak oluşturuldu. 2005 yılı yeni muhasebe düzeni için geçiş yılı olarak belirlendi. Eksikliklerin mutlaka olacağı fakat kullanıcıların önerileri ile problemlerin tespit edilerek açıklığa kavuşturulması hedeflendi. Çok fazla mali tablolarla karşılaşılacağı için temelde muhasebe konusunda şeffaflık hedeflendi. AB'nde ise birlikte faaliyet gösteren ve hisse senetleri borsada işlem gören tüm işletmelerin hazırlayacakları bu finansal tabloların IFRS'na uyumlu olması benimsenmiştir.

Tek Düzen Hesap Planına geçiş aşamasında iki kriter üzerinde duruldu. Biri AB gereklilikleri ki bunlar için Avrupa Birliği mali tablolar üçgeni ve muhasebe direktifleri esas alınarak oluşturuldu. Diğeri IFRS ve bunlar bilanço, gelir tablosu, öz sermaye değişim tablosu, nakit tablosu ve diğer standartlar şeklindeydi. Avrupa Birliğinin muhasebe ile ilgili direktiflerine gelince; sigorta şirketinin yıllık mali tablo ve konsolide mali tablolarına ilişkin 91/674 Sayılı bir direktif ile banka ve diğer mali kuruluşların, yıllık mali tablo ve konsolide tablo değerlendirme kurallarını içeren 2001/65

Sayıli direktiflerinden yararlanarak yeni sistem oluşturulmuştur (<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Etkinlikler>). (bkz. EK2, muhasebe mevzuatı)

Sigortacılık güven unsuruna dayalı olduğu için sigorta şirketleri mali ve teknik bakımdan sağlam bir yapıya sahip olmaları gerekmektedir. YKY, şirketler açısından üstlendikleri yükümlülüklerle orantılı olarak öz kaynak bulundurma şartı getirmektedir. Hesaplanması ise hayat ve hayat dışı branşlara göre farklılık gösterir.

Buna göre hayat dışı branşlar için YKY, prim ve hasar esasına göre bulunan tutarlardan yüksek olması gerekirken; hayat branşında, yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu hakkında AB düzenlemeleri iki direktifle iletilmiştir. 2002/12/AB sayılı hayat sigorta şirketlerinin YKY marjı gerekliliği ile ilgili olarak 79/267/AET sayılı direktifte değişiklik öngören Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ile 2002/13/AB sayılı hayat dışı sigorta şirketlerinin YKY marjı gerekliliği ile ilgili olarak 73/239/AET sayılı direktifte değişiklik öngören Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifidir (Avcioğlu, 2006:5)

AB yükümlülük karşılama yeterliliği konusunda Solvency-I projesini yayınlamış fakat sigorta şirketlerinin öz kaynakları, yükümlülükleri karşılama yetersiz kalınca Solvency-II projesi ile eksikliklerin kapatılması amaçlanmıştır. İkinci proje ile şirketlerin, karşılaşılabileceği riskleri iyice değerlendirip, yükümlülüklerini karşılama yeterliliğine sahip olmalarını garanti altına almaktadır.

Sigortacılık sektöründe BSMV, Gelir Vergisi uygulamaları ve Kurumlar Vergisi uygulamaları mevcuttur. Sigorta şirketleri ile sigorta şirketi kapsamındaki sigorta acenteleri BSMV'ne tabidir. Her poliçede net prim üzerinden alınan bu vergi, ihracatı teşvik amacıyla ve ancak yatırım teşvik belgesi veya harçtan muaf olduğunu gösterir belgenin ibrazı ile alınmamaktadır.

Gelir Vergisi Kanununda Sigortacılık sektörünün vergi uygulamaları iki yönlü olarak değerlendirilmektedir. Bunların ilki, ödenen prim ve katkı paylarına ilişkin düzenlemeler olarak yer alırken diğeri katılımcılara yapılan ödemelere ilişkin düzenlemelerdir (<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/E582F51D>).

AB ekonomisinin en önemli unsurlarından birisi Mortgage pazarıdır. Birlik, Mortgage konusunda iç pazarda karşılaşılan engellerin tespiti, bunların pazara etkisi ile engellerin kaldırılabilmesi için yapılması gerekenlerin yer aldığı Yeşil Kitap yayınlamıştır. İlgili kitapta Mortgage piyasalarının entegrasyonunun faydalarının yanında ilgili sigorta ürünleri konusunda da bilgiler yer almaktadır. Türkiye’de ise piyasaya ilgi azdır. Buna rağmen TSRSB, Avrupa birliğinde mortgage piyasası ile bağlantılı sigorta türleri ve genel şartların hazırlamasına yönelik çalışmalar yapmıştır. İlgili sigorta ürünleri; İpotekli Konut Kredisi Koruma Sigortası, İpotekli Konut Kredisi Ödemelerini Koruma Sigortası, Tapu Sicil Sigortası şeklindedir (Oksay, 2006, s: 13).

Reasürans konusunda da 2005/68/EC sayılı Konsey direktifi ile, daha önce belirtilen ve sigorta şirketleri açısından değerlendirilen tek lisans konusu reasürans şirketleri içinde geçerli kılınmış ve böylece herhangi bir üye devlette reasürans şirketi açma izni olan kuruluşların AB içinde de reasürans faaliyetinde bulunmasına izin verilerek ek bir izne tabi tutulmalarının önüne geçilmiştir.

Dünya genelindeki katastrofik risklerde artış AB’nin gündeminde de yer almıştır. Birlik, OECD bünyesinde, Büyük Ölçekli Afetlerin Finansal Yönetimi Uluslar arası Ağı Planı kurma çalışmaları yapmaktadır. Burada amaç, afet zararlarının azaltılması ve ülkeler arasında bilgi, tecrübe paylaşımı yapılmasıdır. Türkiye de, ilgili ağa maddi katkı sağlamayı teknik destek vermeyi kabul ederek uyum çalışmalarında bir adım daha atmıştır (Oksay, 2006:15).

3.4. AB’ne Uyum Sürecinde Verilen Direktifler ve Düzenlemeler

AB ile üyelik görüşmeleri üç aşamada gerçekleştiriliyor. Birinci aşama ön hazırlık aşaması olup, birlik müktesebatı hakkında verilen detaylı bilgiler ışığında problem çıkacak alanlar ele alınıyor. Türkiye için öngörülen otuz bir başlık içinde, sigortacılık üçüncü başlık altında ele alınacaktır. İkinci aşama görüşmeler aşaması olup, aday ülke belirlenen başlıklar için görüşme pozisyonunu belirliyor. Aday ülke tarafından belirlenen görüşme pozisyonları, birlik müktesebatına uyumlu şekilde yasal düzenleme yaptığı belirlenirse başlık geçici olarak kapatılıyor. Üçüncü aşama ise onay aşaması

olup geçici olarak kapatılan başlıkların katılım anlaşması imzası aşaması şeklinde kapatılması ile son buluyor.

AB mevzuatına bağlı olarak bazı düzenlemelere gidilmiştir. Sigorta Muhasebesi hakkında düzenlemeler, E-Ticaret ile ilgili düzenlemeler (Yavaş;2005:308: 2000/31/EC sayılı direktif ile hizmet sunan firmalar kurulduğu üye ülkenin kanunlarına uymak kaydıyla, İnternet üzerinden e-ticaret hizmetlerini tüm üye devletlerde yerine getirebileceğini belirtmektedir.), Sigorta Grupları ile ilgili düzenlemeler, Finansal Birliktelikler ile ilgili düzenlemeler, Sigorta aracıları ile ilgili düzenlemeler, Motorlu Taşıtlar Sigortasına İlişkin düzenlemeler, Reasürans ve Retrosesyon alanındaki düzenlemeler, Solvency ile ilgili düzenlemeler, Sigorta şirketlerinin yeniden yapılanması ve tasfiyesine ilişkin düzenlemeler şeklinde kendini göstermiştir.

Tablo 27: Sigorta Muhasebesi Alanında Yapılan Düzenlemeler

Sigorta Şirketlerinin Yıllık Hesaplarına ve Konsolide Hesaplarına İlişkin 19 Aralık 1991 tarih ve 91/674/EEC Sayılı Konsey Direktifi
Antlaşmanın (AET) 54(3)(g) Maddesi Temelinde, Belirli Şirket Tiplerinin Yıllık Muhasebeleri Hakkında 25 Temmuz 1978 tarih ve 78/660/EEC Sayılı Konsey Direktifi
Antlaşmanın (AET) 54(3)(g) Maddesi temelinde Konsolide Hesaplar Hakkında 13 Haziran 1983 tarih ve 83/349/EEC sayılı Yedinci Konsey Direktifi

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:331

Tablo 28: E-Ticaret İle İlgili Düzenleme

Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda elektronik Ticaret Konusunda 8 Haziran 2000 tarih ve 2000/31/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi (elektronik ticaret konusunda direktif)
--

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:332

Tablo 29: Sigorta Grupları ile İlgili Düzenleme

Bir Sigortacılık Grubundaki Sigorta Teşebbüslerinin Ek Murakabeleri Hakkındaki 27 Ekim 1998 tarih ve 98/78/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi
--

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:333

Tablo 30: Finansal Birliktelikler ile İlgili Düzenlemeler

Bir Büyük Mali Ortaklığa Bağlı Olan Kredi Kuruluşları, Sigorta Şirketleri ve Yatırım Şirketlerinin ek Denetimi Hakkında Hükümler Getiren 73/239/EEC, 79/267/EEC, 92/49/EEC, 92/96/EEC ve 93/22/EEC sayılı Konsey Direktiflerinde ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 98/78/EC ve 2000/12/EC Direktiflerinde değişiklik yapan 16 Aralık 2002 tarih ve 2002/87/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi direktifi.

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:334

Tablo 31: Sigorta Aracılarıyla İlgili Düzenlemeler

Sigorta Acente ve Brokerlerine İlişkin Yerleşme ve Hizmet sunma Serbestisinin Etkin Bir Biçimde Sağlanabilmesine Yönelik Tedbirler, Özellikle Bu Faaliyetler Konusundaki Geçiş Dönemi Tedbirleri Hakkında 13 Aralık 1976 tarih ve 77/92/EEC sayılı Konsey Direktifi (yürürlüğü sona erdi, yerine 2002/92/EC Sayılı Direktif Getirildi)

Sigorta Aracılarına İlişkin 18 Aralık 1991 tarih ve 92/48/EEC sayılı Komisyon Tavsiye Kararı

Sigorta Aracılığına İlişkin 9 Aralık 2002 tarih ve 2002/92/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:335

Tablo 32: Reasürans ve Retrosesyon alanındaki Düzenleme

Reasürans ve Retrosesyon Alanlarında Yerleşme ve Hizmet Sunma Serbestisine Yönelik Kısıtlamaların Kaldırılmasına İlişkin 25 Şubat 1964 tarih ve 64/225/EEC sayılı Konsey Direktifi

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:341

Tablo 33: Sigorta Şirk. Yeniden Yapılanması ve Tasfiyesine İlişkin Düzenleme

Sigorta Şirketlerinin Yeniden Yapılandırılması ve Tasfiyesine İlişkin 19 Mart 2001 tarih ve 2001/17/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:343

Tablo 34: Sigorta Komitesine İlişkin Düzenlemeler

Sigortacılık Komitesi Kurulmasına İlişkin 19 Aralık 1991 tarihli ve 91/675/EEC Sayılı Konsey Direktifi

2004/6/EC Sayılı Komisyon Kararı ve 2004/9/EC Sayılı Komisyon Kararı

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:344

Tablo 35: Motorlu Taşıtlar Sigortasına İlişkin Düzenlemeler

Motorlu Taşıtlar Mali sorumluluk Sigortasına İlişkin Hukuk Kurallarının Üye Devletler Arasında Uyumlaştırılması ve bu Sigorta Yükümlülüğünün Denetimi hakkında 24 Nisan 1972 tarih ve 72/166/EEC sayılı (Birinci) Konsey Direktifi
72/166/EEC sayılı ve 24 Nisan 1972 tarihli Motorlu Taşıtlar Mali Sorumluluk Sigortasına İlişkin Hukuk Kurallarının Üye Devletler Arasında Uyumlaştırılması ve bu Sigorta Yükümlülüğünün Denetimi Hakkındaki Direktifi Tadil Eden 72/340/EEC sayılı 19 Aralık 1972 tarihli Konsey direktifi
73/185/EEC sayılı Komisyon Tavsiyesi
74/165/EEC sayılı Komisyon Tavsiyesi
74/166/EEC Sayılı Komisyon Karar, 74/167/EEC Sayılı (İkinci) Komisyon Kararı (yürürlükleri sona ermiştir)
Motorlu Taşıtlar Mali Sorumluluk Sigortasına İlişkin Hukuk Kurallarının Üye Devletler arasında Yaklaştırılması Hakkında 30 Aralık 1983 tarih ve 84/5/EEC sayılı İkinci Konsey Direktifi
Motorlu Taşıtlar Mali Sorumluluk Sigortasına İlişkin Hukuk Kurallarının Üye Devletler arasında Yaklaştırılması Hakkında 14 Mayıs 1990 tarih ve 90/232/EEC sayılı Üçüncü Konsey Direktifi
91/323/EEC, 93/43/EEC, 97/828/EC ve 1999/103/EC sayılı Komisyon Kararları (Yürürlükleri sona ermiş olup, yerlerine 2003/564/EC sayılı Karar İkame Olmuştur.)
73/239/EEC ve 88/357/EEC Direktiflerini Tamamlayan, Üye Devletlerin Motorlu Araç Kullanımında sosyal sorumluluğa Karşı Sigorta Yasalarının Uyumlaştırılmasına Dair 16 Mayıs 2000 tarih ve 2003/564/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (Dördüncü Motorlu araç Sigortası Direktifi)
2001/160/EC (Yürürlüğü Sona Ermiş Olup, Yerine 2003/564/EC Sayılı Karar İkame Olmuştur), 2003/20/EC, 2003/564/EC ve 2004/332/EC sayılı Komisyon Kararları

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:339

Tablo 36: Solvency-Yükümlülük Karşılabilme Yeterliliğine İlişkin Düzenlemeler

2002/83/EC sayılı Direktif Hayat Sigortası Şirketlerinin Yükümlülük Karşılama Yeterliliğine ilişkin hükümleri.(2002/12/EC sayılı Direktifin yerine ikame olunan)
Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Yükümlülük Karşılama Yeterliliği ile İlgili 73/239/EEC Direktifini Tamamlayıcı Nitelikteki 5 Mart 2002 tarih ve 2002/13/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

Kaynak: TSRSB, AB'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı:342

AB içinde Sigorta Sektöründe Tek Pazarı oluşturmaya yönelik atılabilecek en temel adım, Finansal eğitim ve bilinçtir. AB’i konuyu ele almış ve hem eğitim hem de kamusal bilincin oluşturulması için gerekli adımlar atılmıştır. İlerleme raporunda, Türk Sigorta Piyasasının sigorta eğitimi ve bilincinin eksikliği dolayısıyla küçük kaldığını vurgulamıştır. Konu ile ilgili TSRSB çeşitli çalışmalar yapmıştır. Sigorta eğitimi veren okullarda seminerler düzenlemiş ve mesleki eğitim ve öğretim müfredatında yer alması için çeşitli çalışmalarda bulunmuştur.

Sigorta şirketleri de bünyelerinde eğitim departmanı ile çalışmalara yardımcı olmaktadır. Şirketlerin belirli dönemlerinde acentelerine verdiği eğitimler bunun bir göstergesidir. Toplum bilinci önemli olduğu kadar hizmeti vereninde yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Çünkü sigorta sözleşmelerinin taraflarına hukuki bağlayıcılığı vardır ve poliçelerin doğru düzenlenmesi gerekir.

Bu aşamada denetim konusu ön plana çıkmaktadır ki AB’ ne göre sigortacılık faaliyetlerinin denetiminden üye devletlerin yetkili mercileri sorumludur. Avrupa Komisyonu da direktifleri ile düzenleme yapabilecektir. Yani birlik içinde geçerli olan tek lisans uygulamasına ile sigorta şirketleri farklı üye devletlerde sigorta faaliyetlerinde bulunabiliyor fakat izni menşe ülkeden yani kendi ülkesindeki yetkili mercilerden alıyor.

Avrupa Birliğinde, devletin yeri konusunda Tek Sigorta Piyasası içinde benimsenen iki yaklaşım bulunmaktadır biri “Continental Model” yaklaşımı olup; devletin etkin rolü bulunmakta ve yükümlülük karşılama yeterliliği, garanti fonu, asgari sermaye, sigorta poliçeleri gibi konularda devlet iznine tabidir. Bu model daha çok Fransa ve Almanya tarafından benimsenmiştir. İkinci yaklaşım ise “Anglosakson Model” olup; rekabete açık, liberal, devlet müdahalesinin fazla olmadığı tarzı olup İngiltere tarafından benimsenmiştir. AB ise liberal yaklaşımı savunmakta olup, sigorta faaliyetleri üzerinde kısıtlayıcı denetim uygulamalarının sona ermesi için yasal düzenlemeler getirilmesi gerektiğini öne sürüyor (Özşar, 2006:366-378).

3.5. Türkiye ve AB Sigorta Sektörünün Ekonomik Açıdan Genel Bir Değerlendirmesi

Sigortacılığın en önemli ekonomik işlevlerinden ilki ekonomide sermaye birikimine olanak sağlaması ve bir tasarruf kaynağı olmasıdır. Toplanan primlerin bir kısmı sigorta şirketleri tarafından teminat ve teknik karşılıklar olarak ayrılmakta, bu birikimler şirketler tarafından çeşitli gayrimenkul ve menkul değerlerin edinilmesinde kullanılarak fonların oluşmasına ve gelişmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca sigorta hizmetleri yatırımcıların ileride karşılaşılabilecekleri risklere karşı fon ayırmalarını, bu şekilde atıl kalabilecek fonların neden olabileceği kaynak israfını önleyerek, ülkenin ekonomik kaynaklarının korunmasını sağlar, vergi geliri yaratılmasına destek olur ve kayıt dışı ekonominin engellenmesine katkıda bulunur (9. Kalkınma Planı, 2006:88).

Sigorta sektörü önemli bir tasarruf birikimi yaratmak suretiyle, ülke ekonomisinde ulusal gelişmeyi motive ederek, sosyo-ekonomik kayıpları azaltmakta, genel refah düzeyini yükseltmekte, vergiye kaynak oluşturmakta ve uluslararası ekonomik ilişkilerle ticareti arttırmaktadır. Sigortacılık sektöründe elde edilen fonlarla oluşturulan gelirlerin toplumun diğer kesimlerine transfer edilmesi ile canlanan ekonomik aktivite dolayısıyla toplumsal refah düzeyi yükselebilecektir. Bu anlamda sigorta hizmetleri, milli geliri artırmak için araç olarak kullanılan, aynı zamanda da toplumsal ve bireysel refahı yükseltme amacına dönük temel hizmetlerden birisidir. Sigorta sektörünün yönettiği fonların, isteğe bağlı olarak sigortalının gönüllü tasarruflarıyla oluşturulduğunu hatırladığımızda, toplanan bu primlerin rasyonel alanlarda yatırımlara yönlendirilip dönüşümlü olarak tekrar bireyin refah düzeyini etkileyeceği açıktır.

Gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde sigortacılık önemli bir rol üstlenmektedir. Bununla birlikte sanayileşme çabasındaki ekonomilerin ise dinamik yapısını oluşturan sektörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelir seviyesi düşük olan ülkelerin ekonomilerinde sigorta sektörünün etkisi, ülkenin gelir seviyesi yükseldikçe ekonomik kalkınma içerisinde önem kazanmaya başlamaktadır. Sigorta sektörünün gelir esnekliğinin yüksek olduğunu vurgulamıştık. Bu sebeple, ekonominin gelişmişlik

düzeyi arttıkça sigortacılığın yaygınlaşacağı, sigorta kavramı toplumda yerleştikçe ekonomik gelişmenin ivme kazanacağı konusu önem arz etmektedir.

2005 yıl sonu itibariyle 3.425.714 Milyon dolar dünya sigorta prim üretiminin 1.973.703 Milyon doları (%57,61) hayat sigortası primlerinden, 1.452.011 Milyon dolar (%42,39) ise hayat dışı sigorta primlerinden elde edilmiş ve sektör bir önceki yıla göre %4,95 oranında büyüme göstermiştir.

2005 yılı sonu itibariyle Türkiye, 88 ülke arasında 5.713 Milyon dolar prim üretimi ile 35. sırada yer almıştır. Türk sigorta sektörünün dünya prim üretimi içerisindeki pazar payı ise %0,17 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de hayat dışı sigorta sektörünün GSYİH içerisindeki payı 1998 yılına kadar %1'in altında kalmış ve 1998 yıl sonu itibariyle %1,04'e ve 2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre %2,02 ve yıllık rakamlarına göre %1,36'ya yükselmiştir. Hayat sigorta sektörünün payı ise belirtilen yıllar itibariyle %0,50'nin altında gerçekleşmiştir.

Sigorta sektöründe, 2006 yılı itibariyle 44'ü sigorta şirketi, 1'i reasürans şirket olmak üzere 45 şirket faaliyet göstermektedir. 2006 yıl sonu itibariyle sektörde faaliyette bulunan 45 sigorta şirketinin 24'ü hayat dışı sigorta branşlarında, 9'u hayat branşında, 13'u hayat-emeklilik ve 1'i de emeklilik branşında çalışan sigorta şirketleridir.

Hazine Müsteşarlığı'nın 2006 yılı genel sektör verilerindeki istatistiklerine göre, Türkiye'de faaliyet gösteren 45 sigorta şirketinin toplam 13.618 adet acentesi bulunmaktadır.

Yine Hazine Müsteşarlığı'nın 2006 yılı basın duyurusuna göre; ülkemizde 2005 yılı hayat, hayat dışı toplam 7.816.433.000 YTL'lik prim üretiminin 1.242.011.000 YTL.'lik kısmı hayat dalı branşlarında geriye kalan 6.574.422.000 YTL.'lik kısmı ise hayat dışı branşlarda gerçekleşmiştir. 2006 yılı istatistiklerine göre ise hayat dışı branşlarda prim üretimi 7.802.186.424 YTL. prim üretimi ile bir önceki yıla göre %18,67 oranında artış sağlanmıştır.

2006 yılı ilk altı aylık rakamlarına göre hayat ve hayat dışında teknik kar elde edilirken, emeklilik için teknik zarar gerçekleşmiş fakat genelde teknik kar yazılmıştır. Bu rakam 2005 yılının ilk altı aylık rakamına göre yaklaşık %44 oranında düşmüştür. Hayat dışı teknik karı 2005 yılına göre %48 düşüş ile 34.860.081 YTL. ve hayat teknik karı %3 oranında büyüme ile 68.994.995 YTL. olarak gerçekleşmiştir.

Sigorta dalları içinde 2006 yılında en fazla üretimin yapıldığı branş 3.098.687.762 YTL ile kaza sigortaları olmuştur. Kaza sigortalarından sonra üretimde ikinci sırayı 1.583.342.654 YTL. ile yangın branşı almaktadır (TSRSB, Konsolide 2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, Konsolide Tabloları ve Neticeleri Özet Raporu).

Avrupa Birliğe ile entegre olma yolunda doğru ilerleyen Türkiye'de sigortacılığın gelişmesine engel teşkil eden Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısının çıkartılması gerektiği sektör yetkililerince belirtilmektedir. Kanunlaşması 2008 yılını bulacağı tahmin edilen tasarı, 03.06.2007 tarihi itibariyle meclis genel kurunda kabul edildi. Şimdi ise kanunun, AB ile olan entegrasyonumuza etkilerinin neler olacağı izlenebilecektir. AB sigorta sektörünün durumu bu aşamadan sonra Türkiye için daha da önemli olmaktadır.

AB-25 ülkelerinde, 2005 yıl sonu itibariyle 1.200.030 Milyon dolar prim üretiminin 734.447 Milyon doları (%61,20) hayat sigortası primlerinden, 465.584 Milyon dolar (%38,80) ise hayat dışı sigorta primlerinden elde edilmiş ve sektör bir önceki yıla göre %7,00 oranında büyüme göstermiştir.

2005 yılı sonu itibariyle AB-25 ülkeleri 1.200.030 Milyon dolar prim üretimi ile dünya piyasasından %35,03 oranında pay almıştır. Hayat branşı priminin dünya piyasa payı %37,21 iken hayat dışı primin dünya piyasa payı %32,06 olarak gerçekleşmiştir.

AB-25'de 2004 yılı toplam prim üretiminde, sektörünün GSYİH içindeki payı %8.23 olmuştur. İngiltere, Hollanda ve Fransa'nın payı AB ortalamasının üzerinde iken Polonya ve Macaristan gibi yeni üyelere %3 ile ortalamasının altında kalmıştır.

AB sigorta sektöründe, 2005 yılı itibariyle 5300 civarında sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. 2004 yılına göre sigorta şirketi sayısında %0,8 oranında bir azalma görülürken, 2003 yılından 2004 yılına geçişte ise %6,1 oranında artış yaşanmıştır. Yapılan istatistiklere göre Avrupa piyasasında özellikle hayat sigorta şirketleri yoğunluktadır. Avrupa’da, özellikle hayat branşında İngiltere, Almanya ve İspanya dışında diğer ülkelerde en büyük beş sigorta grubunun ciro bazında hesaplanan payları %50’nin üzerindedir. Hayat dışı sigorta piyasasında da İspanya ve Güney Kıbrıs dışındaki bütün piyasalarda ilk beş sigorta grubunun pazar payları %50’nin üzerindedir. Hayat dışı branşında, 2004 yılında en büyük on beş sigorta şirketinin pazar payları %84 olarak hesaplanmıştır.

Sektörde sigorta şirketleri uzun yıllar esas faaliyet alanları olan sigortacılıktan kar elde etmek yerine mali karlarla, sigortacılık yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışmışlardır. Giderek teknik karları azalan şirketler, hasarları mali gelirlerinden karşılamak zorunda kalmışlardır. 2000 yılından itibaren ise, yaşanan önemli depremler, düşen faizlere paralel hareketlenen tüketici kredileri, çeşitlenen zorunlu sigortalar ve değişen mali koşullara adepte olma zorunluluğu gibi gelişmeler sigorta şirketlerinin organizasyon ve iş anlayışlarını şekillendirmiş, şirketleri teknik karlılıklarını güçlendirici önlemlerin yanında bunlara yönelik kararlar alma noktasına getirmiştir (<http://www.vakifbank.com.tr/earastirma/sigorta.doc>).

Sonuç olarak; günümüzde birçok gelişmiş ülkelerin kalkınmasında etkin bir rol üstelenen sigortacılık fonları ekonominin temel dinamiklerinden birini teşkil etmektedir. Sektörün uzun vadeli fon yaratma , vergi sağlama, ekonomik iniş çıkışları dengeleme gibi çok önemli fonksiyonlarının olduğu anlaşıldığı, sadece sigorta şirketleri değil devletimiz ve basın yayın organlarının oluşturduğu tüm taraflarının katılımı ile toplumumuzda sigorta bilincinin yaygınlaştığı, sigortacılığın etkin bir şekilde tanıtıldığı ve mevcut sorunların hızlı bir şekilde çözümlenmesine bağlı olarak sigorta sektörünün finans sektörü içinde hak ettiği yeri alacağı ve Türkiye'nin önemli sigorta pazarlarından biri olabileceği sektör yetkililerince belirtilmektedir.

SONUÇ

Çalışmamızın 1. Bölümünde sigortacılığın tarihi ve sigorta sistemi incelenmiş olup, Türkiye’de sigortacılığın ilk aşamalarının istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Bunda Türklerin göçebe hayatının, dini inanışlarının ve teknolojik geri kalmışlığın etkisi vardır. Buna rağmen başlangıç dönemlerini karşılaştırdığımızda, sigortacılık faaliyetlerinin kar amacından çok yardımlaşma ve korunma amacı etrafında şekillenmesi, yurtdışında ki mevcut sigorta sistemi ile olan benzerliğidir.

Sigorta sisteminin taraflarını, sigortacı ile sigortalı olarak özel kişi veya tüzel kişi oluşturmaktadır. İleride karşılaşılabilecek rizikolar teminat altına alınmakta ve sigortalının moralitesini hasar ödemesi aşaması göstermektedir. Bu sebeple sigorta şirketlerinde hasar departmanının stratejik bir konumu vardır. Özellikle mevcut portföyün devamının yanında hasar dosyalarında doğru kararların verilebilmesi için teknik servis personeli ile hasar personelinin belli bir koordinasyon içinde çalışması gerekmektedir.

2. Bölüm içinde Türk ve AB sigorta sektörü ile sektörün ekonomik etkilerine rakamlarla inceledik. Sigorta şirketlerinin elinde çok büyük fonlar toplanmaktadır. Toplanan bu fonların uygun yatırım alanlarında değerlendirilmesi, teknik karlılığın düşük olduğu dönemlerde dengenin sağlanmasına yardımcı olabilecektir. Bunun yanında yapılan yatırımların değerini korumasının yanında, gelir elde edilebilmesi ve gerektiğinde nakde çevrilebilmesi için ekonomi yakından takip edilmelidir. İşte bu sebeple kazanılan fonların yatırımlara yönlendirilmesi uygun olacaktır. Devlet ise faaliyetini denetim üzerinde yoğunlaştıracak ve bu sayede ekonomiye çekilecek fonlar ile yatırım ve istihdamı alanlarını arttırabilecektir.

Sigortacılık güvene dayalı bir sistemdir. Sigorta fikri, toplum içinde talepleri karşılayabileceği ölçüde yerleşir ve gelişebilir. Taleplerin karşılanabilirliği ise sigorta şirketlerinin mali ve teknik bakımdan yeterli bir yapıya sahip olmasına bağlıdır. Bir sebeple YKY, yeterli bir sermaye miktarını sağlayacak genişlikte olmalıdır.

Avrupa Birliği ülkelerindeki sigorta şirketleri ile Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapıları arasında önemli farklılıklar mevcuttur. Onlar büyük risklere teminat verebilecek kapasite içindedirler. Biz ise tek başına riskleri kolayca alamamak da, ya koasürans ya da reasürans yoluna başvuruyorduk. Tüm bunların dışında son iki yılda görüldüğü gibi sigorta şirketlerimiz, yabancı sigorta şirketleri tarafından satın alınarak da problemlerin önüne geçilebilmektedir.

Türk sigortacılık sektörünün istenilen seviyelerde olmadığını biliyoruz. Özellikle Avrupa Birliği tarafından da belirtilen, halkımızdaki sigorta bilincinin yetersizliğidir. Bireyin harcanabilir gelirinde sigortaya ayıracak payın düşük olması da unutulmamalıdır. Buradan, enflasyon, işsizlik, gelir dağılımı vb. kriterler ile ekonomimize bağlanmaktadır.

Yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar, kişi başına düşen milli gelirin düşüklüğü ve kişilerin kaynaklarını öncelikle temel ihtiyaçlarına yöneltmesi gibi nedenlerle, ülkemizde bireysel bazda sigortaya ayrılan gelir Kuzey Amerika ve Avrupa gibi gelişmiş pazarlara göre çok düşük kalmaktadır.

2003 yılı itibariyle Avrupa'da kişi başına düşen prim üretimi yılda ortalama 1.230 dolar olarak gerçekleşirken, Türkiye'de aynı rakam 47 dolar seviyesinde kalmıştır. 2006 yılına gelindiğinde ise kişi başına düşen prim üretimi Avrupa'da 1.500 doların üzerinde gerçekleşirken Türkiye'de ancak 93 dolara ulaşmıştır. 2006 yılında henüz iki haneli rakamlarda gerçekleşen kişi başı prim üretimi, olması gereken prim artışının aslında yakalanamadığını göstermektedir. Dünya genelinde kişi başına düşen prim üretiminin 500-600 dolar arasında iken Türkiye'nin dünya üretimindeki payının yüzde 0,17 olduğu göz önüne alındığında, ülkemizdeki sigortalanma oranının oldukça düşük seviyede kaldığı görülmektedir.

AB'ne üyelik müzakerelerinde, sigorta sektörü için hem mevzuat hem de sektörün büyüklüğü yolunda önemli adımlar atılmalıdır. AB sigorta sektörüne baktığımızda, AB Kuzey Amerika'dan sonra en büyük sigorta pazarına sahiptir. 2005 yılı itibariyle 1.200.300 Milyon dolar prim ile dünya piyasasında %35,03 pay almıştır. AB'de sigorta

pazarında ağırlığı hayat sigortaları oluşturmaktadır. AB ülkeleri arasında İngiltere 300.241 Milyon dolar ile en yüksek prime sahip olup dünya piyasa payı %8,76'dır. İngiltere'yi %6,49 Pazar payı ve 222.220 Milyon dolar ile Fransa izlemektedir. Üçüncü sırayı %5,76 Pazar payı ve 197.251 Milyon dolar ile almanya almaktadır. Almanya'yı ise 139.194 Milyon dolar ve %4,06 Pazar payı ile İtalya izlemektedir.

AB içinde en düşük prime sahip ülkeler %0,01 pazar payına sahip olup 315 Milyon dolar ile Estonya, 327 Milyon dolar ile Malta, 376 Milyon dolar ile Litvanya ve 424 Milyon dolar ile İzlanda'dır. AB ülkelerinde kişi başına düşen prim 2.324 dolar olarak hesaplanmaktadır. AB ile Türk sigorta sektörü arasında prim üretimi ve kişi başına prim açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Fakat en temel farklılık ise hayat sigortaları prim üretiminde yaşanmaktadır.

İlgili tablolardan, Türk sigorta sektörünün, 1994 ve 2001 kriz yılları hariç her yıl büyüdüğü ve 2006 yılında 6.7 Milyar dolarlık prim üretimi gerçekleştirdiğini fakat genel teknik karlılığın ilk altı aylık rakamlara göre yaklaşık %56 oranında düştüğü sonucuna ulaşmaktayız. Sigorta şirketlerinin sigortacılık faaliyetlerinden elde ettiği karlılığın düşmesinin en önemli nedenini kasko branşında meydana gelen hasar ödemeleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte sigorta şirketlerinin fiyatlama kararlarının da etkisi büyüktür. Özellikle sigorta piyasasında yabancıların ağırlığının artması fiyat rekabeti ve karlılığın durumunu etkileyebilecektir. Bu konuda, rasyonel bir fiyatlandırma sisteminin olması gerekmektedir. Yani, riske ve müşteriye göre fiyatlandırma yapılması, her riske aynı fiyat verilmemesidir.

Prim üretimi ve kişi başına prim üretimi miktarlarının ülkemizde düşük kalması mali yapılarının gelişmesini engellemekte ve dünya sigorta pazarında küçük kalmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple mali bünyesi güçlü bir sigorta sektörünün oluşturulabilmesi gerekmektedir. Mali bünyesi güçlü bir sektör oluşturmak için, şirketlerin teknik karlılıklarına dikkat etmeleri, riziko alma ve fiyatlandırma çalışmalarında daha rasyonel davranmaları ve ölçsüz fiyat rekabeti yerine rasyonel rekabet ve hizmet kalitesine odaklanmaları gereklidir.

Şirketlerin prim üretimleri kadar özvarlık, teknik kar, bilanço karı ve aktif büyüklüklerine de önem vermeleri gerekmektedir. Sigortalının taşıdığı riskin gerektirdiği teminatların uygun primler karşılığında verilmesi ve hızlı hasar ödeme sürecinin sağlanması gibi hizmetlerdeki gelişimin artarak devam etmesi, sigorta bilincinin yerleşmesine yardımcı olmak ve doğan yeni ihtiyaçların karşılanmasına da imkan vermek suretiyle poliçe sayılarının olması gereken noktaya ulaşmasını sağlayabilecektir.

Türk sigorta sektörünün Avrupa birliği pazarına uyumunda gelişmeler sağlansa da önemli eksiklikler yaşanmaktadır. Eksiklikler daha çok hukuki ve finansal alanlarda görülmektedir. Türk özel sigorta hukuku, yalnızca Türk Ticaret Kanunu ve Sigorta Murakabe Kanunundan oluşmamak da, ayrıca yasa, tüzük, sözleşme ve yönetmeliklerle de ilgisi bulunmaktadır. Bu durum bütünleşmenin zor olacağına bir işarettir. Yasal düzenlemelerde eksiklik sürekli vurgulanan bir sorun olarak görülmekte iken 03.06.2007 tarihi itibarıyla kabul edilen Sigortacılık Kanunu Tasarısı Taslağı'nın etkilerini önümüzdeki dönemler itibarıyla izleyebileceğiz.

Yasal mevzuat sıkıntısının en fazla hissedildiği rekabet konusu yeni kanunla çözümlenmesi beklenen konuları içindedir. Çünkü sigorta sektöründe, son on yıl içinde fiyat indirimine dayalı aşırı rekabet olmuş ve sektör sahip olduğu potansiyele göre düşük bir gelişme göstermiştir. Sigorta şirketleri, yüksek prim üretimi ve pazar payı için hizmete dayalı rekabet yerine, fiyat ve tahsilat vadelerinde aşırı rekabet uygulamaları yapmışlardır. Rekabet adı altında yapılan ve prim üretiminde ön sıralarda yer almak amacı ile uygulanan teknik dışı fiyatlandırma sonucu, sektör büyük bir prim ve kar kaybına uğratmıştır. Aslında rekabet tanımlaması, yeni potansiyel müşterilere ulaşarak pazarın pastasını daha fazla büyütme çabaları olmalıdır.

Ekonomik gelişmişlik ile sigorta sektörünün gelişmişliği arasında paralellik değerlendirilmesi gereken bir konudur. Özellikle AB ülkelerinde prim üretiminin GSYİH'ya oranı rakamlarını düşündüğümüzde ülkemiz ortalamanın gerisinde kalmaktadır. Bu sebeple ülke prim üretiminin GSYİH'ya oranında yapılacak iyileştirmeler AB tek pazarında rekabet edebilmemizi kolaylaştıracaktır.

AB'nin temel önceliklerinden birinin tek bir pazar oluşturmak olduğunu biliyoruz. Yani sigorta şirketleri tek bir sigorta piyasası içinde ürünlerini bütün AB üyesi ülkelerde serbestçe satabilecek, kişiler ise kendi ülkeleri dışında herhangi bir üye devlete sigorta işlemleri için başvurabilecektir. Bu noktada AB ülkelerinde hayat ürünleri ve prim üretimin yoğunlukta olduğu, Türkiye'de ise hayat dışı faaliyet alanının arttığı konusu önemli olmaktadır. Rekabet edecek şirket sayısının artmasının yanında rekabet konusunda ki değişiklik bizi zorlayabilecektir. Bunun için hayat faaliyet alanında AB ortalamasının yakalanmasına çalışılmalıdır.

9. Kalkınma Planı, finansal hizmetler alanında önemli bir yer tutan sigorta sektörünün, AB'ye uyum sürecinde sağlıklı ve rekabetçi bir yapıya kavuşabilmesinin, sektörü yakından ilgilendiren mevzuat değişikliklerinin hızla gerçekleştirilmesi ile mümkün olacağı vurgulanmaktadır. Bu kapsamda önemli görülen konularda yapılması gerekenler; ürün çeşitliliğini artırmaya yönelik mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilmesi, sigortalıların bilgilendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması ve ilgili mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilmesi, sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasındaki uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözülmesi için tahkim sisteminin getirilmesi, uluslararası finansal raporlama standartlarına uyumun gerçekleştirilmesi, solvency gerekliliklerinin yerine getirilmesi, sigorta aracıları ile ilgili mevzuatın güncellenmesi, Türkiye sigorta acenteleri ve sigorta eksperleri birliğinin kurulması, AB mali fonlarının etkin şekilde kullanılması, vergisel teşviklerin oluşturulması, aktüerya biliminin etkin şekilde kullanılması ve kredi sigortasının yaygınlaştırılması şeklinde sıralanmaktadır.

KAYNAKÇA

ACINAN, Hilmi (2005), *Reasürans*, Güneş Sigorta Yayını, Talat Matbaacılık

ALABAŞ, Bülent (2000), *Hayatdışı Sigorta Şirketlerinde Fon Yönetimi ve Türk Sigorta Sektöründe Bir Uygulama Örneği (Anadolu Anonim Türk A.Ş.)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Y.L.Tezi, İstanbul

ALANYA, Çetin (1991), *Reasürans Notları*

ARSLAN, Özge (2003), *AB ve Türkiye’de Sigorta ŞirketlerindeYükümlülük Karşılama Yeterliliği*, Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, İstanbul

ATALAY, Ali Utku (2004), *Avrupa Birliği Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi*, Ankara Avrupa Birliği Genel Sekreterliği

AVCIOĞLU, Neriman (2006), “Türk Sigorta Sektöründe Yükümlülük Karşılama Yeterliliği”

<http://www.tsrbsb.org.tr/NR/rdonlyres/C4F65668-24D0-4A6A-A9BC-7CCCB371B954/1062/Suleavcioglu.ppt>

Bayındır Sigorta (1995), *Sigorta Bilgisine Giriş*, İstanbul

BAYKAL, İzzet (2007), *Yangın Dalı Ders Notu*, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayını,

Capital Dergisi (2006), “Fiyat Rekabeti Zararı Büyütüyor”, 28.08.2006 tarihli yazı

<http://209.85.129.104/search?q=cache:8y6hs-5tOFAJ:www.traport.org/sectordenhaberler.php%3FHaberID%3D224+avrupa+sigorta+teknik+karl%C4%B1%C4%B1k&hl=tr&ct=clnk&cd=2&gl=tr>

ÇELİKTAŞ, İlyas (2???), *Türk Hukukunda Mecburi Sigortalar*, Osmangazi Üniversitesi, İ.İ.B.F, Eskişehir

Dilekli, SELİN ve Tarık Eraslan (2007) , “AB Üyesi Ülkelerde ve Aday Ülkelerde Ekonomik Gelişmeler”, DPTM(Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı) Yayını, Şubat 2007,

<http://www.dpt.gov.tr/abigm/abmeg/2007ekonomikgelisme.pdf>

DPT (2006), “Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)”,

<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/9kalkinmaplani.pdf>

DPT Özel İhtisas Komisyonu (2006), “Dokuzuncu Kalkınma Planı (Finansal Hizmetler)”

http://plan9.dpt.gov.tr/oik06_finansalhizmetler/06finansalhizmetler_kamumali.pdf

EGE, İlhan (2005), *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Sigorta Şirketlerinde Mali Tablolar*, I.Ulusal Sigorta Sempozyumu, TSRSB Mercury Salonu, İstanbul

GEDİZ, Ergin (2???), *Sigortanın Genel Prensipleri*, Türk Sgorta Enstitüsü Vakfı Yayını

GENÇ, Ömür (2002), *Sigortacılık Sektörü ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi*, Türkiye Kalkınma Bankası Yayını

GÜRER, Bora (14.05.2007), “Sigorta Şirketlerinin Yatırımları”,

<http://tsrsb.org.tr/private/trk/sayi8/incele8.htm>

GÜRSOY, Hakan (18.04.2007), “Sigorta Sektörünün Ekonomiye Katkısı Türkiye İncelemesi”,

<http://www.sonbaski.com/haziran2005hakan.htm>

Güven Hayat Sigorta T.A.Ş. (2???), *Hayat Sigortaları Genel Bilgisi*, İstanbul

Güven Sigorta T.A.Ş. (2004a), *Sigorta Eğitim Rehberi*, İstanbul

Güven Sigorta T.A.Ş. (2004b), *Nakliyat Sigortalarına Ait Temel Bilgiler*, İstanbul

<http://www.vakifbank.com.tr/earastirma/sigorta.doc>

<http://www.sigortacilik.gov.tr/>

<http://www.bumko.gov.tr/mevzuat/2005bgerekce/Bolum8pdf>

<http://www.hazine.gov.tr/sosyal-guvenlik-pdf>

<http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Etkinlikler/Konferans+Seminer+ve+Sempozyumlar/TurkSigortaSektorununOncelikli+SorunlariToplantilari.htm>

<http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/İstatistikler–Dünya Sigorta Verileri/>

<http://www.tsrbsb.org.tr/NR/rdonlyenes/E582f51d-29DB-4C45-8AFA-22E441C3EAB7/1183/sigortacilik.ppt>

<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti45.htm>

KAYIHAN, Şaban (2004), *Sigorta Sözleşmelerinde Prim Ödeme Borcu*, Ağustos, Seçkin Yayınları, 1.Baskı

KÜÇÜK, Sibel (1992), *Sigorta Sektörünün Türk Ekonomisindeki Yeri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi

MENKÜ, Erdinç (2006), *Mühendislik Sigortaları*, Kurtiş Matbaacılık

Milli Reasürans T.A.Ş. (2007), “Türk Sigorta Sektörü”,
<http://www.millire.com/tss.htm>

MUNICH RE.(1990), *Ardı Geç Alınan Riziko İstatistikleri*, Çev.,Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı, TSEV 58, 2000

NOMER, Cahit ve Hüseyin Yunak (2000), *Sigortanın Genel Prensipleri*, İstanbul

OKSAY, Suna (2006), “ 2005 Yılında AB Sigortacılığındaki Gelişmeler ve Türk Sigorta Sektörü”, *Birlikten Dergisi*, Yıl:2006, Sayı:Ocak-Mart, s:10-21

ÖZŞAR, Berna (2006), “AB Tek Sigorta Piyasasını Düzenleyen Mevzuat”, *Birlikten Dergisi*, Yıl:2006, Sayı:Ocak-Mart

SERGİCİ, Erdoğan (2001), *Türklerin Tarihi ve Sigortacılık*, Latin Basın Yayın Ltd., İstanbul

Sigortacı Gazetesi (2007), “Yabancılar Birayssel sigorta Pazarını Hareketlendirecek”, 21.05.2007 Tarihli yazı,
<http://209.85.129.104/search?q=cache:fZgIarzbGDkJ:www.sigortacigazetesi.com.tr/modules/news/article.php%3Fstoryid%3D430+avrupa+sigorta+teknik+karl%C4%B1%C4%B1k&hl=tr&ct=clnk&cd=22&gl=tr>

SWISS Re-Sigma (2006), *Getting Together: Globals Take The Lead In Life InsuranceM&A*, Zurich

ŞEN, Esin (2002), *İhracatta Kullanılan Uluslar arası Belgeler*, İgeme-İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, 2. Baskı

TAŞBAŞI, İbrahim (2005), “ Sigorta Sektöründe Denetim ve Gözetim”, *I.Ulusal Sigorta Sempozyumu*, TSRSB Balo Salonu, İstanbul

- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2005), *2005 Yılı Türkiye’de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor*, İstanbul,
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık Genel Müdürlüğü (2005), *Türk Sigortacılık Sektörünün Temel Göstergeleri 4*, Ağustos, Uzerler Matbaacılık
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2006), “Basın Duyurusu”,
http://www.hazine.gov.tr/guncelduyuru/SDK_20060704_Rapor.pdf
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2007), “Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin Dallar İtibariyle Konsolide Teknik Karları ile Mali Karları”,
<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti51.htm>
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2007), “Sigortacılık İstatistikleri, Sigortacılık Sektörü Hakkında Genel Bilgiler”,
<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti45.htm>
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2007), “Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Sabit Fiyatlarla Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim”,
<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti53.htm>
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2007), “Sigortacılık İstatistikleri, Sigorta Şirketlerinin DİE Tef Endeksine Göre Sabit Fiyatlarla Hayat Dalı Direkt Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim”,
<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti54.htm>
- TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (2007), “Sigortacılık İstatistikleri, Dolar Bazında Prim Üretimi ve Kişi Başına Prim”,
<http://www.treasury.gov.tr/stat/finans/ti55.htm>

TCMB (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası), (2006), “Ödemeler Dengesi İstatistikleri”,

<http://www.tcmb.gov.tr/odemedenge/odemelerdengesi.xls#3!A1>

Tekin, MEMİŞ (24.04.2007), “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Sigorta Aracıları”,

<http://www.jura.uni-sb.de/turkish/TMemis.html>

TİSK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2006), “Avrupa Birliği’ne Üyelik sürecinde AB Ülkeleri ve Diğer Aday Ülkeler Karşısında Türkiye’nin Durumu”

http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ana&ana_id=82

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (2007), *Rakamlarla Avrupa Sigorta Sektörü*, Ocak, Demirbaş No:03185,

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (2005), *AB’ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Bildiri Kitabı*, TSRSB Yayını, İstanbul

TSRSB (2005), *AB Sigorta Müktesebat Rehberi*, TSRSB Yayın No:3, Baskı:1, İstanbul

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), “2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, İstihdam Tablosu İstatistikleri”,

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/0193C7CB-849C-4FF8-AD83-52A50549902D/2551/istihdamTablosu.xls>

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (2007), “2006 Yılı 4.Dönem İstatistikleri, Konsolide Tabloları ve Neticeleri Özet Raporu”,

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/0193C7CB-849C-4FF8-AD83-52A50549902D/2690/Output.pdf>

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (02.04.2007), “Sigortanın Tarihi”,

<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Sigortanın+tarihi/>

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (2007), “İstatistikler, Dünya Sigorta Verileri”,

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/79AF386D-55BD-4687-8772-3A60824E5F01/708/Tablo6.pdf>

TSRSB (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği), (2005), “2005 Yılı TSRSB Faaliyet Raporu,

<http://www.tsrbs.org.tr/NR/rdonlyres/9DEC8995-C6F2-4522-9C91-7C153644AE58/2089/FaaliyetRaporu.pdf>

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Hanehalkı İşgücü Araştırması 2007 Ocak Dönemi Sonuçları”,

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=480>

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Dış Ticaret İstatistikleri (ABD Doları, Avro ve YTL Cinsinden Dış Ticaret)”

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=523

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Ulusal Hesaplar, Kişi Başına GSYİH Cari(YTL.), GSMH Cari (\$) İstatistikleri”,

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=493

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Ulusal Hesaplar, Üretim Yöntemiyle GSYİH”,

http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=492

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Seçilmiş Seriler, Kişi Başına GSMH Cari(\$),

<http://www.tuik.gov.tr/Gosterge.do?metod=IlgiliGosterge&id=3487>

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2007), “Enflasyon ve Fiyat İstatistikleri”,

<http://www.tuik.gov.tr/>

Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O Hazine Başkanlığı Ekonomik Araştırmalar Birimi,
“Ekonomik Görünüm (Nisan 2007)”,

<http://www.vakifbank.com.tr/earastirma/EGNis2007.pdf>

YAVAŞI, Mahmut (2005), “Yürürlükteki AB Sigorta Mevzuatı ve Türkiye”, *I. Ulusal Sigorta Sempozyumu*, TSRSB Mercury Salonu, İstanbul

YOLCU, Halil (28.03.2007), “AB Yolunda Türk Sigorta Sektörünün Sorunları”,

<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=31882>

YUNAK, Hüseyin (1991), *Milli Reasürans T.A.Ş. Nakliyat Sigortalarında Fiyatlandırma Semineri*, İstanbul

YÜCESAN, Osman (2004), *Nakliyat, Tekne ve Emtea Sigortaları*, İstanbul

EK 1: TÜRK SİGORTA MEVZUATI

➤ **Kanunlar**

- 1160 Mükerrer Sigorta Hakkında Kanun
- 193 Gelir Vergisi Kanunu
- 2464 Belediye Gelirleri Kanunu
- 2918 Karayolları Trafik Kanunu
- 2918 ve 7397'de Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2920 Türk Sivil Havacılık Kanunu
- 4684 Sayılı Bazı Kanun ve K.H.K.'lerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Sigortacılık ile İlgili Hükümleri
- 4697 Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 4864 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4911 Sayılı Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilemeyen Kısımının Devlet Garantisi ile Karşlanması Hakkında Kanun
- 4962 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun
- 4962 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu
- 5070 Elektronik İmza Kanunu
- 5217 Özel Gelirler ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

- 5233 Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun
- 5265 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5312 Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun
- 6432 Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6802 Gider Vergisi Kanunu
- 7397 Sayılı sigorta Murakabe Kanunu
- **Kanun Hükmünde Kararnameler**
 - 587 Sayılı Kanun hükmünde Kararname
 - 623 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- **Yönetmelikler**
 - Aktüerler Yönetmeliği
 - Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelik
 - Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelik
 - Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik

- Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik
- Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Hayat Sigortaları Yönetmeliği
- Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Yönetmeliği
- Karayolu Taşıma Yönetmeliği
- Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliği
- Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- Karayolları Uluslar arası Yolcu ve Eşya Taşımaları Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik
- Mükerrer Sigorta Murakabe Yönetmeliği

- Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
- Sigorta Eksperleri Yönetmeliği
- Sigorta Eksperleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik – 12.05.2002/24693
- Sigorta Eksperleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik – 31.05.2001/24418
- Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği (RG-15.06.1995 Rgno-22314)
- Sigorta Prodüktörleri Yönetmeliği
- Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
- Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (14.03.1997)
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (14.07.1995)

- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (16.01.1998)
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (24.09.1998)
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Dair Yönetmelik
- Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğine Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Yönetmelik
- Sigortacılık Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik
- Sigortacılık Muhasebe Sistemi Yönetmeliği (Rg Tarih:31.12.2004-RG No:25687)
- Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilemeyen Kısmının Devlet Garantisi ile Karşılanması Hakkında Uygulama Yönetmeliği
- Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilemeyen Kısmının Devlet Garantisi ile Karşılanması Hakkında Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Sivil Havacılık Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortası Yönetmeliği
- Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Tarım sigortaları Uygulama Yönetmeliği
- TRAMER Yönetmeliği (RG-16.12.2003 Rgno-25318)

- Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği

➤ **Tebliğler:**

- 1996 Yılı Sigorta Murakabe Kanununa İlişkin 2 Sayılı Tebliğ (18.06.1996-22670)
- 1998 Yılı Sigorta Murakabe Kanununa İlişkin 3 Sayılı Tebliğ (05.02.1998-23249)
- 1999 Yılı Sigorta Murakabe Kanununa İlişkin Tebliğ (15.07.1999-23756)
- 2002 Yılı Karayolları Motorlu Araçlar Mali Sorumluluk Branşının Tesisi Hakkında Tebliğ (21.11.2002-24943); Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Tebliğ; Tebliğ 7 (16.10.2002-24908)
- 2003 Yılı Bireysel emeklilik Aracılığı Faaliyetlerinde Bulunacak Kişiler Hakkında 2003-2 Sayılı Tebliğ (13.05.2003-25107); Emeklilik

Planları Hakkında 2003-1 Sayılı Tebliğ (13.05.2003-25107); Sigorta Murakabe Kanununa İlişkin 8 Sayılı Tebliğ (10.05.2003-25104); Sigorta Şirketlerinin İpotek İşlemlerine İlişkin 9 Sayılı Tebliğ (21.11.2003-25296)

- 2004 Yılı Bireysel Emeklilik Aracılığı Faaliyetlerinde Bulunacak Kişilere İlişkin Tebliğ (Tebliğ no:2004/1); T.C. Maliye Bakanlığı 2004 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No:9); Bireysel emeklilik Aracılığı Faaliyetinde Bulunacak Kişilere İlişkin Tebliğ (05.03.2004-25393); Emeklilik Şirketlerindeki Birikimli Hayat Sigortalarından Bireysel Emeklilik Sistemine Aktarmaya İlişkin Genelge (12.07.2004-25520); T.C. Maliye Bakanlığında Harçlar Kanunu Genel Tebliği-Seri No 43; Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ; Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ (RG Tarih:30.12.2004 – RG No:25686)
- 2005 Yılı Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (RG Tarih: 17.12.2005 – RG No:25939)

➤ **Kararlar**

- Sermaye Piyasası Kurulunun 10.05.2002 Tarih ve 22/646 Sayılı Kararı
- Bireysel Emeklilik ve Hayat Sigortalarında Uygulanacak Stopaj Oranlarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı
- Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Hakkında Karar
- Sigortacılıkta Yurtiçi Reasürans Havuzu sistemine İlişkin Karar
- Tehlikeli Maddeler ve Tüpgaz Sorumluluk Sigortaları Hakkında Karar

➤ **Genel Şartlar:**

- Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları
- Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları
- Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Genel Şartları
- Devlet Destekli Sera Sigortası Genel Şartları
- Cam Kırılmasına Karşı Sigorta Genel Şartları
- Elektronik Cihaz Sigortaları Genel Şartları
- Emtea Nakliyat Sigortası Genel Şartları
- Ferdi Kaza Sigortası Umumi Şartları
- 08-06-2006 Tarihi İtibariyle Genel Şart Değişiklikleri
- Seyahat Sağlık Sigortası Genel Şartları
- Sağlık Sigortası Genel Şartları
- Hayat Sigortaları Genel Şartları
- Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları
- Hırsızlık Sigortası Genel Şartları
- Hukuksal Koruma Sigortası Genel Şartları
- İhracat Kredi Sigortası Genel Şartları
- İnşaat Sigortaları Poliçeleri Genel Şartları

- İşveren Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Kara Taşıtları Kasko Sigortası Genel Şartları
- Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk sigortası Genel Şartları
- Kıymet Nakliyat Poliçesi Umumi Şartları
- Kredi Sigortası Genel Şartları
- Kümes Hayvanlarının Hayat Sigortası Genel Şartları
- Makine Kırılması sigortası Genel Şartları
- Mesleki Sorumluluk sigortası Genel Şartları
- Montaj Sigortaları Genel Şartları
- Motorlu Kara Taşıt Araçları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Otobüs Zorunlu Koltuk ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları
- Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Sera Sigortası Genel Şartları
- Tarık Ürünleri Dolu Sigortası
- Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Tekne Poliçesi Genel Şartları
- Tüp Gaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası Genel Şartları

- Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigortası Genel Şartları
- Yangın Sigortası Genel Şartları
- Yangına Bağlı Kar Kaybı Sigortası Genel Şartları
- Yapı Denetim Kuruluşları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları
- Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- **Muhasebe Düzenlemeleri:**
 - Sigortacılık Tek düzen Hesap Planı
 - Bireysel emeklilik Muhasebe Uygulaması (BEMU)
- **Tarifeler:**
 - 2000 Yılı; Okul Servis Araçları Ferdi Kaza Tarife ve Talimatı (28.07.1999-23769), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı (08.09.2000-24164), Zorunlu Karayolları Mali sorumluluk Tarife ve Talimatı 828.07.1999-23769), Zorunlu Otobüs Koltuk Ferdi Kaza Tarife ve Talimatı (28.07.1999-23769)
 - 2001 Yılı; Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı(08.09.2000-24164), Zorunlu Deprem sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat(03.10.2001-24542), Zorunlu Deprem sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat(20.06.2001-24438), Zorunlu Karayolları Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(20.12.2000-24266), Zorunlu Otobüs Koltuk Ferdi Kaza Tarife ve Talimatı(20.12.2000-24266)

- 2002 Yılı; Otobüs Zorunlu Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(19.12.2001-24615), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı(08.09.2000-24164), Zorunlu Karayolları Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(20.12.2001-24615)
- 2003 Yılı; Elektronik Cihaz ve Mütahharrik Makine Sigortalarına Ek İhtiyari Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), İnşaat ve Montaj Sigortalarına Ek İhtiyari Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(21.12.2002-24970), Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(21.12.2002-24970), Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(21.12.2002-24970), Yangına Ek Olarak Verilen Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı(08.09.2000-24164), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat(12.08.2003-25197), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat(12.12.20005-24961), Zorunlu Karayolları Motorlu Araçlar Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(21.12.2002-24970), Zorunlu Otobüs Koltuk Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(21.12.2002-24970)
- 2004 Yılı; Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı, Elektronik Cihaz ve Mütahharrik Makine Sigortalarına Ek İhtiyari Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), İnşaat ve Montaj Sigortalarına Ek İhtiyari Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), Otobüs Tarifesi(31.12.2003-2533), Taşımacılık Mali Sorumluluk(18.01.2004-25350), Tehlikeli Madde Tarifesi(31.12.2003-25333), Trafik Tarifesi(31.12.2003-25333), Tüpgaz Tarifesi(31.12.2003-25333), Yangına Ek Olarak Verilen İhtiyari Deprem Tarifesi(Yürürlük 01.11.2003), Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı(22.12.2003-25324-Mük.)

- 2005 Yılı; Elektronik Cihaz ve Mütteharrik Makine Sigortalarına Deprem Teminatının Eklenmesi Halinde Uygulanacak Tarife, İnşaat ve Montaj (Tüm Riskler) Sigortalarına Deprem Teminatının Eklenmesi Halinde Uygulanacak Tarife, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı(25.03.2005'e kadar geçerli olan), Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı, Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı (RG-27.01.2005 Rgno-25709), Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı, Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı, Yangın Sigortasına Deprem ve Yanardağ Püskürmesi Teminatının Eklenmesi Halinde Uygulanacak Tarife, Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı, Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(RG-19.01.2005 Rgno-25705-MUK.), Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı(19.01.2005'e kadar geçerli olan), Zorunlu Otobüs Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı, 01 Temmuz 2003 Tarihinden Geçerli Yeşil Kart Sigorta Tarife ve Talimatı
- 2006 yılı; Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Tarife ve Talimatı, Devlet Destekli Kümes Hayvanları Sigortası Tarife ve Talimatı, Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası Tarife ve Talimatı, Devlet Destekli Sera Sigortası Tarife ve Talimatı, Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı
- **Özelgeler**
- **Genelgeler**
- **Anayasa Mahkemesi Kararları**
- **Diğer Mahkeme Kararları**

EK 2: AB SİGORTA MEVZUATI

1. HAYAT SİGORTASI MEVZUATI

1. 2002/83/EC sayılı direktif, üye devletlerde kurulmuş veya kurulması planlanan şirketlerin doğrudan sigortacılık faaliyetine başlamaları ve bu faaliyetleri sürdürmelerine ilişkindir.

Direktif, hayat sigortası alanını düzenleyen bütün direktifleri tek ve kapsamlı bir metinde toplayarak Avrupa Birliği Mevzuatını sadeleştirmeyi hedeflemektedir. Direktif bu alanda 1979 yılından bu yana kabul edilmiş olan bütün direktiflerin yerini almıştır ve 8 başlıktan oluşmaktadır: 1. Tanımlar ve kapsam; 2. Hayat sigortası faaliyetlerine başlama; 3. Sigorta faaliyetinin yürütülmesine ilişkin koşullar; 4. Yerleşme ve hizmet sunumu serbestisine ilişkin hükümler; 5. Merkez ofisleri Avrupa Birliği dışındaki ülkelerde bulunan şirketlerin Birlik içerisinde kurulmuş acente ve şubelerine uygulanacak kurallar; 6. Üçüncü ülkelerin hukuklarına tabi ana şirketlere bağlı yan kuruluşlara uygulanacak kurallar ile bu türden ana şirketlerin belli miktarda pay iktisapları durumunda uygulanacak kurallar; 7. Geçiş hükümleri ve diğer hükümler; 8. Son hükümler.

Birinci başlık altında yapılan sigorta şirketi tanımı önem taşımaktadır. Direktif çerçevesinde sigorta şirketi, menşe üye devlet (home state) yetkili mercilerinden resmi izin almış olan şirket şeklinde tanımlanmıştır. Bu izin o ülke sınırları içerisinde merkezi bulunan şirket veya izin aldıktan sonra faaliyetlerini bir branşın tamamına veya diğer branşlara yaymak isteyen şirket tarafından alınmaktadır.

2002/83/EC sayılı direktif, 3. başlık altında ilk hayat sigortası direktifinde yer alan bazı düzenlemeleri de güçlendirmektedir. Bu çerçevede denetim kurumlarının yetkileri artırılmıştır. 13. madde uyarınca, yetkili mercilerin ayrıntılı incelemeler yapabileceği (bilgi toplama, belgelerin ibrazını isteme ve yerinde incelemeler gerçekleştirebilme); sigorta şirketleri, şirket yöneticileri ve denetçileri hakkında gerekli tedbirleri alabilme ve uygun hukuki araçlar kullanmak suretiyle bu tedbirlerin uygulanmasını sağlayabilme yetkilerinin bulunması gerekmektedir.

3. başlık kapsamındaki bir diğer önemli konu da edinimlerine ilişkindir (qualifying holding)i. Bir sigorta şirketinde gerçek veya tüzel kişilerin pay iktisat etmek veya elden çıkartmak istemeleri durumunda söz konusu şirketin menşe üye devlet (home member state) yetkili mercilerini konuya ilişkin olarak bilgilendirmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, gerçek veya tüzel kişiler paylarını, sermaye payları veya oy hakları %20, %33 veya %50'ye ulaşacak veya gerçek şekilde artırmak isterlerse yada şirketi kendi yan kuruluşları durumuna getirmeyi planlarsa yetkili mercileri bilgilendirmekle yükümlüdürler. Aynı durum payların elden çıkartılmak istenmesi halinde de geçerli olmaktadır.

2002/83/EC sayılı direktifin 20. maddesi hayat sigortası teknik karşılıklarına (technical life – assurance provisions) ilişkin kurallar içermektedir. Her sigorta şirketi, miktarı gelecekteki aktüeryal değerlendirmelere göre hesaplanacak ve ileride ortaya çıkabilecek tüm sorumlulukları dikkate alacak yeterli teknik karşılıklar ayırmak mecburiyetindedir. Faiz oranı, değerlendirmenin istatistiki unsurları ve masrafların karşılıkları dikkatli biçimde seçilmelidir. Direktif çerçevesinde üye devletler yalnızca şu aktifleri teknik karşılık olarak gösterebilmektedir: Yatırımlar (menkul kıymetler, diğer para ve sermaye piyasası araçları; krediler; hisseler; transfer edilebilen tahviller de kolektif yatırımlar, diğer yatırım fonları, arazi, bina ve taşınmazlar), borçlar ve alacaklar (reasürör borçları, sedan şirket borçları, poliçe sahibi ve aracılardan borçları, vb.) ve diğerleri (sabit aktifler, bankadaki yada el altındaki nakit vb.).

3. başlık kapsamındaki bir diğer önemli konuda yükümlülük karşılama yeterliliği marjları ve garanti fonu ile ilgili kurallardır. 2002/83/EC sayılı direktif uyarınca, sigorta şirketleri aşağıdaki varlıkları kapsayan yeterli bir yükümlülük karşılama yeterliliği marjına (available solvency margin) sahip olmak zorundadır: Ödenmiş sermaye (paid – up share capital); rezervler (zorunlu ve serbest); ödenecek temettünün çıkartılmasından sonra ortaya çıkan kar veya zarar; bilançoda yer alan rezervleri. Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjı (required solvency margin) ise aşağıda hesaplanan iki sonucun toplamına eşittir.

İlk sonuç :

Doğrudan ticari faaliyet ile reasürans kesintileri çıkartılmaksızın reasürans akseptanslarına ilişkin matematik karşılıkların %4 ü X son finansal yıl için reasürans kesintilerinden sonraki matematik karşılığın toplam matematik karşılığa oranı (Bu oran %85 den az olamaz).

İkinci sonuç :

Risk altındaki sermayenin negatif olmadığı durumlarda;

Sigorta şirketi tarafından sigortalanan sermayenin %0.3 lük kısmı X son finansal yıl için reasürans kesintisinden sonra şirketin yükümlülüğü olarak tutulan toplam risk sermayesinin reasürans kesintisinden önceki toplam risk sermayesi retrosesyonlarına oranı (Bu oran %50 den az olamaz).

Geçici ölüm sigorta süresi azami 3 yıla kadarsa oran %0.1; 3 yıldan fazla 5 yıldan az ise oran %0.15.

Direktif uyarınca, garanti fonu, gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjının 1/3 üdür ve 3 milyon euro dan az olamaz.

Yetkili merciler yükümlülük karşılama yeterliliği marjının garanti fonunun altına düşmesi durumunda şirketin kısa dönem mali şemasını talep edebilmektedirler. Poliçe sahiplerinin haklarının tehlikeye düştüğü durumlarda yetkili merci bir mali iyileştirme olanı isteyebilmektedir.

Direktifin 4.i başlığı yerleşme ve hizmet sunumu serbestisi ile ilgili hükümler içermektedir. Buna göre eğer bir sigorta şirketi kendi ülkesi dışında bir üye devlette şube açmak isterse önce kendi ülkesindeki yetkili mercilere bilgi vermekle yükümlüdür.

Direktifin 5. başlığı ise merkezi Avrupa Birliği dışında bir ülkede bulunan bir sigorta şirketinin birlik içerisinde kurulmuş olan acente ve şubelerine uygulanacak hükümleri içermektedir. Bu tip şirketler üye devletten izin alabilmek için bazı şartları yerine getirmekle yükümlüdür. Bu şartlar kendi ulusal kanunları çerçevesinde sigorta

faaliyetleri yürütebilme iznine sahip olma, bir genel temsilci atama, acente veya şubenin yönetim merkezinde hesapları tutmayı üstlenme, yükümlülük karşılama yeterliliği marjı tutmayı üstlenme ve faaliyet planı sunumu olarak örneklendirilebilmektedir.

2002/83/EC sayılı direktif hayat sigortası alanında topluluk ve üçüncü ülkeler arasında bir mütakabiliyet usulü de getirilmiştir. Topluluğun, kendisinin de aynı haklardan yararlanması koşuluyla geliştirdiği usul uyarınca topluluk dışı bir şirketin yan kuruluşuna izin verilmesi yada topluluk dışı şirket, topluluk sigortacısı sermayesinde hisse sahibi olması mümkün hale getirilmiştir. Böylelikle topluluk üçüncü ülkelere erişim sağlamayı ve normalde yalnızca söz konusu ülkenin sigorta şirketlerinin faydalanabildiği haklardan faydalanmayı amaçlamıştır.

2002/83/EC sayılı direktif, 2004/66/EC sayılı ve malların serbest dolaşımı, şirketler hukuku, tarım, vergi, eğitim ve öğretim, kültür, görsel ve işitsel konular ve dış ilişkiler alanlarında yeni üye devletlerin geçiş dönemlerini kolaylaştırabilmek için yürürlükteki mevzuatı uyarlayan direktif ile tadil edilmiştir.

2. 2000/64/EC sayılı direktif, üçüncü hayat sigortası direktifi ve üçüncü hayat dışı sigorta direktifinin de dahil olduğu 4 ayrı direktifi üçüncü ülkelerle bilgi paylaşımı konusunda tadil etmektedir.

Direktif uyarınca, üye devletler, üçüncü ülkelerle bilgi paylaşımını sağlayabilmek için bu ülkelerin yetkili mercileri ile veya söz konusu bilgilerin meslek sırrı kapsamında olması durumunda ülkedeki ilgili makam ve organlarla (mali kuruluşları denetleme sorumluluğu olan merciler, sigorta şirketlerinin tavsiye ve iflasları ile ilgili organlar, sigorta şirketlerinin kanuni denetim görevini ifa eden kişiler) işbirliği anlaşmaları imzalayabilirler. Bilgi paylaşımı, yukarıda belirtilen merci ve organlar denetim faaliyetlerini yerine getirmelerine hizmet etme amacı gütmelidir.

3. 2004/66/EC sayılı direktif, Avrupa Birliği'ne 10 yeni üyenin (Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Litvanya, Letonya, Estonya, Malta, Slovenya, Slovakya) katılımı sebebiyle 2002/83/EC sayılı direktifin de dahil olduğu bazı direktifleri tadil etmiştir.

Direktif izin şartını düzenleyen 6. madde de değişiklik yapmıştır. Buna göre menşeye üye devlet (home member state), izin isteyen her sigorta şirketinin madde 6 (1) (a)'da belirtilen formları kabul etmesini gerekli hale getirmiştir. Yeni üye devletlerin kendi resmi dillerindeki formlar söz konusu ülkelerden tedarik edilebilecektir.

2002/83/EC sayılı direktife yapılan bir diğer değişiklik ise direktifin 18. maddesinin tadil edilmesi ve hayat ile hayat dışı sigorta faaliyetleri ile ilgili yeni üyeleri de kapsayacak bir düzenlemeye gidilmiş olmasıdır.

2. HAYAT DIŞI SİGORTA MEVZUATI

1. 73/239/EEC sayılı direktif, hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna, başka bir deyişle hayat dışı sigortaya ilişkin ilk direktiftir. Direktif müteaddit defalar tadil edilmiş ve pek çok maddesi değişikliğe uğramıştır.

Direktifin temel amacı hayat dışı sigortacılık alanında faaliyete başlamayı ve yürütmeyi kolaylaştırmak ve ulusal denetleyici mevzuatlarda yer alan bazı farklılıkları ortadan kaldırmaktır.

2. 73/240/EEC sayılı konsey direktifi, hayat sigortası dışında kalan doğrudan sigortacılık faaliyetleri alanında yerleşme serbestisine dair kısıtlamaların kaldırılmasına ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Direktif, üye devletlerin aşağıdaki kısıtlamaları ortadan kaldırmalarını zorunlu kılmaktadır:

- kişilerin ev sahipliği yapan üye devlette (*host member state*) o ülke vatandaşlarıyla aynı koşullarda faaliyet göstermelerini engelleyen uygulamalar.
- Ayrımcılık yaratan idari uygulamalar.

Eğer ev sahipliği yapan üye devlet (*host member state*) kendi vatandaşlarından faaliyete başlamak için iyi bir itibara sahip olduğunun, daha önce bir iflas durumuyla karşı karşıya bulunmadığının veya her ikisinin kanıtını istiyorsa , söz konusu üye devlet, diğer üye devlet vatandaşları için de adli sicil kaydının ibrazını veya menşeye üye devlet yetkili mercilerince verilen buna karşılık gelecek nitelikteki

belgeleri yeterli kabul edecektir. Eğer menşey üye devlet böyle bir doküman vermiyorsa yeminli beyan resmi beyan yada noter onayı kanıt olarak kullanılabilir. Daha önce bir iflas durumuyla karşı karşıya kalınmadığına dair beyanın yetkili bir meslek veya ticaret birliği önünde yapılması da mümkündür.

Direktif uyarınca, üye devletler kendi ülkelerinde sigorta faaliyetinde bulunan diğer üye devlet vatandaşlarının da mesleki veya ticari örgütlere kendi vatandaşlarıyla aynı şartlarda katılabilmelerini sağlamakla mükelleftir.

Bu örgütlere katılma hakkı üst düzey görevlere seçilebilme veya atanabilmeye ehil olma şartı gerektirebilmektedir ;ancak söz konusu örgüt resmi kurum niteliğindeyse bu görevler üye devletin kendi vatandaşları için ayrılmış olabilir.

3. 73/239/EEC sayılı direktif o dönemdeki adıyla Avrupa Topluluğu'nda geçerli olan para birimi kavramını Avrupa Yatırım Bankası'nın tüzüğünde tanımlanan şekilde kullanmaktaydı. 76/580/EEC sayılı 3289/ECSC sayılı komisyon kararında olduğu şekliyle "Avrupa para birimi " olarak tanımlanmıştır.

Ancak ,Euro'nun Avrupa birliği para birimi olarak kabul edilmesiyle 76/580/EEC sayılı direktif geçerliliğini yitirmiştir. Yükümlülük karşılama yeterliliği miktarlarında 2002/13/EC sayılı direktif ile yapılan değişikliği takiben direktifin diğer maddeleri de geçerliliklerini yitirmiştir.

4. 78/473/EEC sayılı direktif şu sigorta branşlarına göre sınıflanmış risklere ilişkin topluluk koasürans (müşterek sigorta) faaliyetlerine uygulanmaktadır: raylı taşıt araçları ;hava taşıtları ;deniz iç deniz, göl, nehir ve kanal taşıtları ;taşınan mallar;yangın ve doğal olaylar ;diğer zararlar ;hava taşıtları sorumluluk sigortası ;genel sorumluluk ve çeşitli mali kayıplar –istihdam riskleri.

Direktif uyarınca teknik rezerv miktarları, kuruldukları üye devlet kurallarına göre farklı koasürörler tarafından belirlenmelidir. Ancak muallak hasar rezervleri için bu miktar, ana sigortacının yerleşik olduğu devletin kanunlarına göre belirlemiş olduğu miktarın altında olamaz. Bir diğer önemli nokta, farklı koasürörler tarafından oluşturulmuş olan teknik rezervlerin karşılık gelen aktiflere gösterilmesidir.

Üye devletler kendi ülkelerindeki koasürörlerin Avrupa Birliği'ndeki koasürans faaliyetlerine ilişkin istatistiki bilgileri tutmalarını sağlamakla yükümlüdür.

Bir sigorta şirketinin tasfiyesi söz konusu olduğunda Avrupa Birliğindeki koasürans akitlerine katılımdan kaynaklanan yükümlülükler, şirketin diğer sigorta akitlerinden doğmuş olan yükümlülükleriyle aynı şekilde karşılanacaktır.

5. 84/641/EEC sayılı direktif 73/641/EEC sayılı direktifi özellikle turistik yardıma ilişkin olarak tadil etmektedir.

84/641/EEC sayılı direktif, bir üye devlet topraklarında özellikle turistik yardıma ilişkin olarak tadil etmektedir.

84/641/EEC sayılı direktif, bir üye devlet topraklarında yerleşik şirketler tarafından turistik yardım sağlanmasını kapsayacak şekilde doğrudan sigortacılık serbest meslek faaliyetlerine başlama ve bu faaliyetleri sürdürme ile ilgili olup, 73/239/EEC sayılı direktifin kapsamını genişletmektedir. Buradaki yardım turistlere yapılan yardımı, başka bir deyişle, seyahat ederken, kendi ülkesi veya yönelik olarak verilecek yardımı ifade etmektedir. Söz konusu yardım belli miktarda bir ön prim ödenmesi şartıyla ve bir yardım sözleşme kapsamında ilgili kişilere yapılacak olan yardımı kapsamaktadır. Yapılacak yardımın aynı veya nakdi olması mümkündür; ancak bakım, servis sağlama, satış sonrası servisler veya aracı sadece aracı olarak yardım tedarikini kapsamaz.

Bu yardım ,73/239/EEC direktifinin ekine de yeni bir sigorta branşı olarak eklenmiş (branş 18) ve “seyahat ederken , kendi ülkesi daimi ikamet adresi dışındayken zor duruma düşen kişilere yönelik yardım” olarak tanımlanmıştır.

73/239/EEC sayılı direktif, kapsam dışı bıraktığı işlemleri listelemiştir. İşlemler 84/641/EEC sayılı direktife tabi bir şirket tarafından yerine getirilmediği sürece direktif bu listeye bir taşıtın kaza yapması veya arızalanması durumunda sorumluluğun aşağıdaki işlemlerle sınırlı olduğu yardım faaliyetlerini de eklemiştir:

- Yerinde arıza sevişi,
- Taşıtın tamir edilebileceği en yakın veya en makul yere nakledilmesi,

- Taşıtın ait olduğu yere, aynı ülke içerisinde seyahate başlangıç noktasına veya varmayı hedeflediği yere nakledilmesi.

84/641/EEC sayılı direktif çerçevesinde üye devletler, merkez ofisleri kendi topraklarında bulunan bütün şirketlerin yalnızca işlem türlerini, finansal durumlarını ve yükümlülük karşılama yeterliliklerini (73/239/EEEC sayılı direktifinde öngörüldüğü gibi) değil, aynı zamanda sorumluluklarını yerine getirebilmek için kullanabilecekleri diğer kaynakları da içeren yıllık raporlar hazırlamalarını talep etmekle yükümlüdür.

Direktifin uyarınca birden fazla üye devlete sigorta faaliyeti yürütme izni talebinde bulunmuş veya izin elde etmiş olan şirketler aşağıdaki avantajlardan yararlanmak için başvurabilmektedir:

- yükümlülük karşılama yeterliliğinin, şirketin Avrupa birliği içerisinde sürdürdüğü faaliyetlerin tümü gözetilerek hesaplanması
- sadece bir üye devlette teminat verilmesi
- garanti fonunu oluşturan varlıkların üye devletlerden herhangi birinde lokalize edilmesi.

Bu avantajlardan yararlanmak isteyen şirketler, ilgili üye devlet yetkili mercilerine başvurarak talepte bulunmak durumundadır. Söz konusu avantajlar ilgili üye devlet veya devletlerin talebiyle geri alınabilir.

6. 73/239/EEC sayılı direktifin 2 (2) maddesi; direktifin, devlet adına yada devlet desteğiyle yürütülen ihracat kredi sigortası işlemlerine uygulanmayacağını belirtmektedir. Direktif kapsamında sigortalı kişilere sunulan koruma, ihracat kredi sigortası işlemlerinde devlet adına veya devlet garantisıyla yapıldığından 73/239/EEC sayılı direktifi tadil eden 87/343/EEC sayılı direktif de benzer işlemleri kapsam dışında tutmayı sürdürmüştür.

84/343/EEC sayılı direktif uyarınca her üye devlet, finansal yıl içerisinde ortaya çıkacak ortalama üzerindeki hasar rasyoları ile teknik açıkları karşılayabilmek için şirketlerin bir masraf muvazene fonunu kendi ulusal kurallarına uygun olarak

hesaplamakla yükümlü olup bu hesaplamanın direktif Eki'nin D bölümünde (D bölümü 87/343/EEC sayılı direktifle eklenmiştir) belirlenen yöntemlere uygun olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. D bölümü kapsamında kredi sigortası branşı için masraf muvazene fonunu hesaplama 4 yöntem belirlenmiştir.

Bazı durumlarda üye devletler kredi sigortası faaliyetleri için bir masraf muvazene fonu oluşturma yükümlülüğünden muaf tutulabilmektedir bu durum kredi sigortası kapsamında ödenen prim yada katkıların toplam prim veya katkıların %4'ünden az olduğu ve 250000 ECU'nün (para birimi olarak ECU geçerliliğini yitirmiştir.) altında olduğu hallerde geçerlidir.

87/343/EEC sayılı direktif 73/239/EEC sayılı direktifin garanti fonuna ilişkin hükmünü tadil etmiştir bu hüküm daha sonra 2002/13/EC sayılı direktifle yeniden değişikliğe uğramıştır.

7. 87/344/EEC sayılı konsey direktifi hukuksal koruma sigortası alanında uygulanmakta olup bu alanda kanun, tüzük ve idari düzenlemeler ile belirlenen hükümlerin eş güdümünü hedeflemektedir.

Direktif sigortalının hukuk ve ceza davalarını ile mahkeme dışı yargılama prosedürlerinde uğrayacağı hasar zarar ziyan ve davalarla diğer yargılama prosedürlerinde temsili ile savunulmasını gerçekleştirebilmek için yasal prosedürlerdeki masrafların üstlenilmesi ve sigorta kapsamındaki diğer ilgili hizmetlerin sağlanmasını kapsamaktadır.

Direktif uyarınca hukuksal koruma sigortası ayrı bir sözleşme şeklinde veya tek poliçe içerisinde ayrı bir bölüm olarak düzenlenmelidir üye devletler kendi ülkelerindeki şirketlerin aşağıdaki belirtilen 3 alternatiften en az birini kabul etmelerini sağlamakla yükümlüdür.

(1) birden çok sigorta alanında faaliyet gösteren bir şirket (*composite undertaking*) hukuksal koruma sigortası hasarlarına ilişkin çalışmalarda bulunan çalışanlarının şirket tarafından başka bir branş için gerçekleştirilen benzer faaliyetlerde görev almamaları sağlamakla yükümlüdür.

şirketin birden çok sigorta alanında faaliyet gösteren bir şirket veya ihtisaslaşmış bir şirket olmasına bakılmaksızın hukuksal koruma sigortası hasarlarına ilişkin çalışmalarda bulunan şirket çalışanları kendi şirketleriyle finansal , ticari veya idari bağları olan diğer bir şirkette benzer bir faaliyette bulunmazlar.

(2) Hukuksal koruma sigortası hasarlarının yönetimi ayrı bir tüzel kişiliğe sahip bir şirkette verilmeli ve bu şirketin adı ayrı olarak düzenlenen sözleşme veya bölümde belirlenmelidir.

(3) Sözleşme çerçevesinde şirket, mağdur olan kişiye seçeceği bir avukat veya makul seviyede işin ehli olan başka biri aracılığıyla çıkarlarını savunabilme hakkını vermelidir.

Hangi alternatifin kabul edildiğine bakılmaksızın hukuksal koruma sigortasına sahip olan kişilerin çıkarları güvence altına alınmalıdır.

Bir avukata başvurulmasının gerekli olduğu hallerde başvurulacak avukatın sigortalının savunulması, temsili ve diğer hizmetleri yerine getirmek için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalıdır sigortalı böyle bir avukatı veya yeterli donanımına sahip başka bir kişiyi seçmekte serbesttir.

Sigortalı ile hukuksal koruma sigortacısı arasında yasal konularda bir fikir ayrılığı bulunması durumunda sigortalının tahkim veya benzer garantileri sağlayabilecek başka bir prosedüre başvurabileceği yapılan sigorta sözleşmesinin içinde açıkça belirtilmeli ve bu durum teminat altına alınmalıdır.

8. 88/357/EEC sayılı ikinci konsey direktifi, 73/239/EEC sayılı ilk direktifi tamamlayıcı nitelikte olup ilk direktifte belirlenen sigorta branşları ve şirketler için hizmet sağlama serbestisi ile ilgili özel düzenlemeler getirmektedir.

İkinci konsey direktifi “genel hükümlere” ilişkin birinci başlık altında “şirket”, “yerleşme”, riskin gerçekleştiği üye ülke”, hizmet sunumunun gerçekleştiği üye devlet gibi tanımlara yer vermektedir.

Direktifin ikinci başlığı “ilk direktife getirilen ek hükümler” olup bu başlık altında “büyük risklerin” tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre “büyük riskler” şunlardır:

- Raylı taşıtlar sigortası branşı, hava taşıtları sigortası branşı, hava taşıtları sorumluluk sigortası branşı deniz taşıtları sorumluluk sigortası branşı altında tanımlanan riskler;
- Poliçe sahibinin profesyonel olarak serbest meslekler içerisinde bir endüstriyel veya ticari faaliyette bulunması ve risklerin bu faaliyete ilişkin olması halinde kredi sigortası branşı ve kefalet sigortası branşları altında tanımlanan riskler;
- Poliçe sahibinin direktif çerçevesinde belirlenen limitleri aşması halinde yangın ve doğal olaylar sigortası branşı, diğer zararlar branşı, genel sorumluluk ve çeşitli mali kayıplar sigortası branşı altında tanımlanan riskler.

Üye devletlerin üçünü kategoriye mesleki birlikler, ortak girişimler veya geçici gruplar tarafından sigortalanmış riskleri de dahil etmeleri mümkündür.

Direktif atıfta bulunduğu sigorta sözleşmelerinde uygulanacak hukukla ilgili düzenlemeler de getirmiştir. Buna göre:

- poliçe sahibinin daimi ikametgahını veya merkez yönetiminin riskin gerçekleştiği üye devlet olması durumunda uygulanacak hukuk söz konusu üye devletlerin hukuku olacaktır.
- poliçe sahibinin daimi ikametgahı veya merkez yönetiminin riskin gerçekleştiği üye devlet olmaması durumunda sigorta sözleşmesinin tarafları riskin gerçekleştiği üye devlet hukuku ile poliçe sahibinin daimi ikametgahının veya merkez yönetiminin bulunduğu üye devlet hukuku arasında seçim yapabilirler.
- poliçe sahibinin ticari, endüstriyel bir faaliyet yürütmesi veya bir serbest meslek icra etmesi ve sözleşmenin bu faaliyetlere ilişkin olarak

farklı ülkelerde bulunan iki veya daha fazla riski kapsamı halinde uygulanacak hukuk riskin gerçekleştiği üye devletlerin veya poliçe sahibinin daimi ikametgahının yada merkez yönetimin bulunduğu ülkenin hukukudur.

Üye devletlerin daha geniş seçme şansı tanınması sözleşme kapsamında yer alan risklerin, riskin ortaya çıktığı üye devlet dışındaki bir üye devlette meydana gelen olaylarla sınırlı tutulması ve büyük risklerin söz konusu olması halinde uygulanacak hukuk değişebilmektedir. Eğer bir tercih yapılmamışsa sözleşme yukarıda belirtilen ülkelerden birinin hukukuna tabi olacaktır.

İkinci konsey direktifi birinci direktife denetleme kurumları tarafından kullanılacak yetki ve araçlarla ilgili hükümler de eklemektedir. Üye devletler, denetleme kurumlarının kendi ülkelerindeki sigorta şirketlerinin faaliyetlerini denetleyebilmeleri için gerekli yetki ve araçlara sahip olmalarını teminat altına almakla tüm yükümlüdür. Bu faaliyetleri ile ilgili ayrıntılı incelemeler yapabilmeleri bilgi toplayabilmeleri, şirketlerin faaliyetlerini sürdürdükleri yerlerde yerinde incelemeler yapabilmeleri şirketle ilgili tedbirler alabilmeleri gerektiği takdirde uygun hukuki araçlar kullanarak bu tedbirlerin uygulanmasını sağlayabilmeleri anlamına gelmektedir.

Direktifin üçüncü başlığı hizmet sunumunu serbestisine yönelik hükümler içermektedir sigorta şirketlerinin bir üye devlette bulunan kuruluş vasıtasıyla başka bir üye devletteki riski sigortalaması durumunda üçüncü başlık altında belirlenen kurallar uygulanmaktadır bu durumda üçüncü başlık altında belirlenen kurallar uygulanmaktadır bu durumda ikinci üye devlet hizmetlerin sunulduğu üye devlet olmaktadır bu başlık altında yer alan kurumlara uygulanmaktadır .hükümler iş yeri kazaları taşıyıcının sorumluluğunu içermeyen motorlu taşıt sorumluluğu motorlu taşıt sorumluluğu motorbotlar nükleer hukuki sorumluluk tıbbi ürün sorumluluğu ve zorunlu inşaat çalışması sigortası risklerini kapsayan sigorta sözleşmelerine uygulanmamaktadır.

Direktif uyarınca eğer bir şirket başka bir üye devlet veya devletlerde hizmet sunmak isterse ana merkezinin bulunduğu üye devletlerin yetkili mercilerini bu konuda bilgilendirmek ve sigortalamayı planladığı risklerin mahiyetlerini belirtmek

durumundadır hizmet sunulması planlanan üye devletlerin bu şirketten şu belgelerinin hazırlanmasını talep edebilmektedir: şirketin ana merkezinin bulunduğu üye devletin yetkili mercileri tarafından düzenlenmiş bir belde ile şirketin yerleşik bulunduğu üye devlet yetkili mercileri tarafından düzenlenmiş bir belde ile şirketin yerleşik bulunduğu üye devlet yetkili mercileri tarafından düzenlenen faaliyette bulunulacak branşlar ve faaliyetlere ilişkin tablo (sigorta poliçelerinin şartları, prim miktarları, formlar ve diğer matbu belgeler) Hizmetin sunulduğu üye devletin yetkili mercileri tarafından talep edilmesi durumunda hizmet sunmakta olan bütün şirketler ilgili belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

Direktifin son hükümleri Yunanistan İrlanda ,İspanya ve Portekiz'e ilişkin geçici düzenlemeleri içermektedir.

9. 90/618/EEC sayılı konsey direktifi hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetlerine ilişkin kanun ;tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna ilişkin birinci ve ikinci konsey direktiflerini tadil etmektedir.

Birinci konsey direktifi üçüncü başlık altında merkez ofisleri topluluk dışında bulunan şirketlerin topluluk içerisinde kurulmuş acente veya şubelerine ilişkin hükümler içermektedir 90/618/EEC sayılı direktif ise bu başlık altına üçüncü bir ülkenin hukukuna tabi olan ana şirketlerin yan kuruluşlarına veya bu şirketlerin sahip olduğu hisselerin ele geçirilmesine ilişkin kurallar getirmektedir. Söz gelimi, üye devletlerin yetkili mercileri üçüncü ülkelerin hukukuna tabi olan ana şirketlerin yan kuruluşlarına veya bu şirketin sahip olduğu hisselerin ele geçirilmesine ilişkin kurallar getirmektedir.

Söz gelimi, üye devletlerin yetkili mercileri üçüncü ülkelerin hukukuna tabi olan ana şirketlerin doğrudan yada dolaylı yan kuruluşlarına izin verdikleri takdirde Avrupa komisyonunu bilgilendirmekle yükümlüdürler. Böyle bir ana şirketin bir topluluk sigorta şirketinde pay sahibi olması ve bu sigorta şirketin yan kuruluşu haline getirmesi durumunda da Avrupa komisyonu bilgilendirilmelidir.

Direktif, üye devletlerin, sigorta şirketlerinin üçüncü ülkelerde kuruluş veya faaliyet göstermede herhangi bir zorlukla karşılaşmaları durumunda da komisyonu bilgilendirmelerini teşvik etmektedir. Bir üçüncü ülkenin toplulukta kurulmuş olan

sigorta şirketlerinin kendi pazarına girmesine topluluk içerisinde kendi şirketlerine verilmiş olandan daha az imkan tanınması durumunda Avrupa komisyonu, konsey den topluluktaki sigorta şirketlerinin bu ülkede makul rekabet şansı bulması için gerekli girişimleri yürütebilmek amacıyla kendisine yetki vermesini talep edebilmektedir. Bu izni takiben Avrupa komisyonu mevcut olumsuzlukları gidermek üzere müzakerelere başlayabilmektedir bu müzakerelere ek olarak üye devletlerin yetkili mercileri, söz konusu üçüncü ülkenin hukukuna tabi olan ana şirketlerin doğrudan veya dolaylı olarak kendilerine yaptıkları izin/ruhsat başvuruları ile bu şirketlerin pay elde etmeleri ile ilgili kararlarında kısıtlamaya gidebilir veya bu kararları askıya alabilir. Normal şartlar altında bu tedbirlerin süresinin 3 ayı geçmesi mümkün olmamaktadır.

90/618/EEC sayılı konsey direktifi ile getirilen bir diğer önemli yenilik ise motorlu taşıt mali sorumluluk sigortalarına ilişkindir. İkinci konsey direktifi. “hizmet sunumu sağlanan üye devlet” (*member state of provision of services*) kavramını kendi topraklarında bulunan bir risk başka bir kuruluş tarafından sigortalanan üye devlet olarak tanımlamaktadır. Sigorta şirketleri hizmet sunumunun gerçekleştiği üye devlette bulunan bir kuruluş aracılığıyla değil hizmet sunumu yoluyla motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası altındaki riskleri karşılayabilmektedir. 90/618/EEC sayılı direktif uyarınca hizmet sunumu sağlanan üye devlet kendi topraklarında meydana gelen olaylar için tazminat sağlayan sigorta şirketinin motorlu taşıt sorumluluk sigortası altında o üye devlette bulunan bir kuruluş aracılığıyla değil hizmet sunumu yoluyla tazminat sağlaması nedeniyle tazminat talep eden kişilerin mağdur olmasının önüne geçmekle yükümlüdür.

Bu amaçla “hizmet sunumu sağlanan üye devlet” hasarlara ilişkin tüm gerekli bilgilerin toplanması için şirketin bir temsilci atmasını isteyecektir bu temsilci hem hasardan mağdur olan kişilerle ilgili işlemleri yapabilmek hem de “hizmet sunumu sağlanan üye devlet”in yetkili mercileri önünde motorlu taşıt sorumluluk sigortasının varlığını ve geçerliliğini kontrol edebilmek için şirketi temsil edebilecek yetkiye haiz olmalıdır.

10. Üçüncü hayat dışı sigorta direktifi bu alandaki ilk direktifte pek çok değişiklik yapmıştır.

Söz gelimi direktifin “Merkez ofisleri topluluk içerisinde bulunan şirketlere uygulanacak kurallara” ilişkin ikinci başlığı kapsamında yer alan hükümlerle değiştirilmiştir önceden olduğu gibi doğrudan sigorta faaliyetine başlayabilmek için resmi ön izin gerekmektedir merkez ofisi bir üye devlet toprakları içerisinde yer alan şirket ya da faaliyetlerini bir branşın tamamına beye branşlara genişletmek isteyen izin/ruhsat sahibi şirket menşe üye devlet (*Home Member State*) yetkili mercilerinden izin almak durumundadır.

Bu izin Avrupa birliği genelinde geçerli olup belli bir sigorta branşı için verilir birinci hayat dışı sigorta direktifi, Üye devletleri izin/ruhsat almak isteyen tüm sigorta şirketlerinin madde 8 altında belirtilen şirket tiplerinden birinde kurulmalarını sağlamakla yükümlü kılmaktadır. Üçüncü hayat dışı sigorta direktifi bu listeye Yunanistan,İspanya ve Portekiz tarafından kabul edilecek şirket tiplerini de eklemektedir. Bunun nedeni birinci hayat dışı sigorta direktifi yürürlüğe girdiğinde bu ülkelerin AB üyesi olamamalarıdır.

Direktif uyarınca menşe üye devlet (*Home Member State*) yetkili mercileri bir şekilde izin/ruhsat vermeden önce, bu şirketin hissedarlarının veya pay sahibi olan üyelerinin kimliklerine ilişkin bilgi sahibi olmalıdır. Yetkili merciler hissedarların veya üyelerin vasıflarını tatminkar bulmazsa izin/ruhsat vermeyi reddedebilirler.

Direktifin “sigorta faaliyetlerini düzenleyen koşulların uyumlaştırılmasına “ ilişkin üçüncü başlığı faaliyet şartlarıyla ilgili eni düzenleme ve değişiklikler getirmektedir. Örneğin 13.maddenin kapsamı genişletilmiştir. Madde yeni haliyle bir sigorta şirketinin finansal denetiminin tamamen menşe üye devlet (*Home Member State*) sorumluluğu altında olmasını öngörülmektedir.böyle bir finansal denetim sigorta şirketinin tüm faaliyetlerini, yükümlülük karşılama yeterliliğini, teknik karşılıkların oluşturulmasını ve doğrulanmasını da içermelidir. Yetkili merciler sigorta şirketlerinin düzgün işleyen idari mali prosedürler ile yeterli bir iç kontrol mekanizmasına sahip olmalarını talep etmekle yükümlüdür.

Üçüncü başlık altında direktif yetkili mercilere bilgi toplama ve yerinde denetimler gerçekleştirme yoluyla ayrıntılı incelemeler yapabilme şirketler hakkında tedbirler

alabilme ve bu tedbirlerin uygulanmasını sağlayabilme konularında denetim yetkisi vermektedir.

Üçüncü hayat dışı sigorta direktifi ikinci direktifin sözleşme portföylerinin devri ile ilgili hükümlerini de yürürlükten kaldırmıştır. Üye devletler merkez ofisleri kendi sınırları içerisinde bulunan sigorta şirketlerinin sözleşme portföylerinin tamamını veya bir kısmını Avrupa Birliği içerisindeki başka bir ofise devretmeleri için gereken izni vermekle yükümlüdür. Bir şube sözleşme portföyünün tamamını veya bir kısmını devretmek istediği zaman bulunduğu üye devlet kurumlarına danışmalıdır devrin gerçekleşebilmesi için devri gerçekleştiren bağlı bulunduğu menşe üye devlet yetkili mercilerinin izni gerekmektedir.

Birinci hayat dışı sigorta direktifi verilmiş olan bir iznin/ruhsatın hangi şartlar altında iptal edileceğine ilişkin düzenlemeler de getirmekteydi üçüncü hayat dışı sigorta direktifi bu şartlarda da değişiklikler yapmıştır. yeni direktif uyarınca aşağıdaki hallerde iznin/ruhsatın iptali söz konusu olmamaktadır:

- Verilmiş olan iznin 12 ay içinde kullanılmamış olması,
- Şirketin başvuru koşullarını artık karşılayamıyor olması,
- Yeniden yapılanma planı veya finansal planlarda belirlenen tedbirlerin uygulanmaması.

Direktif uyarınca gerçek veya tüzel kişiler bir sigorta şirketinde paylarını sermaye payları veya oy hakları %20 %33 veya % 50'ye ulaşacak veya geçecek şekilde arttırmak isterlerse ya da şirketi kendi yan kuruluşları durumuna getirmeyi planlarsa, menşe üye devlet (*Home Member State*) yetkili mercilerini bilgilendirmekle yükümlüdürler.

Üçüncü başlık altında direktif, sigorta şirketlerinin yeterli teknik karşılıklar ve teknik karşılıkları karşılayan aktifler ile muvazene fonu oluşturmalarına ilişkin hükümleri tadil etmektedir. Direktif uyarınca şirketler teknik karşılıkları (*technical provisions*) yalnızca belli aktif kategorileri ile karşılayabilmektedir. Bunlar yatırımlar (*bonolar*,

sermaye piyasası araçları krediler arsa bina vb.) borçlar ve alacaklar (reasürör borçları, garanti fonu talepleri vb.) ve diğerleridir (arsa ve bina dışındaki maddi sabit kıymetler bankadaki ya da el altındaki nakitler vb.).

Üçüncü hayat dışı sigorta direktifinin dördüncü başlığı “yerleşme ve hizmet sunumu serbestisi ile ilgili hükümlere” ilişkin olup sigorta şirketlerinin şube açmaları, bu tip durumlarda sigorta şirketleri tarafından izlenecek bilgilendirme prosedürleri ile yerleşme ve hizmet sunumu serbestisi kapsamındaki diğer konularda birinci direktifi tadil etmektedir.

11. 95/26/EC sayılı direktif, kredi kuruluş hayat ve hayat dışı sigortalar yatırım ve firmaları ve kollektif yatırım şirketlerine ilişkin direktifleri tadil etmektedir.

Direktifin hayat dışı sigorta alanında getirdiği yeniliklerden biri bilgi paylaşımı ile ilgili olarak üçüncü hayat dışı sigorta direktifini tadil etmesidir. Direktif çerçevesinde üye devletlerin yetkili merciler ve diğer ilgili kurumlar (finansal kurumların iflas ve tasfiye işlemlerini denetleyen kurumlar; sigorta şirketi hesaplarının denetim işlemlerini yürüten kişileri denetleyen kurumlar; sigorta şirketlerinin yasal denetimini gerçekleştiren bağımsız aktüerler ve bu aktüerlerin denetiminden sorumlu kurumlar) arasında bilgi paylaşımına izin verebileceği belirtilmektedir.

Direktifin üçüncü hayat dışı sigorta direktifine getirdiği bir diğer yenilik de Üye devletlerin yetkili merciler ve şirketler hukuku ile ilgili ihlalleri incelemeye yetkili organlar arasında bilgi alışverişine izin verebileceklerini hükme bağlamasıdır. Burada hedeflenen finansal sistemin istikrarının güçlenmesidir.

12. Direktifin özeti “motorlu taşıtlar mevzuatı” başlığı altında yer almaktadır

13. Direktifin özeti “ hayat sigortası mevzuatı” başlığı altında yer almaktadır.

14. Tüm sigorta şirketlerinin ödemek durumunda olduğu sorumlulukları bulunmaktadır (poliçe sahiplerinin mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek talepleri gibi) ve bu sorumlulukları karşılayabilmek için şirketlerin belli bir miktar kaynak ayırmaları gerekmektedir. Ne var ki bazı durumlarda sigorta şirketlerinin öngörülmedikleri olayların ortaya çıkması sonucunda önceden ayrılmış olan kaynak yetersiz

kalabilmektedir. Yüklümlük karşılama yeterliliği marjı, bu tip beklenmedik olayların ortaya çıkması durumunda poliçe sahiplerinin korunabilmesi için sigorta hizmeti sunan şirketlerin bulundurmaları zorunda oldukları fazladan sermaye olarak tanımlanmaktadır. 3-4 haziran 1999 tarihli Köln Avrupa konseyi toplantısı ile 23-24 mart 2000 tarihli Lizbon Avrupa konseyi toplantısında kabul edilen finansal hizmetler eylem planı (*financial Services Action Plan –FSAP-*) tek pazarda poliçe sahiplerinin korunabilmesi için yüklümlük karşılama yeterliliği marjının şirketler açısından taşıdığı öneminin altını çizmektedir.

73/239/EEC sayılı birinci konsey direktifi, sigorta şirketlerinin tüm faaliyetleri için oluşturmak zorunda oldukları yüklümlük karşılama yeterliliği marjına ilişkin hükümleri belirlemekteydi. 2002/13/EC sayılı direktif, 73/239/EEC sayılı direktifin yüklümlük karşılama yeterliliğine ilişkin hükümlerini tadil etmiştir.

Bu çerçevede, “mevcut yüklümlük karşılama yeterliliği marjı (*available solvency margin*) sigorta şirketinin öngörülebilir sorumlulukları dışındaki varlıkları kapsamaktadır. Bunun içerisinde ödenmiş sermaye payı sigorta kapsamındaki sorumluluklara tekabül etmeyen rezervler (*reserves (statutory and free) not corresponding to underwriting liabilities*) ve temettü ödemelerinden sonra ortaya çıkacak kar ve zarar bulunmaktadır. “Mevcut yüklümlük karşılama yeterliliği marjı”. Sigorta şirketi tarafından doğrudan sahip olunan hisselerin tutarından düşülmektedir. Direktife uygun olarak “mevcut yüklümlük karşılama yeterliliği marjı şunları da içerebilmektedir:

- Mevcut yüklümlük karşılama yeterliliği marjı (*available solvency margin*) ve gerekli yüklümlük karşılama marjının (*required solvency margin*) düşük olanın %50’sine kadarki kümülatif tercihli sermaye payı (*cumulative preferential share capital*) ve ikinci dereceden teminat kredileri (*subordinated loan capital*). Bunun %25’ten fazla olmayacak kısmı sabit vadeli (*fixed maturity*) ya da sabit dönem kümülatif tercihli sermaye paylı ikinci dereceden teminatlı kredileri içermelidir;
- Belirli bir vade tarihi olmayan menkul kıymetler ve diğer araçlar bunlar içinde kümülatif tercihli paylar bu tip menkul kıymetlerin toplamı için

mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği marjı (*available solvency margin*) ve gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjının (*required solvency margin*) düşük olanının % 50'ye kadar olanı ve ikincil dereceden borç sermayesi yer almalıdır.

2002/13/EC sayılı direktif gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjına ilişkin yeni hükümler de getirmiştir. Direktif uyarınca gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjı yada yıllık prim veya katkı gelirleri ya da son 3 yıllık hasarların ortalama yüküne göre hesaplanmaktadır. Ancak; kredi fırtına dolu veya don hasarlarına karşı sigorta olması halinde son 7 yıllık hasar ortalamaları dikkate alınmaktadır.

Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjı hem prim hem hasar esasına göre yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen sonuçların yüksek olanına eşit olmalıdır.

Prim esasına göre yapılan hesaplamalar şu şekilde gerçekleştirilmektedir.

Yazılı brüt primlerin veya kazanılmış brüt primlerin yüksek olanı (*yazılan primlerin hesaplanmasında hava taşıtları sorumluluk deniz taşıtları sorumluluk sigortası genel sorumluluk sigortası için primler %50 arttırılıyor*) + son finansal yıl içerisinde doğrudan ticari faaliyete ilişkin prim veya katkıları + son finansal yıl içerisinde reasürans için kabul edilmiş prim tutarı – son finansal yılda iptal edilen primlerin tutarı – primlere ilişkin vergilerin toplamı

Elde edilen toplam 2 bölüme ayrılır:

50 Milyon EURO ya kadar olan kısmın % 18'i

50 Milyon EURO yu aşan kısmın % 16'sı hesaplanır.

Bulunan sonuçlar toplanır. Elde edilen sonuç son 3 finansal yılın toplamına ilişkin olarak reasürans kapsamında karşılanabilecek miktar çıkardıktan sonra şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı ile çarpılır. bu oranın % 50 'den az olmaması gerekir.

Hasar esasına göre yapılan hesaplamalar şu şekilde gerçekleştirilmektedir:

Hasarın hesaplanmasında hava taşıtları sorumluluk sigortası, deniz taşıtları sorumluluk sigortası genel sorumluluk sigortası için primler %50 arttırılır, hesaplamalar buna uygun olarak yapılır.

Ödenmiş hasarlar (referans sigortası olarak hesaplanmış) + aynı dönemler içinde kabul edilen reasürans veya retrosesyon olarak ödenen hasar miktarları ve hem reasürans akseptansları için son finansal yıl sonunda saptanan hasar karşılığı (*provisions for claims*) – belirtilen dönemler içindeki ödemeler (*recoveries*) – hem doğrudan ekonomik etkinlikler hem reasürans akseptansları için hesapların bulunduğu son finansal yıldan önceki ikinci finansal yılın başında saptanan hasar karşılığı (*provisions for claims*) (referans dönem 7 yıla hesaplamalar buna uygun olarak yapılır ve altıncı finansal yıl dikkate alınır.)

Hesaplamalarda referans döneme (3 veya 7 yıl) göre gerçekleştirilen işlemlerin ardından yine referans döneme uydun olarak elde edilen tutarın 1/3 veya 1/7'si alınır referans döneme göre 1/3'ü veya 1/7'si alınan tutar 2 bölüme ayrılır:

35 Milyon EURO 'ya kadar olan kısmın %26 'sı 35 Milyon EURO 'yu aşan kısmın %23 ü hesaplanır. Bulunan sonuçlar toplanır.Elde edilen sonuç son 3 yılın toplamına ilişkin olarak reasürans kapsamında karşılanabilecek miktar çıkartıldıktan sonra şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı ile çarpılır. Bu oran % 50 'den az olmaması gerekmektedir.

2002/13/EC sayılı direktif 73/239/EEC sayılı direktifin garanti fonuna ilişkin hükümlerinde de değişiklikler yapmıştır. Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği marjının üçte biri garanti fonunu oluşturmaktadır Motorlu taşıt hava taşıtları sorumluluk sigortası, deniz taşıtları sorumluluk sigortası genel sorumluluk sigortası ile kredi-iflas ve kefalet sigortaları branşlarında ise garanti fonu 3 milyon Euro olarak belirlenmiştir.

Direktif, prim ve hasar esasına göre yapılan hesaplamalar ile garanti fonuna ilişkin Euro cinsinden belirtilen tutarların yıllık olarak gözden geçirilmelerde Avrupa Birliği öngörülmektedir. Bu gözden geçirmelerde Avrupa birliği istatistik ofisi (Eurostat)

tarafından yayımlanmış tüm üye devletlerin tüketici fiyat endekslerindeki değişikliklerin dikkate alınacağı belirtilmektedir.

3. MUHASEBE MEVZUATI

1. 23-24 mart 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Lizbon Avrupa Konseyi, finansal hizmetler alanında iç pazarın tamamlanma sürecinin hızlandırılması gerekliliği üzerinde durarak mart 2005'i Komisyon'un Finansal Hizmetler eylem planının (FSAP) uygulanması için son tarih olarak belirlenmiştir. Konsey tescilli şirketler (düzenlenmiş bir piyasada menkul kıymetlerinin ticaretine izin verilen Avrupa birliği şirketleri) karşılaştırılabilirliği yolunda gerekli adımların atılmasını öngörümüştür.

AB muhasebe gereklilikleri öncelikle 4 muhasebe direktifine diğer bir ifadeyle şirketlerin yıllık ve konsolide hesaplarına ilişkin dördüncü ve yedinci direktifler bankaların ve diğer mali kuruluşların ve konsolide hesaplarına ilişkin direktif (banka hesapları direktifi) ve sigorta şirketlerinin yıllık hesaplarına ve konsolide hesaplarına ilişkin direktife (sigorta hesapları direktifi) dayanmaktaydı.

Lizbon hedeflerini gerçekleştirmek üzere hesapların modernizasyonuna ilişkin direktif olarak da bilinen 2003/51/EEC sayılı direktif muhasebe direktiflerini tadil etmiştir.

Direktif sigorta hesapları direktifi olarak bilinen 91/674/EEC sayılı direktifi (direktifin özeti aşağıda yer almaktadır) önemli ölçüde değiştirmekte muhasebe direktifleriyle uluslar arası muhasebe standartlarının uygulanmasına ilişkin 19 temmuz 2002 tarih ve 1606/2002 sayılı Avrupa parlamentosu ve Avrupa konseyi tüzüğü arasındaki çelişkileri de ortadan kaldırmaktadır.

Hesapların modernizasyonuna ilişkin direktifin önemli bir yanı da sigorta şirketlerinin uluslar arası muhasebe standartları kurulu (*international Accounting standards board – IASB-*) tarafından belirlenen standartlar doğrultusunda adil değer muhasebesi (*fair value accounting*) kullanmasına olanak tanınmasıdır direktif üye devletlerin şirket hesaplarının şekli ve içeriği ile yönetici ve bazı değişiklikler yapmasını zorunlu kılmaktadır direktif üye devletlere bazı alanlarda seçenekler de sunmaktadır.

Direktif bilanço dışı mali işlerin (borçlar ve ikrazlar) nasıl ele alınacağı göstermekte ve işin mali boyutu da aşarak şirketlerin yönetim raporlarında yapılan risk analizine kadar pek çok konuyu kapsamaktadır direktif bir denetleme raporunun içinde yer alması gereken zorunlu içeriği de ayrıntılarıyla açıklanmaktadır.

Ayrıca hesapların modernizasyonuna ilişkin direktif sigorta hesapları direktifinin (Direktif 91/674/EEC) Lloydlara ilişkin ekini de yürürlükten kaldırmaktadır her iki direktifinde amacı doğrultusunda hem Lloyd'lar hem de Lloyd sendikaları sigorta şirketi sayılmaktadır modernizasyon direktifi sonucunda Lloyd sendikası hesaplarının 3 yıl için kümülatif bazda hazırlanmasına gerek kalmamış söz konusu hesapların diğer sigorta şirketlerinin yaptığı gibi sigorta hesapları direktifinin hükümleriyle uyumlu olarak yıllık bazda hazırlanmasına olanak tanınmıştır.

Modernizasyon direktifi 1 ocak 2005 tarihinden itibaren uygulamaya girmiştir.

2. Sigorta sektörü ve sektörün denetimi için muhasebe büyük önem taşımaktadır sigorta hesapları direktifi olarak da bilinen 91/674/EEC sayılı konsey direktifi sigorta şirketlerinin yıllık ve konsolide hesapları için ana çerçeveyi belirlemektedir.

Küçük mütüel birlikler hariç tüm sigorta şirketlerine uygulanan direktif, bilanço ve kar-zarar hesabına ilişkin hükümler getirmektedir

Sigorta hesapları direktifi ile bilanço için kesin bir plan öngörülmüş ve bazı bilanço başlıklarıyla ilgili özel hükümler getirmiştir. Farklı Üye devletlerdeki sigorta şirketlerinin bilançolarının yapısı ve içeriğindeki ana farklılıklar Avrupalı yasa koyucuları tüm topluluk sigorta şirketlerinin bilançoları için aşağıda yer alan planı oluşturmaya yöneltmiştir.

Bilanço için öngörülmüş plan aşağıdaki gibidir:

AKTİFLER

- A. Ödenmemiş sermaye
- B. Maddi olmayan varlıklar
- C. Yatırımlar

I. arsa ve binalar

II. bağlı ortaklık yatırımları:

1.Bağlı ortaklar

2.Bağlı ortaklık ve bu ortaklıklardan alacaklar

3.iştirakler

4.iştirak tahvilleri ve iştiraklerden alacaklar (verilen borçlar)

III. Diğer finansal yatırımlar

1.hisse senetleri diğer değişken getirili menkul kıymetler ve yatırım fonu katılma belgeleri

2.borç senetleri ve diğer sabit getirili menkul kıymetler

3.Yatırım fonları katılımları

4.ipotek karşılığı ikrazlar

5.diğer ikrazlar

6.kredi kuruluşlarındaki mevduatlar

7.diğerleri

IV. Sedan şirket mevduatları

D. Yatırım riski taşıyan hayat sigortası poliçe sahipleri adına yatırımlar

E. Borçlular

I. Doğrudan sigorta faaliyetlerinden borçlular

1.Poliçe sahipleri

2.Aracılar

II. .Reasürans faaliyetlerinden borçlular

III. Diğer borçlular

IV. Çağrısı yapılmış ancak ödenmemiş sermaye

F. Diğer varlıklar

I. Arsa ve binalar dışında kalan maddi varlıklar stoklar yapımı devam eden binalar ile arsa ve binalara ödenen depozitolar dışındaki sabit varlıklar

II. Bankada ve elde bulunan nakit

III. Ortaklığın kendi hisse senetleri

IV. Diğerleri

G. Peşin ödemeler ve tahakkuk eden gelir

I. tahakkuk eden faiz ve kira

II. ortaklığın kendi hisse senetleri

III. diğerleri

H. Mali yıl zararı

PASİFLER

A. Sermaye ve rezervler

I. taahhüt edilmiş sermaye veya benzer fonlar

II. hisse senedi prim hesabı

III. yeniden değerlendirme rezervleri

IV. rezervler

V. devreden kar ve zarar

VI. mali yıl kar ve zararı

B. tasfiyede önceliksiz borçlar

C. teknik karşılıklar

1. Kazanılmamış primler karşılığı

(a) brüt tutar

(b) reasürans tutarı

2. Hayat sigortası karşılığı
 - (a) brüt tutar
 - (b) reasürans tutarı
3. Muallak hasar karşılığı
 - (a) brüt tutar
 - (b) reasürans tutarı
4. İkramiye ve indirim karşılıkları
 - (a) brüt tutar
 - (b) reasürans tutarı
5. Denkleştirme karşılığı
6. Diğer teknik karşılıklar
 - (a) brüt tutar
 - (b) reasürans tutarı
- D. Yatırım riskinin poliçe sahiplerince taşındığı hayat sigortası poliçeleri için teknik karşılıklar
 - (a) brüt tutar
 - (b) reasürans tutarı
- E. Diğer risk ve gider karşılıkları
 1. Kıdem tazminatı ve benzer yükümlülükler için ayrılan karşılıklar
 2. Vergi karşılıkları
 3. Diğer karşılıklar
- F. Reasürörlerden alınan depozitler
- G. Alacaklılar
 1. Doğrudan sigorta işlemleri alacaklıları

- 2.Reasürans işlemleri alacaklıları
 - 3.Tahvil karşılığı borçlar (konvertibl borçları ayrı ayrı gösteren)
 - 4.Kredi kurumlarına borçlar
 - 5.Diğer alacaklılar (vergi ve sosyal güvenlik dahil)
- H. Gider tahakkukları ve peşin tahsil edilmiş gelirler
- İ. Mali yıl karı

Direktif uyarınca, kar-zarar hesabı için de bir plan öngörülmüştür. Ayrıca, kar-zarar hesabındaki bazı başlıklarla ilgili özel hükümler de bulunmaktadır.

Kar-zarar hesabı planındaki ana başlıklar şu şekildedir:

Teknik hesap – hayat dışı sigorta

- 1.Kazanılmış primler (reasürans hariç)
- 2.Teknik olmayan hesaptan aktarılan yatırım gelirleri
- 3.Diğer teknik gelirler (reasürans hariç)
- 4.Hasar ödemeleri (reasürans hariç)
- 5.Diğer başlıklarda gösterilmeyen diğer teknik karşılıklardaki değişimler (reasürans hariç)
- 6.İkramiyeler ve indirimler (reasürans hariç)
- 7.Net işletme giderleri
- 8.Diğer teknik masraflar (reasürans hariç)
- 9.Denkleştirme karşılığındaki değişim
- 10.Ara toplam

Teknik hesap – hayat sigortası branşı

- 1.kazanılmış primler (reasürans hariç)
- 2.Yatırım geliri

- 3.Yatırımların gerçekleşmemiş kazançları
- 4.Diğer teknik gelirler (reasürans hariç)
- 5.Hasar ödemeleri (reasürans hariç)
- 6.Diğer başlıklarda gösterilmeyen diğer teknik karşılıklardaki değişimler (reasürans hariç)
- 7.İkramiyeler ve indirimler (reasürans hariç)
- 8.Net işletme giderleri
- 9.Yatırım masrafları
- 10.Yatırımların gerçekleşmemiş zararları
- 11.Diğer teknik masraflar (reasürans hariç)
- 12.Teknik olmayan hesaplara aktarılan yatırım gelirleri
- 13.Ara toplam

Teknik olmayan hesap

- 1.Hayat dışı sigorta hesap bakiyesi
- 2.Hayat sigortası teknik hesap bakiyesi
- 3.Yatırım geliri
- 4.Hayat sigortası teknik hesabından aktarılan yatırım gelirleri
- 5.Yatırım masrafları
- 6.Hayat dışı sigorta teknik hesabına aktarılan gelirleri
- 7.Diğer gelirler
- 8.Diğer masraflar (değer ayarlamaları dahil)
- 9.Normal faaliyetlerde kar-zarar üzerinden vergi
- 10.Vergi sonrası normal faaliyet kar-zarar

- 11.Olağanüstü gelirler
- 12.Olağanüstü masraflar
- 13.Olağanüstü kar veya zarar
- 14.Olağanüstü var veya zarar üzerinden vergi
- 15.Önceki başlıklarda gösterilmeyen diğer vergiler
- 16.Mali yıl kar veya zararı

Direktif ayrıca, değerlendirme kuralları (üye devletlerin özel kurallar getirmesi veya şirketlere direktifte alternatif kurallar arasından seçim yapma imkanı sunması mümkündür), hesaplarla ilgili belgelerin içeriği konsolide hesapların sunumu ile hesapların ve yıllık raporların yayımlanmasıyla ilgili hükümler getirmektedir.

3. Dördüncü konsey direktifi üye devletlerin yıllık hesapların ve yıllık raporların sunumu ve içeriği kullanılan değerlendirme metotları ve bunların yayımlanmasına ilişkin tüm limited şirketler için geçerli kanun ve hükümlerini koordine etmeyi amaçlamaktadır.

Direktif tüm limited şirketlere yöneliktir; ancak üye devletlerin bankaları diğer finansal kurumlar ve sigorta şirketlerini istisna tutması mümkün olabilmektedir.

Direktif uyarınca yıllık hesaplar bilançoları kar-zarar hesabını ve hesaplardaki notları kapsamaktadır. Bu dokümanlar bir bütün oluşturmakta ve direktif tüm bu doküman hazırlanmasını düzenleyen hükümleri içermektedir.

Bilançonun ve kar-zarar hesabının planı bir mali yıldan diğerine değiştirilmez direktif üye devletlerin seçmesi için iki bilanço planı alternatifini sunmakta bilanço başlıklarını sıralamakta ve yorumlamaktadır.

Direktif kar-zarar hesabı içinse yine üye devletlerin seçmesi için alternatifler sunmaktadır.

Direktif yıllık hesaplardaki başlıkların değerlendirilmesi için ihtiyat değerlendirme metotlarının uygulanmasındaki uyum gibi genel ilkeleri de sıralamaktadır.

Direktif ayrıca yıllık rapor hazırlanmasıyla ilgili hükümleri içermektedir bu yıllık raporun şirketin faaliyetleri ve durumuyla ilgili adil bir değerlendirme içermesi gerekmektedir rapor ayrıca bir önceki mali yılın bitiminden bu yana meydana gelen önemli olayları şirketin gelecekteki muhtemel gelişimini araştırma ve geliştirme alanındaki faaliyetlerini göstermelidir.

Yıllık hesaplar ve yıllık rapor bazı kurallara uygun olarak yayınlanmalıdır.

Direktife göre şirketlerin yıllık hesaplarının ulusal mevzuatla yetkili kılınmış bir veya daha fazla kişi tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Bu kişiler yıllık raporun aynı mali yılın yıllık hesaplarıyla uyumlu olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdür.

4. ELEKTRONİK TİCARET MEVZUATI

1. 2000/31/EC sayılı direktifin temel amacı AT antlaşmasının hizmet sunumu serbestisi kurallarına uygun olarak bilgi toplumu alanında hizmet sunumu serbestisini sağlamaktır.direktif uyarınca prensipte ve bazı istisnalara bağlı olmakla birlikte bu tür hizmetlerin menşe ülkenin yasalarına uymak şartıyla (menşe ülke rejimi) Avrupa birliği çapında serbestçe sunulması mümkün olabilmektedir (Bkz. Madde 3).

Sözleşmeye dayalı yapılarından dolayı finansal hizmetler internet üzerinden ticarete uygundur. E-ticaret sigorta sektörü dahil tüm finansal hizmetlere uygulanabilmektedir bu üye devletlerin sigorta ürünlerinin internet üzerinden sunumunu yasaklayan mevcut hükümleri kaldırmaları gerektiği anlamına gelmektedir Ayrıca sigorta hizmetlerinin sunumu için sigorta direktifleri çerçevesinde belirlenen izinler dışında bir ön izne gerek bulunmamaktadır.

Ancak E-ticaret direktifi hayat sigortası ve hayat dışı sigorta direktifleri çerçevesinde istisnalar getirdiğinden (direktifin ekinde madde 3'e getirilen istisnalar yer almaktadır) direktifin sigorta sektörüne uygulanması tam olarak sağlanamamıştır bunun nedeni bu direktiflere özel bazı gerekliliklerin menşe ülke prensibiyle çakışması ve ev sahipliği yapan ülkenin yetkisini gerektirmesidir.

Ancak bu istisna sigorta şirketlerinin faaliyetlerine uygulandığı halde sigorta araçlarının faaliyetlerine uygulanmamaktadır.

Daha geniş bir açıdan incelendiğinde sigorta sektörü için E-ticaret direktifinin 3.maddesi ile getirilen istisnanın şu alanlarda etkileri bulunmaktadır.

- Sınır ötesi elektronik sigorta faaliyetleri için koşullar

Bir sigorta şirketi elektronik sigorta işlemleri gerçekleştirmek istediğinde hizmetlerin serbest sunumu için bildirim prosedürü ve poliçe şartlarının kontrolü gibi konularda mevcut sigorta direktiflerindeki hükümlere tabi olacaktır.

- Reklam

sigorta direktifleri uyarınca sigorta şirketlerinin ev sahipliği yapan ülkedeki (*host state*) hizmetleriyle ilgili reklamları o üye devlette genel fayda çerçevesinde belirlenen kurallara tabidir Ancak E-ticaret direktifinin 3.maddesi ev sahipliği yapan üye devletin bu kuralı her durum için ayrı ayrı değerlendirerek ancak belli katı koşullar altında sınırlayabileceğini veya engelleyebileceğini belirtmektedir

- Sözleşme hukuku

Sigorta sözleşmelerine uygulanan hukuk sigorta direktifleri hükümleriyle uyumlu şekilde belirlenecektir. Hayat sigortası ve geniş kapsamlı riskler (*mass risks*) için uygulanacak hukuk riskin/taahhüdün bulunduğu üye devletin hukukudur.

- Poliçe sahiplerini sigorta sözleşmesi hakkında bilgilendirme

sigortacı elektronik ortamda yapılan sigorta sözleşmeleriyle ilgili yerleşik olduğu üye devlette uygulanan kurallar doğrultusunda poliçe sahibine bilgi vermekle yükümlüdür.

5. SİGORTA GRUPLARI (EK DENETİM) MEVZUATI

1. Hayat ve hayat-dışı sigorta direktifleri sigorta şirketlerinin denetimiyle ilgili hükümleri içermektedir bu denetim sigorta grupları direktifi olarak da bilinen ve üye devletlerin yetkili makamlarınca ek bir denetim getiren 98/78/EC sayılı direktif ile de desteklenmektedir.

Bu ek denetim, sigorta şirketinin bağlı şirketlerini, iştiraklerini ve bu iştiraklerin bağlı şirketlerini de kapsamaktadır.

Ek denetim sigorta şirketinin resmi izin/ruhsat aldığı üye devletin yetkili mercilerince gerçekleştirilmektedir bu merciler denetimin amacıyla ilgili olan tüm bilgilere ulaşabilecek ve bu tür bilgileri yerinde doğrulamaya yetkili olacaklardır.

Farklı üye devletlerde yerleşik sigorta şirketlerinin birbirleriyle herhangi bir bağı veya ortak bir iştirakleri bulunuyorsa bu üye devletlerdeki yetkili mercileri denetimi kolaylaştırmak amacıyla işbirliğine gidebilmektedir.

Yetkili merciler, krediler teminatlar ve bilanço dışı işlemler yükümlülük karşılama yeterliliği marjı reasürans işlemleri ve masrafların paylaşımına ilişkin anlaşmalarda ilgili genel bir denetim gerçekleştirmektedirler.

Sigorta grupları direktifi finans gruplarında öz kaynakların ana ve bağlı şirketlerde birden çok kullanımını (*double gearing*) engelleme açısından büyük önem taşımaktadır. Sigorta direktiflerinde detaylı olarak belirtildiği üzere tüm sigorta şirketlerinin poliçe sahiplerinin güvenliğini garanti altına almak için bir yükümlülük karşılama yeterliliği marjı olmalıdır. Ancak sigorta şirketleri gruplarının grubun farklı sigorta gereklilikleri için aynı sermayeyi kullanma riski bulunmaktadır.

Bunun engellenmesi için sigorta grupları direktifi grubun bir parçası olan sigorta şirketinin “düzeltilmiş yükümlülük karşılama yeterliliğini” (*adjusted solvency*) hesaplarken gruptaki bağlı sigorta ve reasürans şirketlerinin finansal durumunu dikkate almaktadır. Bir sigorta grubunda yer alan hisse sahibi şirketlerin (*holding companies*) kendi fonlarının sabini şirketlerin borçlu hale geldiklerinde kendilerine bağlı bulunan sigorta şirketlerinden sermaye çekmeye çalışmalarını engellemektir.

Direktifin 1.Eki'nde "düzeltilmiş yükümlülük karşılama yeterliliği" için üç farklı hesaplama metodu sunulmaktadır bunlar mahsup etme ve toplama metodu (*deduction and aggregation method*) ve muhasebe konsolidasyon bazlı metot (*requirement deduction method*) olarak isimlendirilmektedir her üç metodun da birbirine eşdeğer olduğu vurgulanmaktadır.

6. FİNANSAL ŞİRKET GRUPLARI MEVZUATI

1. Avrupa birliğinin finansal alandaki mevzuatı uzun zaman boyunca sektör bazlı tanımlanmış ve öncelikle faaliyetleri sigortacılık veya bankacılıkla sınırlanmış homojen finansal gruplara yönelik olmuştur. Ne var ki finans piyasalarındaki yeni gelişmeler bu piyasaların farklı sektörlerinde faaliyet gösteren yeni finansal şirket gruplarında bilinen 2002/87/EC sayılı direktifin önemi büyük finansal şirket gruplarının denetimine ilişkin uluslar arası düzeyde kabul gören tavsiyelerin dünyada ilk kapsamlı uygulaması olmasından kaynaklanmaktadır.

Avrupa birliği finansal şirket grupları direktifinin uygulanmasıyla büyük finansal ortakların taklı finansal sektörlerde ve sınırların ötesinde etkin denetimini finansal istikrarın artırılmasını ve sigorta poliçe sahipleri ile yatırımcıların korunmasını amaçlamaktadır.

Direktif uyarınca bir finansal şirket grubu içerisindeki ana şirket topluluk içerisindeyse ek denetimin koordinasyonundan ve uygulanmasından sorumlu bir düzenleyici koordinatör atanmaktadır.

Bir finansal şirket grubunun başında bir düzenlenmiş kişi/kurum (*regulated entity*) bulunuyorsa koordinatörün görevini bu düzenlemiş kuruluşa izin/ruhsat veren yetkili merci yürütmektedir. Finansal şirket grubunun başında bir düzenlenmiş kuruluş bulunmaması halince koordinatörün belirlenmesinde gruptaki şirketlerin veya sektörlerin büyüklüğüne ve adli durumlarına bağlı bazı ilkeleri kullanılmaktadır.

Finansal şirket grubunun ana şirketi topluluk içerisinde değilse yetkili mercileri düzenlenmiş kişi/kurumların (*regulated entity*) üçüncü bir ülkenin bir ülkenin yetkili

merci tarafından düzenlenmiş kuruluşların ek denetime tabi olup olmadığına bakarlar bu düzenleyici grup kuruluşlarının Avrupalı düzenleyicilerine danışmaktadır.

Direktif koordinatörü şu yollarla ek denetim gerçekleştirmekle yükümlü kılmaktadır.

- Gerekli veya ilgili bilgilerin toplanması ve yayılmasının koordinasyonu
- Şirket grubunun finansal durumunun ve sermaye yeterliliğinin ek denetimi
- Şirket grubunun yapısının organizasyonunun ve iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi
- Denetim faaliyetlerinin planlanması ve koordinasyonu

Direktif, şirket grubunun farklı kuruluşlarında risklere karşı bir tampon olarak aynı sermayenin birden fazla kullanımını (multiple gearing) ve ana şirketlerin borç göstermek suretiyle gelirleri yan kuruluşları için öz kaynak olarak aktarmalarını (downstreaming) engellemek için yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin yükümlülükler getirmiştir.

Direktif ayrıca, ortaklıkta uygun risk yönetimi ve iç kontrol sistemleri sağlayan hükümlerle grup seviyesinde uygun risk yoğunlaşması ve aynı ortaklığın kuruluşları arasında uygun işlemler sağlayan hükümler içermektedir.

Finansal şirket grupları direktifi, ayrıca ortaklıkta uygun risk yönetimi ve iç kontrol sistemleri sağlayan hükümlerle grup seviyesinde uygun risk yoğunlaşması ve şirket grubu içerisindeki kuruluşlar arasında uygun işlemler sağlayan hükümler içermektedir.

7. SİGORTA ARACILARI MEVZUATI

1. 92/48/EEC sayılı komisyon tavsiyesi sigorta aracısını 77/92/EEC sayılı direktifin (2002/97/EC sayılı direktifle yürürlükten kaldırılmıştır) 2.maddesinde belirtilen mesleki faaliyetleri gerçekleştiren kişi olarak tanımlamaktadır. Bu faaliyetler:

- (a) Sigorta veya reasürans yaptırmak isteyen kişileri sigorta veya reasürans şirketiyle bir araya getiren sigorta veya reasürans sözleşmelerinin düzenlenmesi

için hazırlık çalışmaları yapan ve bu tür sözleşmelerin uygulanmasına ve idaresine yardımcı olan kişilerin mesleki faaliyetleri

(b) Bir veya daha fazla sigorta şirketi adına sigorta sözleşmelerinin düzenlenmesi için hazırlık çalışmaları yapan önerilerde bulunan be sözleşmelerin imzalanması için gerekli çalışmaları yapan veya bu tür sözleşmelerin uygulanmasına ve idaresine yardımcı olan kişilerin mesleki faaliyetleri

(c) Sigorta sözleşmeleri hakkında bilgi veren teklifte bulunan veya prim toplayan kişilerin yukarıda sayılmayan faaliyetleridir.

Sigorta aracılığı faaliyetini gerçekleştiren bir şirketin genel ticari mesleki bilgi ve yetenek sahibi yeteri kadar kişi çalıştırması gerekmektedir.

Sigorta aracısı mesleki sorumluluk sigortasına veya mesleki ihmalkarlıktan kaynaklanan sorumluluklara karşı benzer bir başka garantiye sahip olmalıdır kişinin iyi bir itibara sahip olması yeterli finansal kapasitesi bulunması (finansal kapasitenin düzeyi ve biçiminin belirlenmesi üye devletlere bırakılmıştır) ve iflas etmemiş olması gerekmektedir.

Bu koşulları sağlayan sigorta aracıları kendi üye devletlerinde kayıtlı olmalıdır bu kişilerin sigorta aracılığı faaliyetini gerçekleştirebilmeleri ancak kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından mümkün olabilmektedir.

2. Sigorta ve reasürans aracılarının Avrupa birliği çapında sigorta ve reasürans ürünlerinin dağıtımında önemli bir rolü bulunmaktadır. Tek sigorta piyasasının düzgün bir şekilde işleyebilmesi için aracılarının faaliyetlerini serbest şekilde yürütebilmeleri gerekmektedir. "Sigorta aracıları direktifi" olarak da bilinen 2002/92/EC sayılı direktif sigorta ve reasürans aracılığı faaliyetlerinin bir üye devlette yerleşik veya orada yerleşmeyi planlayan gerçek ve tüzel kişilerce gerçekleştirilmesi için gerekli kuralları belirlemektedir.

Direktif çerçevesinde aracılık sözleşmelerin gerçekleştirilmesi için hazırlık çalışması başlatma önerme ve icra etme veya bu tür sözleşmeleri gerçekleştirme veya bu tür sözleşmelerin idaresine ve başarısına yardımcı olma faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır.

Sigorta ve reasürans aracılarının kendi üye devletlerindeki yetkili mercileri kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Aracılar kayıt işlemini gerçekleştirmelerinin ardından yerleşme ve hizmet sunumu serbestlerinden faydalanarak Avrupa birliği sınırları içerisinde aracılık faaliyetleri yürütebilmektedirler.

Aracıların uydun bildi ve yeteneğe iyi bir itibar ve temiz bir sicile sahip olmaları gerekmektedir. Aracılar birliğini kapsayan mesleki sorumluluk sigortaları veya mesleki ihmalkarlıktan kaynaklanan sorumluluklara karşı her bir tazminat talebi için uygulanabilir en az 1.000.000 Euro ve toplamda tüm talepler için senelik 1.500.000 Euro garantileri bulunmalıdır. Üye devletler aracının primi sigorta şirketine aktarmadığı durumlarda tüketicileri korumakla yükümlüdür.

Yüksek düzey mesleki bilgi ve yetkinlik gerektiren bu asgari gerekliliklerin büyük önemi bulunmaktadır üye devletler sadece kendi topraklarında kayıtlı aracılarla sınırlı kalmak kaydıyla daha katı önlemler alabilmektedir.

Sigorta veya reasürans aracıları bir veya daha fazla üye devlette faaliyette bulunmak istediğinde öncelikle bu üye devletin yetkili mercilerini bilgilendirmek durumundadır daha sonra yetkili merciler aracının bu isteğiyle ilgili bilgilendirmek isteyen ev sahipliği yapacak üye devleti bir ay içerisinde bilgilendirmektedir aracı menşe ülkenin (home state) yetkili makamlarınca ev sahipliği yapacak ülkeye (host state) bildirimde bulunulduğuna ilişkin olarak bilgilendirilmesinden bir ay sonra işe başlayabilmektedir ev sahipliği yapacak ülke bu durumla ilgili bilgilendirilmek istemiyorsa aracı hemen işe başlayabilmektedir.

Direktif sigorta aracılarının müşterilere ürünlere ilişkin olarak verdikleri tavsiyelerde yeterli bilgilendirici açıklamaları yapmasını gerektirmektedir aracılarının belli bir ürünü müşterilerin kişisel gereksinimleri doğrultusunda onlara tavsiye etme nedenlerine dair yazılı açıklamada bulunmaları gerekmektedir.

Direktif ürünlerden memnun kalmamış müşterilerle ilgili olarak sorunların mahkeme yoluna gidilmeksizin alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile giderilmesi konusunda da üye devletleri teşvik etmektedir.

8. MOTORLU TAŞITLAR MEVZUATI

1. Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifleri Avrupa birliği inde taşıtların serbest dolamının en temel unsurlarından biridir. 72/166/EEC sayılı konsey direktifi bu alanda kabul edilmiş direktiflerin ilkidir.

Direktif uyarınca üye devletler diğer üye devletlerde kayıtlı taşıtlar veya üçüncü bir ülkede kayıtlı olup kendi topraklarına giriş yapan taşıtlar için mali sorumluluk sigortası kontrolü yapmayacaktır. Ancak üye devletlerin rastgele kontroller gerçekleştirilmesi mümkündür.

Üye devletler, kendi topraklarında kayıtlı taşıtlar için mali sorumluluk sigortası yaptırılmasını garanti altına alan önlemler almakla yükümlüdür sigorta sözleşmesi bu devletlerde meydana gelen her türlü zarar ve ziyanı ve bu Avrupa birliği sınırları içinde yapılan seyahatler sırasında üye devlet vatandaşlarının uğradığı her türlü zarar ve ziyanı kapsamak durumundadır. Üye devletler belli grup kişiler ve belirlenen belli taşıt türleri için bu ilkelere muaf hareket edebilirler.

Bir üye devlette kaza meydana gelmesi ve kazayla başka bir üye devlette kayıtlı bir aracın sebep olması durumunda ulusal sigortacılar bürosu (National insurers bureau) taşıtın kayıtlı olduğu ülkeyi tespit ederek taşıtın sigortasıyla ilgili detayların temin etmekle yükümlüdür.

Üye devletler sebebiyet verdikleri zarar veya ziyanlar için teminatları yerine getiremeyen üçüncü ülke taşıtlarının topraklarında kullanılmasını yasaklama hakkına sahiptir.

Üçüncü ülkede kayıtlı taşıtlar için taşıtın sigortalı olduğunu gösteren geçerli bir yeşil kart (ulusal ofis adına çıkartılan uluslar arası motorlu taşıt sigorta belgesi) veya sınır sigortası (frontier insurance) belgesi sunulmalıdır.

2. ilk motorlu taşıt mali sorumluluk direktifiyle üye devletlere topraklarında kayıtlı taşıtlar için mali sorumluluk sigortası yapılmasını sağlamak üzere önlemler alma zorunluluğu getirilmiştir. İkinci motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifi uyarınca bu sorumluluk sigortasının zorunlu olarak hem mala gelen zararları hem de kişisel mağduriyetleri kapsamı öngörülmüştür direktif kişisel mağduriyet durumunda tazminatı 350.000 ECU mala gelen zararlardaysa hasar başına 100.000 ECU olarak belirlenmiştir. (beşinci motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifi teklifiyle ECU'nin kalkmasına paralel zorunlu sigorta miktarları yeniden belirlenmiştir).

Üye devletler tazminat için bir organ kurmak veya yetkilendirmek zorundadır bu tazminatın en az mala gelen zarar veya kişisel mağduriyeti durumlarındaki sigorta yükümlülüğü limitleri kadar olması gerekmektedir.

Sigorta poliçesindeki herhangi bir kanuni hüküm veya sözleşme maddesinin taşıtların açık veya zımni ruhsatı olmayan ilgili aracı kullanmalarına izin veren bir ehliyeti bulunmayan veya ilgili aracın durumu ve güvenliğiyle ilgili kanuni teknik gereklilikleri yerine getirmeyen kişiler tarafından kullanımını sigorta kapsamında tutmaması halinde söz konusu maddeler kazanın mağdurları olan üçüncü şahısların tazminat talepleri karşısında hükümsüz olacaktır.

Çalıntı veya gasp edilmiş araçlar için üye devletler kurdukları veya yetkilendirdikleri organları yerine sigortacı tazminatı ödemekle yükümlü kılabilirler.

Direktif uyarınca sigortalının aile fertleri sürücü veya kanuna göre kazadan sorumlu olan ve bu sorumluluğu sigorta kapsamında olan herhangi diğer bir kişi bu ilişkiye dayanarak kişisel mağduriyetlerine yönelik olarak sigortadan muaf tutulamaz.

3. Üçüncü konsey direktifi uyarınca üye devletler zorunlu motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası poliçelerin ortak uygulanan tek bir prime göre tüm Avrupa birliği sınırları içerisinde geçerli olmasını ve her üye devlette kanunları gereği zorunlu tutulan teminatın (veya aracın kayıtlı olduğu üye devletin kanunları gereği zorunlu tutulan teminat tutarı daha yüksekse bu teminatın) verilmesini sağlamak üzere gerekli adımları atmakla yükümlüdür.

Tazminat ödenmesi için üye devlet tarafından kurulan organla mağdura tazminat ödemekle yükümlü mali sorumluluk sigortası sağlayan sigortacı arasında bir anlaşmazlık doğarsa üye devlet taraflardan birinin gecikmeksizin mağdura tazminat ödemesini garanti etmelidir.

Özetle bu üç direktifle Avrupa birliği motorlu taşıt alanında tek Pazar oluşturulmasının alt yapısını hazırlamıştır. Bu bağlamda,

- Topluluk tüm taşıtlar için üçüncü şahıs mali sorumluluk sigortası (zorunlu motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası) getirilmiş ve asgari sigorta teminatları belirlenmiştir;
- Sigorta belgesi tüm toplulukta geçerli kılınmıştır bu da motorlu taşıtların serbest dolaşımını sağlamış ve sınırlarda sigorta kontrolünü kaldırmıştır;
- Tüm üye devletlerde tazminat organları kurularak kaza mağdurlarına (tespit edilememiş veya sigortasız araçların yol açtığı kazaların mağdurlar da dahil) daha iyi koruma getirilmiştir;
- taşıttaki tüm yolcular (sürücünün ailesi dahil) zorunlu sigorta teminatı altına alınmıştır.

4. Dördüncü motorlu taşıt sigortası direktifi mağdurun ikamet ettiği üye devlet dışında meydana gelen kazalara ilişkin hasar işlemlerinin daha hızlı tamamlanabilmesi için bir mekanizma oluşturulmuştur. Bu mekanizma diğer üye devlet taşıtlarının sebebiyet verdiği kazaların mağdurlarına tazminat ödenmesini sağlayan daha önceki motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifiyle kurulmuş sistemi tamamlar niteliktedir.

Dördüncü motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifi uyarınca kazalarda mağdur olan taraftar kaza sorumlusu kişiye mali sorumluluk sigortası sağlayan sigorta şirketine doğrudan dava açma hakkına sahiptir.

Direktif tüm sigorta şirketlerinin resmi izin/ruhsatlarını aldıkları ülke dışındaki tüm üye devletlerde bir hasar temsilcisi (claim representative) atamalarını zorunlu

kılmaktadır. Bu kişi atandığı üye devlette ikamet etmeli ve kazadan kaynaklanan hasarlara ilişkin işlemlerden sorumlu olmalıdır.

Hasar temsilcisinin seçimi sigorta şirketinin takdirindedir ve üye devletler bu seçime müdahale edememektedir hasar temsilcisi bir veya daha fazla sigorta şirketi için çalışabilmekte ve mağdur taraflara karşı sigorta şirketini temsil etmek üzere yeteri kadar yetkiye sahip olmaktadır.

Avrupa komisyonu hasar temsilcisinin atanmasıyla kaza mağdurunun sorumlu sigortacının temsilcisiyle kendi üye devletinde ve kendi dilinde muhatap olmasını sağlamayı amaçlamıştır.

Dördüncü motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifi şu görevleri yerinde getirmek üzere bir bilgi merkezi kurulması hükmünü getirmiştir:

- Motorlu taşıtların kayıt numaraları bu araçlarla ilgili sigorta poliçesi numaraları yeşil kart(uluslar arası motorlu taşıt sigorta belgesi) veya sınır sigortası poliçe numaraları bu taşıtları sigortalayan sigorta şirketleri vb. bilgiler için kayıtlar tutmak,
- Bu bilgilerin toplanıp derlenmesi ve yayınlanması,
- Söz konusu bilgilerin hak sahibine bildirilmesine yardımcı olunması.

Mağdur taraf 7 yıllık bir süre boyunca ikamet ettiği ülkenin aracın kayıtlı olduğu üye devletin veya kazanın meydana geldiği üye devletin bilgi merkezinden sigorta şirketinin adı ve adresi sigorta poliçe numarası ve sigorta şirketinin hasar temsilcisinin adı ve adresiyle ilgili bilgi edinebilmektedir. Bilgi merkezi ayrıca bilginin edinebilmesinde meşru hakkı bulunduğu takdirde mağdur tarafa aracın sahibi devamlı sürücüsü ve kayıtlı kullanıcısının adı ve adresi hakkında bilgi vermekle yükümlüdür.

Dördüncü motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifi ayrıca üye devletlerin mağdur tarafların tazminatını karşılamak üzere tazminat kurumları kurmasını gerekli kılmaktadır bu kurumlar hasar temsilcisinin olmadığı veya sigortacının konuyla ilgilenmekte ağır davrandığı durumlarda hasarlara ilişkin konuların çözümünden sorumlu olacaktır. Mağdur taraflar ikamet ettikleri üye devletteki tazminat kurumuna

tazminat talebinde bulunabilmektedirler ancak doğrudan sigorta şirketine karşı yasal işlem başlatmışlarsa böyle bir talepte bulunmaları mümkün olmamaktadır tazminat kurumu mağdur tarafın tazminat talebinde bulunmasından sonra iki ay içerisinde harekete geçer ancak sigorta şirketinin veya hasar temsilcisinin talebe uygun bir cevap vermesi durumunda kendi işlemlerini sonlandırır.

Kazayı takip eden iki içinde aracın veya sigorta şirketinin belirlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda mağdur taraf ikamet ettiği üye devletteki tazminat kurumundan tazminat talebinde bulunabilmektedir.

Bu önlemlerden hiçbiri üye devletlerde uygulanmakta olan sorumluluk veya yargı yetkisiyle ilgili kuralları değiştirmemektedir. bir kaza durumunda kazanın meydana geldiği ülkedeki kanunlar uygulanmaya devam edecektir. Kazada sorumlunun kim olduğu konusunda çıkan anlaşmazlık sonucunda konunun mahkemeye intikal etmesi durumunda mahkeme kazanın meydana geldiği ülkede ve o ülkenin hukukuna uygun olarak yapılacaktır.

5. 2003/20/EC sayılı komisyon kararı mağdur tarafların zararını tazmin etmekle sorumlu tazminat kurumlarının kuruluşu ve onayıyla ilgili 2000/26/EC sayılı direktifin 6. maddesinin uygulanmasına ilişkindir. 2003/20/EC sayılı kararla 200/26EC sayılı direktifin 6.maddesi 20 ocak 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş ve üye devletler Avrupa komisyonuna kararın uygulanmasıyla ilgili aldıkları önlemleri bildirmekle sorumlu tutulmuştur.

6. 2003/564/EC sayılı komisyon kararı üye devletlerin başka bir üye devlette veya çek cumhuriyeti, Hırvatistan, güney Kıbrıs Rum yönetimi, Macaristan, İzlanda, Norveç, Slovakya, Slovenya ve İsviçre de kayıtlı araçlar için 1 Ağustos 2003 tarihinden itibaren motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası kontrolü yapmaktan kaçınması gerektiğini belirtmektedir bu karar Avrupa Ekonomik alanı üye devletlerinin ulusal sigortacılar büroları ile diğer ortak devletler arasında yapılan anlaşmaya uyumludur anlaşma karara Ek olarak iliştilmiştir.

7. 2004/332/EC sayılı komisyon kararı üye devletlerin Estonya, Litvanya, Letonya, Malta ve Polonya da kayıtlı araçlar için 30 nisan 2004 tarihinden itibaren motorlu taşıt

mali sorumluluk sigortası kontrolü yapmaktan kaçınacağı belirtmektedir bu karar Avrupa ekonomik alanı üye devletlerinin ulusal sigortacılar büroları ile diğer ortak devletler arasında yapılan anlaşmanın Eki'yle uyumludur.

8. sınırlar arası trafikteki artış motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası hakkında Avrupa komisyonuna gelen çok sayıda soru şikayet ve dilekçe boşlukların doldurulması veya ortaya çıkan sorunlara çözüm bulunması ihtiyacı motorlu taşıt direktiflerinin gözden geçirilerek modernleştirilmesini gerektirmiştir.

Beşinci motorlu taşıt sigortacı direktifi aşağıdaki hedeflere ulaşmak üzere motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktiflerini değiştirmeyi amaçlamıştır:

- Zorunlu sigorta aracılığıyla motorlu araç kazaları mağdurları koruma yollarını günümüze uyarlamak ve geliştirmek;
- Direktiflerin üye devletler tarafından benzer şekilde yorumlanması ve uygulanmasını sağlamak;
- Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasında daha etkin bir tek Pazar yaratmak üzere sıkça ortaya çıkan sorunların çözümünü sağlamak.

Yeni direktifte ikinci motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası direktifinde yer alan asgari tazminat tutarlarının 1982 yılından bu yana revize edilmediği dikkate alınmıştır buna göre kişisel mağduriyet durumunda mağdur başına en az 1.000.000 Euro yada mağdur sayısı ne olursa olsun hasar başına en az 5.000.000 Euro mala gelen zarar durumundaysa mağdur sayısı ne olursa olsun hasar başına 1.000.000 Euro zorunlu sigorta yapılması öngörülmektedir. Bu tutarlar Avrupa tüketici fiyat endeksi dikkate alınarak her beş yılda bir gözden geçirilecektir.

Direktifle, yayalar ve bisikletçiler, kaza mağdurları arasında özel bir kategori altında değerlendirilebilmektedir. Motorlu taşıt sigortası, yayaların, bisikletçilerin ve yollardaki diğer motorsuz taşıt kullanıcılarının kişisel mağduriyetini de kapsamaktadır. Avrupa Komisyonu, trafikteki en zayıf taraflar olan yayaların ve bisikletçilerin de zorunlu sigorta teminatı altına alınmasıyla, onlar için daha iyi koruma sağlamayı hedeflemektedir.

Direktif sözleşme sonunda hasar kaydına ilişkin olarak sigortacıyı poliçe sahibine açıklama yapmaya zorlayarak sigortacısını değiştirmek isteyen kişilerin işini kolaylaştırmaktadır.

Direktif ayrıca bir üye devlette aldığı aracı başka bir üye devlette satmak istediğinde sigorta teminatı bulmakta zorluk çeken kişilere ve şirketlere yardımcı olacaktır araçlar yolculuk boyunca ve gideceği üye devletteki son kayda kadar sigorta teminatı altında olmalıdır. Ancak bunun gibi kısa süreli sigorta bulmak hem zor hem de pahalıdır bu sorunları çözmek üzere direktif gidilen ülkeyi aracın normal olarak bulunduğu yermiş gibi kabul etmektedir. Böylece aracı satın alan kişinin ikamet ettiği üye devlette faaliyet gösteren sigortacı aracın sevkıyatından son kayıt işlemine kadar geçen sürede riski teminat altına alabilecektir.

Üye devletler kanun yönetmelik ve idari düzenlemelerin en geç 11 haziran 2007 tarihine kadar beşinci motorlu taşıt sigortası direktifi ile uyumlu hale getirmekle yükümlüdürler.

9. REASÜRANS MEVZUATI

1. 64/225/EEC sayılı konsey direktifi ayırım gözetilmeksizin reasüransın tüm dallarının serbestleştirilmesi amacıyla kabul edilmiştir direktif uyarınca üye devletler gerçek kişi ve şirketlerin aşağıdaki alanlarda iş kurma veya faaliyette bulunma haklarını etkileyecek kısıtlamaların kaldırılmasını sağlamakla yükümlü kılınmıştır:

- Reasürans ve retroesyon alanlarındaki serbest meslek sahibi kişilerin faaliyetleri,
- Hem doğrudan sigorta hem de reasürans ve retroesyon alanlarında faaliyet gösteren gerçek kişi ve şirketlerin faaliyetlerinin reasürans ve retroesyona ilişkin kısmı.

Direktif o dönemde Almanya, Belçika, Lüksemburg Fransa ve İtalya'daki kısıtlamaları da listelemektedir.

2. Avrupa birliğinde reasürans denetleme kuralları konusunda tam bir uyum bulunmaktadır Avrupa sigorta mevzuatı doğrudan sigortacılar tarafından yürütülen reasürans faaliyetlerini düzenlemekte fakat uzmanlaşmış reasürörler tarafından yürütülen faaliyetleri düzenlemektedir uyumlaştırma çalışmalarının doğrudan sigorta alanında başlamasının temel sebebi sigorta şirketi müşterilerinin korunması gerekliliğidir. Reasürans ise iki profesyonel tarat arasında yürütülen bir ticari-işlem olarak kabul edildiğinden ortada korunması gereken zayıf bir taraf (tüketiciler gibi) olmadığı düşünülmüştür.

Bu yaklaşım Avrupa birliği genelinde reasürans şirketlerinin denetiminde önemli farklılıklara yol açmış ve iç pazarda ticari engeller oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Bu farklılık ve ticari engeller Avrupa komisyonunu reasürans alanında bir direktif teklifi hazırlamaya yönelmiştir böylelikle reasürörlerin kendi ülkelerindeki yetkili merciler tarafından denetlenmesini sağlayacak bir yapı oluşturulması hedeflenmiştir.

Direktif teklifi uyarınca bir üye devlette ruhsat alan bir reasürans şirketin yerleşme ve hizmet sunumu serbestisi çerçevesinde Avrupa birliği genelinde reasürans faaliyetlerinde bulunmaya otomatik olarak başlayabilmesi mümkün olacaktır söz konusu reasürans şirketi faaliyette bulunacağı üye devlette ek kontrol ve denetime tabi tutulmayacaktır. Bu izin reasürörler için tek pasaport işlevi görecektir.

Direktif teklifi, reasürans denetimine ilişkin hükümler belirleyen bir ruhsatlandırma sistemi de getirecektir böylelikle ruhsat almak isteyen reasürörlerin belli koşulları yerine getirmesi gerekecektir.

Direktif teklifi reasürans şirketlerinin denetimine ilişkin kurallar da getirmektedir bunun içerisinde teknik yükümlülüklerle ilişkin kurallar (reasürans şirketinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için bulundurması gereken miktar gibi) ve bu teknik yükümlülükleri karşılayan aktiflerin yatırımına ilişkin kurallar yer almaktadır.

Direktif teklifiyle Avrupa birliği uluslar arası ticaret müzakerelerinde elini güçlendirmek istemektedir zira uyumlaştırılmış bir denetim çerçevesinin bulunmaması

reasürans denetimin karşılıklı tanınmasına ilişkin olarak üçüncü ülkelerle yürütülen görüşmelerde bir engel teşkil etmektedir. Direktif uluslar arası sigorta denetleyicileri birliği (*international association of insurance supervisors –IAIS-*) tarafından yürütülmekte olan reasürans denetleme projesiyle de uyumludur.

10. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ MEVZUATI

1. Direktifin özeti “hayat sigortası” başlığı altında yer almaktadır.

2. Direktifin özeti “hayat dışı sigorta” başlığı altında yer almaktadır.

11. TASFİYE VE YENİDEN YAPILANMA MEVZUATI

1. 2001/17/EC sayılı direktif sigorta şirketlerine ilişkin yeniden yapılanma önlemlerine ve tasfiye usullerine uygulanmaktadır. Direktif uyarınca başka üye devletlerde şubeleri olan bir sigorta şirketi iflas ederse tasfiye süreci menşe üye devletteki (şirketin merkezinin bulunduğu üye devlet) iflas hukukuna (menşe üye devlet hukukuna) tabi olacak ve iflas işlemleri yine bu devlette yürütülecektir. Bu kural AB sigorta direktiflerinin temelini teşkil eden “menşe ülke kontrolü”(home country control principle) prensibiyle uyumludur.

Eski usul farklı üye devletlerdeki yetkili mercilerin Avrupa çapında şubeleri olan bir sigorta şirketi tasfiye edildiğinde farklı iflas işlemleri açmasına imkan vermekteydi birçok farklı işlem yerinde tek bir tasfiye işlemi yürütülmesinin avantajı maliyetlerin düşürülmesi ve sürecin hızlandırılmasıdır.

Bir sigorta şirketi için tasfiye işlemlerinin başlatılması halinde şirketin yetki belgesi geri alınacaktır. Böyle bir işlemin başlatılması kararı yetkili merci tasfiye memuru veya yetkili merci tarafından bu amaçla atanan bir kişi tarafından yayınlanacaktır. Tasfiye kararının bir özetinin de Avrupa birliği resmi gazetesinde yayınlanması gerekmektedir.

Tasfiye işlemleri başladığında başka bir üye devlette ikametgahı veya genel merkezi bulunan bilinen tüm alacaklılar yazılı olarak haberdar edilecektir alacaklılar talepte beye taleplerine ilişkin yazılı ihtarda bulunabilir.

Tasfiye usullerine benzer olarak yeniden yapılandırılma kararları da sadece menşee ülkedeki (home state) yetkili merciler tarafından alınabilecek ve bu işlemler menşee üye devletin kanunlarına düzenlemelerine ve usullerine göre düzenlenecektir.

12. İSTATİSTİK MEVZUATI

1. Yapısal işletme istatistikleri hakkında 20 Aralık 1996 tarih ve 58/97 sayılı konsey tüzüğü topluluktaki işletmelerin yapısı faaliyet alanı rekabet edebilirliği ve performansıyla ilgili topluluk istatistiklerinin toplanması derlenmesi iletimi ve değerlendirilmesi için ortak bir çerçeveyi oluşturulmaktadır. Üzerinde değişiklik yapılan tüzüğün 5.Eki bu çerçeveyi sigorta sektörü için oluşturmayı amaçlamakta ve sigorta sektörünün ulusal topluluk ve uluslar arası düzeyde gelişmeleriyle ilgili bilgi seviyesini arttırmak üzere istatistiklerin derleneceği detaylı bir liste içermektedir.

Avrupa komisyonu söz konusu tüzüğü ve sigorta hizmetleri istatistikleri özelliklerine ilişkin bir dizi tanımlama getirilmesi gerekliliğini dikkate alarak 1225/1999/EC sayılı tüzüğü kabul etmiştir bu tüzüğün eki 58/97 sayılı tüzükte belirtilen istatistiki özelliklerin tanımlarını sunmaktadır.

2. Yapısal işletme istatistikleri hakkında 20 Aralık 1996 tarih ve 58/97 sayılı konsey tüzüğünün 11.maddesi geçiş dönemlerinde ulusal istatistik sistemlerinin önemli uyarlamalar gerektirdiği durumlarda derogasyonlar verilebileceği ve istatistiklerin derlenmesi için üye devlete ek geçiş süresi tanınabileceği hükmü yer almaktadır.

Bu maddeyle uyumlu olarak tüzüğün 5.Ekinin A listesinde yer alan özellikler için istisnalar 1226/1999/EC sayılı yönetmeliğin Ekinde ülke ülke belirlenmiştir.

3. Yapısal işletme istatistikleri hakkında 20Aralık 1996 tarih ve 58/97 sayılı konsey tüzüğünün 9.maddesinde toplanan ve tahmin edilen verilerin sonuçlarının uygun bir teknik formatta iletilmesi gerektiği hükmü yer almaktadır.

1227/1999/EC sayılı tüzük ile komisyon tarafından sigorta hizmetleri istatistiklerinin iletimiyle ilgili teknik format belirlenmiştir tüzük ekinde teknik format 6 başlığa

ayrılmıştır bu başlıklar şunlardır: verinin şekli, kayıt yapısı, farklı alanların tanımı, kayıt örnekleri, manyetik ortam türü ve diğer metotlar.

4. Komisyon, birden çok seneyi içine alan sigorta hizmetleri istatistiklerinin derlenme sıklığını belirleme 58/97 sayılı tüzüğün (Topluluktaki işletmelerin yapısı faaliyet alanı, rekabet edebilirliği ve performansı ile ilgili topluluk istatistiklerinin toplanması derlenmesi ile ilgili ve değerlendirilmesi için ortak bir çerçeve oluşturan tüzük) 5. ekinde belirtilen sonuçları derlemek üzere ilk referans senesini saptama ve sigorta hizmetleri istatistiklerinin üretimi için sonuçları tahlil etme gerekliliklerini dikkate alarak 1228/1999 EC sayılı tüzüğü kabul etmiştir.

Tüzük ekli çok seneli özelliklerin derlenme sıklığını sonuçların tahlilini ve 58/97 sayılı tüzükte belirtilen sonuçların derlenmesi için ilk referans senesini belirlemektedir.

13. SİGORTA KOMİTESİ MEVZUATI

1. 91/675/EEC sayılı direktif uyarınca Avrupa komisyonuna sigorta alanında faaliyetlerinde destek sağlamak üzere bir sigorta komitesi kurulmuştur komitenin amacı Avrupa komisyonu ile ulusal yetkili merciler arasında daha yakın işbirliği sağlanmasıdır.

Sigorta komitesi üye devlet temsilcilerinden oluşmaktadır. Ve komite başkanlığı Avrupa komisyonu temsilcisi tarafından yürütülmektedir.

Komite sigorta sektörüne ilişkin topluluk hükümlerinin özellikle de doğrudan sigortacılığa ilişkin direktiflerin uygulanmasına ilişkin sorunları incelemektedir Avrupa komisyonu doğrudan hayat sigortası ve doğrudan hayat-dışı sigorta alanında işbirliğini arttırmaya yönelik tekliflere ilişkin olarak komiteye danışabilmektedir.

Avrupa komisyonu sigortanın da içinde bulunduğu finansal hizmetleri alanında karar alma ve uygulama süreçlerini basitleştirmek ve daha etkin hale getirmek üzere yedi önlemden oluşan bir paket kabul etmiştir bu paketle sigorta ve mesleki emekliliğe ilişkin bağımsız bir danışma grubu olarak Avrupa sigorta ve emeklilik denetleyicileri komitesi (Committee of European Insurance and Pensions Supervisors –CEIOPS-) kurulmuştur. Avrupa sigorta ve mesleki emeklilik komitesi (The European Insurance

and Occupational Pensions Committee –EIOPC-) ise sigorta komitesinin yerini alacak ve AB direktifleri için uygulama tedbirleri alınmasında Avrupa komisyonuna destek olacaktır. Avrupa sigorta ve mesleki emeklilik komitesi 2004/9/EC sayılı direktifle kurulmuş olup henüz yürürlüğe girmemiştir.

2. Avrupa sigorta ve Emeklilik Denetleyicileri komitesi (Committee of European Insurance and Pensions Supervisors –CEIOPS-) sigorta reasürans ve mesleki emeklilik konularında taslak uygulama önlemlerinin hazırlanmasında Avrupa komisyonuna tavsiyelerde bulunmak üzere kurulmuştur.

Komite topluluk genelinde üye devletlerin denetleyici uygulamalarının yakınlaştırılması ve topluluk direktiflerinin tutarlı şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaktadır. Komite aynı zamanda denetlenen kurumlara ilişkin bilgi değişimi de olmak üzere denetleyici işbirliği için bir forum niteliği taşımaktadır.

Komite temsilcileri üye devletler tarafından sigorta denetimi reasürans ve mesleki emeklilik denetimi alanlarındaki yetkili mercilerin üst düzey temsilcileri arasından belirlenmektedir Avrupa komisyonu da komitenin tartışmalarına katılmak üzere üst düzey bir temsilci görevlendirmektedir.

3. 2004/9/EC sayılı komisyon kararıyla topluluğun sigorta ve mesleki emeklilik konularıyla ilgili olarak Avrupa sigorta ve mesleki emeklilik komitesi (The European Insurance and Occupational Pensions Committee –EIOPC-) adıyla bir istişari komite kurulmuştur komitenin öncelikli amacı sigorta komitelerinde reasürans komitelerinde reasürans ve mesleki emeklilik konularını da kapsayacak değişiklikler yapmaktadır.

EIOPC sigorta komitesinin yerini alacaktır ancak iki komitenin de aynı anda faaliyet göstererek ikilik yaratmasını önlemek amacıyla 2004/9/EC sayılı kararın yürürlüğe giriş tarihi sigorta komitesinin danışmanlık fonksiyonlarını değiştiren direktifler yürürlüğe girene kadar ertelenecektir.

EIOPC sigorta reasürans ve mesleki emeklilik ile bu konulardaki komisyon önerilerine ilişkin olarak Avrupa komisyonuna tavsiyelerde bulunmakla yükümlü olacaktır. EIOPC sigorta ve reasürans şirketleri veya mesleki kuruluşlarıyla ilgili özel sorunlarla ve konunun iş kanunları ve sosyal kanunlar boyutlarıyla ilgilenmeyecektir.

Komite üye devletlerin üst düzey temsilcilerinden oluşacak ve komisyonun temsilcisi tarafından yönetilecektir.

14. ULUSLAR ARASI ANLAŞMALAR MEVZUATI

1. Avrupa birliği (o zamanki adıyla “Avrupa Ekonomik Topluluğu”) ve İsviçre konfederasyonu arasındaki hayat sigortası dışında doğrudan sigortalama ile ilgili bir anlaşma 210 Ekim 1989 da Lüksemburg da imzalanmıştır. Anlaşma uyarınca anlaşmanın gözetilmesi ve idaresinin sağlanması uygulanması ve anlaşma kapsamında belirlenen durumlarda karar alınmasının sağlanması için bir ortak komite oluşturulmuştur.

2155/91 sayılı konsey tüzüğü birliğin üye devlet temsilcilerinin de desteğiyle ortak komitede temsil edilmesini öngörülmektedir. Birliğin ortak komitedeki pozisyonu komisyondan gelen teklif doğrultusunda nitelikli oy çokluğu hareket edecek olan konsey tarafından belirlenecektir.

Tüzük diğer tüm tüzüklerde olduğu gibi tamamen bağlayıcı ve tüm üye devletlerde doğrudan uygulanır nitelik taşımaktadır.

2. 91/370/EEC sayılı konsey kararı Avrupa birliği (o zamandaki adıyla “Avrupa Ekonomik Topluluğu”) ile İsviçre konfederasyon arasında yapılan hayat sigortası dışında doğrudan sigortalama ile ilgili anlaşmayı topluluk adına onaylamaktadır. Anlaşmanın metni karara eklenmiştir.

3. Avrupa birliği (o zamandaki adıyla “Avrupa Ekonomik Topluluğu”) ile İsviçre konfederasyonu arasındaki anlaşmanın en önemli etkilerinden biri de merkez ofisleri İsviçre de bulunan sigorta şirketlerine yönelik olarak 73/239/EEC sayılı direktifin 3.Bölümü çerçevesinde merkez ofisleri Topluluk dışında bulunan sigorta şirketlerinin topluluk içinde kurulmuş acente ve şubelerine uygulanan yasal kurallar dışında kurallar oluşturmasıdır.

Bu nedenle 91/371/EEC sayılı direktif çerçevesinde üye devletler ulusal hükümlerini anlaşmaya uygun hale getirmekle ve bu hükümleri kabul ettiklerinde direktife atıfta bulunmakla yükümlü kılınmıştır.

4. Anlaşmanın imzalandığı tarihlerde İsviçre ve Avrupa Birliği tarafından kabul edilen yasal hükümleri takiben, uygulanacak yasal formlar, ECU teriminin EURO ile değiştirilmesi ve yükümlülük karşılama yeterliliği marjları gibi alanlarda bazı değişiklikler getirilmiştir (TSRSB, 2005, s:19-120)

ÖZGEÇMİŞ

1 Haziran 1980, KOCAELİ/İzmit doğumludur. İlk öğrenimini Derince, Necatibey İlköğretim Okulunda, Orta ve Lise Öğrenimini Derince Yabancı Dil Ağırlıklı 19 Mayıs Lisesinde tamamladı.

1999 yılında Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi İktisat bölümünü kazandı ve 2003 yılında mezun oldu.

2004 yılında aynı üniversitenin İktisat Anabilim dalında Yüksek Lisansına başladı. 11.08.2004 tarihi itibarıyla Güven Sigorta T.A.Ş. Genel Müdürlük, Nakliyat Departmanında çalışmaya başlamış olup 25 Haziran 2007 itibarıyla aynı birimde görevine devam etmektedir.